Açık ve Uzaktan Öğrenmede Etkileşim Aracı Olarak Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanımı: Kurumsal Bir Sosyal Ağ Sitesinin Özelliklerinin Belirlenmesi

Seda GÜRGAN

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2012

AÇIK VE UZAKTAN ÖĞRENMEDE ETKİLEŞİM ARACI OLARAK WEB 2.0 TEKNOLOJİLERİNİN KULLANIMI: KURUMSAL BİR SOSYAL AĞ SİTESİNİN ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ

Seda GÜRGAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Danışman: Yard. Doç. Dr. Kamil ÇEKEROL

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Şubat, 2012

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Seda GÜRGAN'ın "Açık ve Uzaktan Öğrenmede Etkileşim Aracı Olarak Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanımı: Kurumsal Bir Sosyal Ağ Sitesinin Özelliklerinin Belirlenmesi" başlıklı tezi **29 Şubat 2012** tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, **Uzaktan Eğitim** Anabilim Dalında, **yüksek lisans tezi** olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

			İmza
Üye (Tez Danışmanı)	:	**Yard.Doç.Dr.Kamil ÇEKEROL**	.....
Üye	:	**Doç.Dr.Müjgan BOZKAYA**	.....
Üye	:	**Doç.Dr.Hasan ÇALIŞKAN**	.....

Doç.Dr.İ.Cemil ULUKAN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Vekili

Yüksek Lisans Tez Özü

Açık ve Uzaktan Öğrenmede Etkileşim Aracı Olarak Web 2.0 Teknolojilerinin Kullanımı: Kurumsal Bir Sosyal Ağ sitesinin Özelliklerinin Belirlenmesi

Seda GÜRGAN

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2011

Danışman: Yard. Doç. Dr. Kamil ÇEKEROL

Uzaktan Eğitim kavramı günümüzden yaklaşık 100 yıl önce öğrenenlerin evde eğitim görmelerini sağlamak fikriyle ortaya çıkmıştır. Hayat boyu öğrenme kapsamında, öğrenenlerin zamandan ve mekandan bağımsız bir şekilde bir çok medya ve ortam desteği ile öğrenmelerini sağlayan uzaktan eğitim zamanın ve teknolojinin gelişimi doğrultusunda farklı araç ve yöntemler kullanmıştır. Mektupla (yazışarak) öğrenme ile başlayan Açık ve Uzaktan Eğitim uygulamalarında, günümüzde web teknolojileri aktif olarak kullanılmaktadır. Senkron ve asenkron şekilde öğrenmeye olanak sağlayan web teknolojileri, öğrenenlerin kurumla, öğreticilerle, içerikle, diğer öğrenenlerle ve arayüzle etkileşim kurabilmesine olanak sağlamaktadır.

Etkileşim unsurunun eğitimdeki önemi göz önüne alındığında birçok farklı yolla etkileşime olanak sağlayan web 2.0 ortamları zamanla eğitsel amaçlarla formal ya da informal olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Çalışmada amaç; Açık ve Uzaktan eğitimde, etkileşim sağlayacak bir ortam olarak tasarlanacak bir sosyal ağ sitesinin sahip olması gereken özellikleri saptamaktır. Bu özellikler saptanırken Moore'un Etkileşimsel Uzaklık Kuramı göz önüne alınacaktır. Öncelikle, var olan etkileşim durumunu tespit etmek için, ülkemizde milyonlarca öğrenene açık ve uzaktan öğretim imkanı sunan Anadolu Üniversitesi'nin öğrenenleri için var olan e-öğrenme eğitim ortam ve materyallerinin kullanım sıklıkları ve amaçları belirlenmiştir. Daha sonra öğrenenlerin, kurum haricinde kullandıkları web 2.0 ortamlarını ve kullanım

amaçları ile sıklıklarını tespit edilmiştir. Böylece kurum tarafından sağlanan ortamlardaki etkileşim ve öğrenenlerin kurum dışı sunulan ortamlardaki etkileşimleri göz önüne alınarak yeni oluşturulacak ortam için değerlendirmeler yapılmıştır.

Çalışma Nicel Araştırma Yöntemi ile desenlenmiştir. Belirtilen amaçların gerçekleştirilebilmesi için Anadolu Üniversitesi'nde Açıköğretim ve uzaktan öğretim göre öğrenenlerinin fikirlerini alındığı bir anket tasarlanmıştır. Hazırlanan anketler hem e-öğrenme ortamlarını kullanan öğrenenler hem de yüz yüze eğitime katılan öğrenenlere uygulanmıştır.

Gönüllü katılımcılardan oluşan örneklem 2464 öğrenenden oluşmuştur.

Dünyada ve Türkiye'de uygulanan örneklerin incelenmesi, literatür taraması yapılması ve anket analiz sonuçlarının değerlendirilmesi ile Anadolu Üniversitesi'nin Açık ve Uzaktan öğretim öğrenenlerinin kullanımına yönelik Web 2.0 ortamı olan sosyal ağ sitelerinin sahip olması gereken özellikler belirlenmiştir. Çalışma sonucunda, ortam tasarlanırken dikkat edilmesi gereken özellikler ile ilgili öneri niteliğinde bir sunum gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler : Uzaktan Eğitimde Etkileşim Unsurları, Web 2.0, E-öğrenme 2.0, Sosyal Ağ Siteleri, Etkileşimsel Uzaklık Kuramı

Abstract

THE USAGE OF WEB 2.0 TECHNOLOGIES IN OPEN AND DISTANCE LEARNING AS AN INTERACTION TOOL: DETERMINATION OF THE PROPERTIES OF A CORPORATE SOCIAL NETWORKING SITE.

Seda GÜRGAN

Department of Distance Education

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, October 2011

Advisor: Asst. Prof. Kamil ÇEKEROL

Distance education concept emerged with the idea of home schooling about 100 years ago. Within the scope of lifelong learning, the distance education enabling learners to learn independent of time and place with the support of many media and environment has used different tools and methods in accordance with time and development of technology. In open and distance education applications starting learning with “letter”, web Technologies are used actively. Web Technologies enabling learning synchronously and asynchronously, allows learners to interact with institution, teachers, content, other learners and interface.

Given importance of an element of interactivity in education, Web 2.0 environments allowing interacting in many different ways, began to be used for educational purposes as formal or informal.

The purpose of the study is to identify the required features of a social networking to be designed to provide an interactional environment. These features will be considered whereas Moore’s Transactional Distance Theory. First, in order to determine the existing situation ,the frequency of usage and purposes of the educational environments and materials of e-learning existing for Anadolu University,-which provides millions of learners with open and distance education in our country-, have been identified.Later,the environments

and purpose of use with frequencies of learners' external usage of web 2.0 have been identified. In this way, interaction in the environments provided by the institution and non- institutionalized interactions compared and evaluated for the newly created environments.

The study has been figured by quantitative research method. In order to attain the objectives, survey designed to get the ideas of learners in open and distance education in Anadolu University. Surveys applied to learners both using e-learning environments and participating face to face education.

Sample consisted of 2464 voluntary participants.

The required features of social networking sites having web 2.0 environments for Anadolu University's open and distance education learners, determined by examining implications in Turkey and the World, scanning literature and evaluating results of survey analysis .At the end of the study ,a recommendatory presentation about the features to be considered when designing the environment has been made.

Key words: interaction in distance education, web 2.0, e-learning 2.0, social networking sites, transactional distance theory

Önsöz

Yüksek Lisans eğitimin boyunca dersini aldığım tüm hocalarıma emekleri ve kattıkları farklı bakış açılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Tez önerisi hazırlama sürecinde yardımları için Müjgan BOZKAYA'ya, ölçme aracını hazırlarken verdiği destek için Bülent BATMAZ'a ve tüm tez yazım sürecinde destek ve yönlendirmeleri için danışmanım sayın Kamil ÇEKEROL'a teşekkürler ederim.

Hayatımın her aşamasında destek ve yardımlarını hissettiğim babam Hikmet GÜRGAN, annem Nermin GÜRGAN, kardeşim Serkan GÜRGAN'a ayrıca teşekkür ederim.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca hem akademik hem de manevi destek sağlayan arkadaşlarım Ayşe ve Şenol AKKURT çiftine teşekkür ederim. Manevi desteği ve hayatıma kattığı mutluluk ile süreci kolaylaştıran Tayfun İÇİM'e sonsuz teşekkürler.

Eskişehir, 2012 Seda GÜRGAN

Özgeçmiş

Seda GÜRGAN

Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Eğitim

Lisans	2006	Anadolu Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği Bölümü
Lise	2002	Eskişehir Gazi Kız Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi Bilgisayar Bölümü

İş

2006-2010	Bandırma Yüzüncü Yıl İlköğretim Okulu- Bilişim Teknolojileri Öğretmeni
2010-	Eskişehir Plevne Özel İdare İlköğretim Okulu- Bilişim Teknolojileri Öğretmeni

Kişisel Bilgiler

Doğum yeri/ yılı : Ankara – 15/06/1984

Yabancı Dil : İngilizce

İçindekiler

Sayfa

Jüri ve Enstitü Onayı…….. ii

Öz…… iii

Abstract …… v

Önsöz …… vii

Özgeçmiş …… viii

Tablolar Listesi …….. xii

Şekiller Listesi …… xv

1. Giriş…….. 1

1.1. Problem……... 1

1.2. Amaç…… 8

1.3. Önem…… 11

1.4. Sınırlılıklar…….. 12

1.5. Tanımlar……. 12

1.6. Kısaltmalar…… 13

2. Literatür…….. 14

2.1. Uzaktan Eğitim ve Tarihsel Gelişimi…… 15

2.1.1. Yazışarak (mektupla) öğretim…… 15

2.1.2. Radyo ve televizyon ile öğretim…..…….. 17

2.1.3. Açık üniversiteler……..…. 19

2.1.4. Telekonferans ile öğretim……... 21

2.1.5. Bilgisayar temelli eğitim……..… 22

2.1.5.1. Çevrimdışı bilgisayar temelli eğitim... 23

2.1.5.2. Çevrimiçi bilgisayarlı temelli eğitim.... 24

2.1.5.2.1.1. Web teknolojilerinin gelişimi…. 24

2.1.5.2.1.2. Web 1.0 ve Web 2.0 teknolojileri 25

2.1.5.2.1.3. Web 2.0 teknolojisi……. 27

2.2. E-öğrenme Ortamlarında Etkileşim…….. 32

2.2.1. E-öğrenmede etkileşim türleri…… 33
2.2.1.1. Öğrenen - içerik etkileşimi..……..... 36
2.2.1.2. Öğrenen - öğretici etkileşimi…….. 37
2.2.1.3. Öğrenen - öğrenen etkileşimi……. 39
2.2.1.4. Öğrenen - arayüz etkileşimi…… 41
2.2.1.5. Öğrenen - kurum etkileşimi……. 42
2.3. E-öğrenme 2.0 Kavramı ve Etkileşimsel Uzaklık Kuramı.....…….. 43
2.3.1. E-öğrenme 2.0 ortamları..... 43
2.3.1.1. E-öğrenme 2.0 ortamları……... 48
2.3.1.2. Wikiler……..... 50
2.3.1.3. Bloglar……... 52
2.3.1.4. Forumlar……... 54
2.3.1.5. Podcastler…… 56
2.3.1.6. Sanal dünyalar……... 57
2.3.1.7. Sosyal ağ siteleri…….. 60
2.3.2. Etkileşimsel uzaklık kuramı……... 60
2.3.2.1. Etkileşimsel uzaklık kuramı nedir?..... 61
2.3.2.2. Etkileşimsel uzaklık kuramının öğeleri 64
2.3.2.2.1. Eğitimsel diyalog…… 64
2.3.2.2.2. Programın yapısı…… 66
2.3.2.2.3. Öğrenen özerkliği…….. 69

3. Yöntem……. 74
3.1. Araştırma Modeli....…… 74
3.2. Araştırma Deseni……..…… 74
3.2.1. Araştırma alanı……..…… 74
3.2.2. Örneklem seçimi……..……. 75
3.2.3. Araştırma katılımcıları…….. 75
3.2.4. Veri toplama aracı……. 78
3.2.5. Verilerin analizi……... 86
3.2.6. Araştırmanın raporlaştırılması……... 89

3.3. Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri…….. 89

4. Bulgular ve Yorumlar…….…….. 92
4.1. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrencileri Web 2.0 Teknolojilerini Kullanım Yeterliliğine Yönelik Bulgular…….. 94
4.2. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrenenlerinin Web Üzerinden Sunulan Sosyal Paylaşım Platformuna Yönelik İhtiyaçlarının Belirlenmesi…. 98
4.3. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrenenlerinin Kurum ile Etkileşimlerini Sağlayacak Bir Sosyal Ağ Sitesi Kullanımına Yönelik Düşünceleri…….. 111
4.4. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrenenlerinin İçerik ile Etkileşimlerini Sağlayacak Bir Sosyal Ağ Sitesi Kullanımına Yönelik Düşünceleri…… 116
4.5. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrenenlerinin Diğer Öğrenenler ile Etkileşimlerini Sağlayacak Bir Sosyal Ağ Sitesi Kullanımına Yönelik Düşünceleri……. 122

5. Sonuç ve Öneriler……. 133
5.1. Sonuç……... 133
5.2. Öneriler……. 137

Ekler…… 140
Kaynakça…….. 146

Tablolar Listesi

Sayfa

Tablo 1: Operasyonel Tanımların Özeti…… 63

Tablo 2: Katılımcıların Bölümlere Göre Dağılımı……. 76

Tablo 3: Örneklemin Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi Dağılımı……. 77

Tablo 4: Öğrenen Beklentilerinin Etkileşimsel Uzaklık Kuramı Öğeleri ile İlişkisi..... 85

Tablo 5: Cronbach Güvenilirlik Analizi Sonucu Kappa Değerleri Yorumları……. 87

Tablo 6: Cronbach's Alfa Testi Sonuçları……. 87

Tablo 7: Örneklemin Yaş Dağılımı…….…..... 91

Tablo 8: Katılımcıların Sosyal Ağ Sitesi Üyeliği Oranları..…….. 95

Tablo 9: Farklı Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Oranları…..…..…..... 96

Tablo 10: Sosyal Ağ Sitesi Kullanım Sıklığı…….……. 97

Tablo 11: Katılımcıların Forum Üyeliği Oranları.....…….. 98

Tablo 12: Anadolu Üniversitesi'nin Web Sitesinde Yer Alan Uygulamaların Kullanımına Yönelik Değerlendirme…….. 99

Tablo 13: Anadolu Üniversitesi Anasayfasında Sunulan Hizmetlerin Kullanım Oranları…..……. 99

Tablo 14: Katılımcıların Üniversite Web Sitesi Hakkındaki Düşünceleri…..……. 100

Tablo 15: Öğrenenlerin Anadolu Üniversitesi'nin Web Sitesinde Yer Alan Uygulamaları Kullanmama Nedenleri…… 102

Tablo 16: Anadolu Üniversitesi'nin Açıköğretim İçin Sunduğu Web Hizmetleri Kullanımı…….…..……. 103

Tablo 17: Açıköğretim Öğrenenlerine Sunulan Hizmetlerin Kullanımı 103

Tablo 18: Yaş ile Sunulan Web Hizmetleri Kullanım Oranları…….. 104

Tablo 19: Sınıf ile Üniversite Web Sitesine ve Açıköğretim Web Hizmetlerine İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin Karşılaştırması 106

Tablo 20: Katılımcıların, Açık ve Uzaktan Öğrenenlere Yönelik Sunulan Hizmetleri Değerlendirmeleri.……. 107

Sayfa

Tablo 21: Katılımcıların Forum Kullanım Amaçları……..…… 109
Tablo 22: Açık ve Uzaktan Öğrenenlere Sunulan Kurum Hizmetlerinin Değerlendirilmesi…….. 112
Tablo 23: Katılımcıların Kurum ile İlgili Olarak Forum Kullanım Oranları……... 113
Tablo 24: Katılımcıların Oluşturulacak Bir Sosyal Ağ Sitesinde Kurum ile Etkileşim Sağlayacak Uygulama ve Hizmetlere İlişkin Beklentileri……... 113
Tablo 25: Katılımcıların Sosyal Ağ Sitesi Kullanım Amaçları……. 115
Tablo 26: Katılımcıların e-öğrenme Bileşenleri Hakkındaki Düşünceleri..... 116
Tablo 27: Katılımcıların, Forumları İçerik ile Etkileşim Amaçlı Kullanımları…… 117
Tablo 28: Bölümlere Göre İçerikle Etkileşim Sağlayan Forum Uygulamalarının Kullanım Oranları……. 118
Tablo 29: Kullanıcıların Sosyal Ağ Sitesinde Paylaşım Yapmaya Yönelik Uygulamaları Kullanımları...…… 120
Tablo 30: Katılımcıların Hazırlanacak Bir Sosyal Ağ Sitesinde İçerik-Öğrenen Etkileşimi İçin Sunulacak Hizmetlere Yönelik Beklentileri……. 120
Tablo 31: Katılımcıların AÖF Tarafından Sunulan Hizmetlerde Öğrenen-Öğrenen Etkileşimi ile İlgili Yorumları…… 123
Tablo 32: Katılımcıların, Forumlarda Diğer Öğrenenler ile Etkileşimlerini Sağlayan Uygulamaları Kullanımları…… 123
Tablo 33: Bölümlere Göre Öğrenenlerin Diğer Öğrenenler ile Etkileşimini Sağlayan Forum Uygulamalarının Kullanımı……. 124
Tablo 34: Katılımcıların Sosyal Ağ Siteleri Üzerinden Diğer Kullanıcılar ile Etkileşim Kurabildikleri Hizmetlerin Kullanımları 128
Tablo 35: Sosyal Ağ Kullanım Sıklığında Cinsiyet Faktörünün Etkisi 129

Sayfa

Tablo 36: Katılımcıların Sosyal Ağ Sitelerinde Diğer Kullanıcılar ile Etkileşim Kurdukları Uygulamaların Kullanım Oranlarının Cinsiyet Faktörü ile İlişkisi…… 129

Tablo 37: Katılımcıların Oluşturulacak Bir Sosyal Ağ Sitesinde Paylaşım ve Etkileşim Uygulamalarına Yönelik Beklentileri 130

Şekiller Listesi

Sayfa

Şekil 1: Türkiye'deki Facebook Kullanıcılarının Yaşa Göre Değerlendirilmesi……. 11

Şekil 2: Web Teknolojilerinin Gelişim Grafiği..……... 25

Şekil 3: Web 1.0 ve Web 2.0 Arasındaki Farklar...……. 27

Şekil 4: Etkileşim Türleri……. 34

Şekil 5: Çevrimiçi Öğrenmede Etkileşim Seviyeleri…… 35

Şekil 6: Yapı ve Diyalog Unsurlarının Etkileşimsel Uzaklığa Etkisi…… 67

Şekil 7: Saba (1999) Sistem Dinamikleri Hipotezi…… 68

Şekil 8: Öğrenen Özerkliğinin Yapı ve Diyalog ile İlişkisi……. 71

Şekil 9: Yapı ve Diyalog Unsurlarının Etkileşimsel Uzaklığa Etkisi……... 72

Şekil 10: Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği……. 75

Şekil 11: www.aofdestek.net Adresinde Yer Alan Paylaşımlara Örnekler 126

Şekil 12: www.acikogretim.gen.tr Adresinde Yer Alan Paylaşımlara Örnekler……..…. 126

Şekil 13: forum.aofliyiz.biz Adresinde Yer Alan Paylaşımlara Örnekler.... 127

Şekil 14: www.aofkampus.com Adresinde Yer Alan Paylaşımlara Örnekler…… 127

1. Giriş

Çalışmanın bu bölümünde, konu üzerinde bir araştırma yapılmasına karar verilmesinde etkili olan problem durumu açıklanmıştır. Daha sonra sırasıyla çalışmanın amacı, önemi, varsayımları belirtilmiştir. Çalışmada kullanılan alana özgü kavramların tanımları ve kısaltmaları da ayrı başlıklar altında sunulmuştur.

1.1. Problem

Açık ve uzaktan eğitimde, teknolojinin ilerlemesi ile birçok farklı yöntem, teknik ve ortam daha etkili öğrenmeler sunmak için kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzden 100 yıl kadar önce ilk olarak mektupla başlayan açık ve uzaktan eğitim sunumu, Radyo ve TV kullanımının yaygınlaşması ile önemli değişikliklere uğramıştır. Telekonferanslar ve bilgisayar sistemlerinin dahil edilmesi özellikle internet teknolojilerinin gelişmesiyle Web, açık ve uzaktan eğitim için sık kullanılan bir ortam haline gelmiştir.

Günümüzde birçok açık ve uzaktan eğitim programı çevrimiçi e-öğrenme uygulamalarına önem vermektedir. Çevrimiçi öğrenmeyi, internet/intranet (yerel ağ) üzerinden, bireyin kendi kendine öğrenmesi ile gerçekleşen, bilgiye ulaşmada zaman, mekan sınırı bulunmayan, eş-zamanlı ya da eş-zamansız olarak diğer öğrenenler ve öğretenler ile iletişim kurulan, bilgisayar teknolojisinin sağladığı görsel ve işitsel öğeler ile etkileşimi sağlayabilen, sosyo-ekonomik statü engellerini ortadan kaldıran, bireylere yaşam boyu eğitimin üstünlüğünden yararlanma olanağı sağlayan bir öğrenme ortamı [1] olarak tanımlamak mümkündür.

---

[1] *Anadolu Üniversitesi Çevrimiçi Dersler*. Anadolu Üniversitesi Çevrimiçi Öğrenme: http://cevrimici.anadolu.edu.tr/genel_bilgiler/sub01.htm Erişim tarihi: 22/05/2011

Çevrimiçi öğrenmenin öğrenen açısından üstünlükleri, isteğe bağlı erişim, bireysel ilerleme, etkileşim ve güven olarak özetlenebilmektedir (Kruse, 2002).

Eğitimde ve özellikle uzaktan eğitimde, öğrenenlerin anlamlı ve kalıcı öğrenmeler oluşturabilmelerini sağlayacak en önemli unsurun etkileşim olduğu birçok çalışma sonucunda belirtilmiştir. Yapılan çok sayıdaki çalışma ve araştırma sonuçları; etkileşim seviyesindeki artışın; motivasyon artışı, öğrenmeye karşı olumlu tutum, derste yüksek memnuniyet, derin, daha anlamlı öğrenme ve yüksek başarı kazandırdığını göstermektedir (Sutton, 1999; Wagner, 1994; Schell&Branch, 1993; Entwistle&Entwistle, 1991; Garrison, 1990; Hackman&Walker, 1990; Ritchie&Newbury, 1989; Ramsden, 1988).

En temel düzeyde bakıldığında etkileşim, hayatın temelidir (Jones, 2004). Mary (1997), etkileşimin, açık ve uzaktan eğitim sistemlerinin birincil amacı olarak görülmesi gerektiğini belirtmiştir. Önceden yapılan araştırmaların sonuçları doğrultusunda, etkileşim öğesinin, öğrenenlerde, sosyal bulunuşluk algısını sağladığı, işbirliğine yönelik tutum geliştirdiği (Hostetter, 2006), sözlü iletişim sağlanarak öğrenenlerin etkili bir çevrimiçi öğrenme yaşantısına sahip olmalarını sağladığı (Monteith, 2001) gibi sonuçlara varılmıştır.

Ayrıca etkileşimli ortamların, bireyin memnuniyetini arttırdığı (Lee, 2003), dersin derinlemesine kavranmasında ve yanlış anlaşılmaların giderilmesinde birincil derecede öneme sahip olduğu (İbicioğlu, 2005) elde edilen diğer bulgular içerisindedir. Etkileşim öğesinin eksikliği durumunda da öğrenenlerin, bir gruba ait olma hissinden yoksun oldukları tespit edilmiştir. Saptanan olumsuzlukların bir çoğu öğrenenin sosyal bir etkileşim içine dahil olmamasından kaynaklanmaktadır (Karaağaçlı, 2008) .

Etkileşimin sağladığı olumlu tutumlar, etkileşime olanak sağlayan ortam, araç ve gereçlerin uygun tasarlanmadıkları durumlarda sınırlılık haline gelmektedirler. Çevrimiçi öğrenmelerin sınırlılıklarını Kruse (2002), öğrenenlerin teknoloji ile ilgili korkuları; her yerde ulaşılabilen e-kaynakların hala basılı materyallere rakip olmaması ve sosyal ve kültürel etkileşimdeki düşüş olarak belirtmiştir.

Etkileşimi eğitim ortamları için Moore (1996), 3 kategoride sınıflandırmıştır; Öğrenen-öğretici, öğrenen-içerik ve öğrenen-öğrenen. Hillman, Willis, ve

Gunawardena bilgisayar ve web teknolojilerinin gelişmesi ile bu etkileşimlere bir yenisini daha eklemiştir; öğrenen-arayüz etkileşimi. Bunun yanı sıra Anderson ve Garrison (1998), içerik-içerik, öğretici-içerik ve öğretici- öğretici etkileşimlerini de dahil etmiştir. Ayrıca etkileşim bağlam, zaman ve fonksiyonuna göre farklı şekillerde sınıflandırılmıştır. Bu etkileşim türleri ile ilgili daha ayrıntılı bilgi "e-öğrenmede etkileşim türleri" başlığı altında incelenmiştir.

Her bir etkileşim türü öğrenmeyi doğrudan etkilemektedir. Etkileşimin seviyesinin artması ve çeşitlenmesi de daha etkili ve kalıcı öğrenmelerin oluşmasını sağlayacaktır. Uzaktan eğitimde, günümüz teknolojisi yüksek etkileşim sağlayan ortamların tasarımına olanak sağlamaktadır.

Web uygulamaları yüz yüze eğitim ortamlarında da eğitime destek materyalleri olarak kullanılmaktadır. Web teknolojilerinin destek materyali olarak kullanılmasının yanı sıra açık ve uzaktan eğitim için web ortam ve hizmetleri doğrudan öğrenme materyali olarak da kullanılmaktadır. Dohn (2009), dünya üzerinde birçok açık ve uzaktan eğitim veren üniversitenin, web teknolojileri ve uygulamalarını öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin içine dahil ettiğini belirtmiştir. Ülkemizde de açık ve uzaktan eğitim veren birçok üniversite sundukları hizmetlerin içerisine web hizmetlerini dahil etmiştir. Açık ve uzaktan eğitim için kullanılan bu gelişmiş web teknolojilerinin en önemli özelliği öğrenenlerin katılımına olanak sağlamasıdır. Bu özellik öğrenenlerin daha yüksek bir etkileşim seviyesinde öğrenmeler gerçekleştirmelerine destek olmaktadır.

Bu çalışmada, ülkemizde ve dünyada açık ve uzaktan eğitimde mega üniversitelerden biri olan Anadolu Üniversitesinin sunduğu web destek hizmetleri özellikle etkileşim açısından ayrıntılı olarak incelenecektir. Anadolu Üniversitesinin yürüttüğü açık ve uzaktan eğitim sisteminde öğrenenlere sunduğu hizmetler şu şekilde genellenebilir.

- Basılı materyaller
- Radyo Televizyon Programları
- Canlı Yayınlar (2008-2009 dönemine kadar devam etmiştir)
- Üniversitemizden Haberler (2008-2009 dönemine kadar devam etmiştir)

- Videokonferans
- Akademik danışmanlık
- e-Öğrenme hizmetleri
- Sesli Kitap

Öğrenenin merkez olarak kabul edildiği sistemde tüm öğrenenlere yönelik farklı ortamlar sunulmaktadır. Sunulan ortamların etkileşim seviyeleri yukarıdaki açıklamalar ışığında şu şekilde genel olarak değerlendirilebilir.

Basılı Materyaller: Basılı materyaller içerisinde uzaktan eğitim tekniğine uygun hazırlanan ders kitapları açık ve uzaktan eğitim için içerik sunumunda temel materyal olarak kullanılmaktadır. Anadolu Üniversitesi tarafından, bu güne kadar 281 farklı ders kitabı basımları yapılarak dağıtılmaktadır[2]. Açık ve uzaktan eğitim için hazırlanan bu materyaller, öğrenenin içerik ile etkileşim kurmasını sağlamaktadır.

Radyo- Televizyon Programları: Anadolu Üniversitesi uzaktan eğitim sisteminin kuruluşundan bugüne kadar önlisans, lisans tamamlama ve lisans programlarına yönelik olarak hazırlanan televizyon programı sayısı yaklaşık 5.200, yayınlanan radyo programı sayısı ise 400'dür[2]. Doğrudan konu anlatımı veya öğretim elemanları ile röportaj olarak tasarımlanan programlarda öğrenenler pasif izleyen konumunda yer almaktadır. Sunulan bu ortamlar görsel ve işitsel olarak öğrenenlerin içerik ile etkileşim kurmasını sağlamaktadır.

Canlı Yayınlar: 1999 yılında İşletme, İktisat ve Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin ara, yılsonu ve bütünleme sınavlarına daha iyi hazırlanmaları için "Sınava Hazırlık Canlı Yayın" programı ile öğrenenlerin hem içerikle, hem de öğreticilerle iletişim kurabildikleri bir ortam sağlanmaya başlamıştır. Program 2008-2009 öğretim yılına kadar TRT 4 televizyon kanalından yayınlanmıştır[2].

[2] http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/ogrenim_ortamlari.aspx (Erişim Tarihi: 20.11.2011) .

Üniversitemizden Haberler: Öğrenenlerin kurum ile etkileşimini sağlamak amacı ile, 15 gün arayla 10 dakikalık bir yayın olarak sunulmuştur[3]. Öğrenenlere üniversite, etkinlikler ve duyurular ile ilgili konularda bilgi veren bu program 2008-2009 öğretim yılına kadar devam etmiştir.

Videokonferans: Karasal hatlar ve uydu bağlantıları aracılığı ile videokonferans ortamı sunulmuştur. 1997 de ilk uygulamanın yapılmasının ardından 2005 yılından itibaren KKTC ve Siirt'te 16 farklı ders için 22 saat Akademik danışmanlık dersleri yürütülmektedir. 2010 yılından bu yana Azerbaycan'da Anadolu Üniversitesi'nin açık ve uzaktan eğitim programlarına kayıtlı öğrencilere de videokonferans uygulaması başlatılmıştır. Videokonferans uygulamaları etkileşim açısından değerlendirildiğinde, öğrenenlerin, öğretici, içerik ve diğer öğrenenlerle etkileşim içinde oldukları görülmektedir. Ancak kapasite kısıtlaması nedeniyle, bu ortam aracılığı ile sınırlı sayıda öğrenene ulaşılabilmektedir.

Akademik Danışmanlık Hizmetleri: Açık ve uzaktan eğitim öğrenenleri için yüz yüze eğitim desteği akademik danışmanlık hizmetleri ile sağlanmaktadır. Alanında uzman öğretim üyeleri ile Türkiye çapında 80 il, 91 merkezde, 12 ders için bu hizmet sunulmaktadır. Bu hizmet öğrenenlerin, öğrenenlerle, öğreticilerle ve içerikle etkileşim kurabilmelerine olanak sağlamaktadır.

E-öğrenme hizmetleri: Öğrenenlere internet üzerinden birçok farklı uygulama sunan bir ortamdır. Ülkemizde hanelerde internet erişiminin yıllar itibarıyla hızla arttığı ve 2010 yılında internet erişimine sahip hane oranının Türkiye geneli kullanım oranının %41,6, kent kullanım oranının %48,7 ve kırsal kesim için kullanım oranının %24 olduğu[4] istatistik bilgilerine göre, bu ortam birçok öğrenenin erişimine uygun olabilecek öncelikli ortam olarak düşünülebilir. E-öğrenme ortamında sunulan hizmetlere erişim için e-öğrenme Portalı ve

[3] http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/ogrenim_ortamlari.aspx (Erişim Tarihi: 20.11.2011) .

[4] http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Diger/Bilgi_Toplumu_Istatistikleri_2011.pdf s: 34 (Erişim Tarihi: 02.12. 2011)

Yunusemre Portalı ve uzaktan eğitim programları portalı kullanılmaktadır. Bu portallar üzerinden sunulan hizmetler ise;

- Elektronik ders kitabı (e-kitap)
- Televizyon eğitim programları (e-tv)
- Alıştırma yazılımları (e-alıştırma)
- Deneme sınavları (e-deneme)
- Akademik danışmanlık hizmetleri (e-danışmanlık)
- Sesli kitaplar (e-seslikitap)'dır [5].

Genelde bu hizmetler, öğrenenin içerik ile etkileşimine yardımcı olmaktadır. Ayrıca öğrenenlerin içerikle etkileşimin yanı sıra e-danışmanlık hizmeti ile öğrenenlerin, öğreticiler ile etkileşimine de olanak sağlanmaktadır. Uzaktan eğitim programları portalı üzerinden öğrenenlere e-ödev uygulaması sunulmaktadır.

Öğrenenlere, Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Destekli Eğitim Sistemi üzerinden bazı uzaktan eğitim ve örgün eğitim programlarında özel uygulamalar sunulmaktadır. Bunlar kısaca şu şekilde sıralanabilir.

- Web CT programı üzerinden ders materyalleri ve tartışma ortamları;
- Okul Öncesi Öğretmenliği ve İngilizce Öğretmenliği Lisans Programlarında e-portfolyo uygulaması ile öğrenenlerin ödev ve raporlarını yükleyecekleri ortam;
- Açık ve uzaktan eğitim sisteminde yer alan her bölüm için farklı web sayfaları.

Anadolu Üniversitesi tarafından açık ve uzaktan eğitim için sunulan tüm hizmetler ve web sayfaları ve eğitim portalları incelendiğinde, öğrenenlere içerik aktarımına yönelik çok zengin bir sunum yelpazesinin olduğu söylenebilir. Birçok farklı öğrenme stiline uygun olabilecek içerik sunumlarının bulunması öğrenenlerin kendi kendilerine öğrenmelerini sağlamada kolaylıklar

[5] http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/e-ogrenme_hiz.aspx (Erişim Tarihi: 20.12.2011)

sunmaktadır. Web ortamları açısından değerlendirildiğinde e-alıştırma, e-danışmanlık- e-ödev, e-portfolyo gibi etkileşim seviyesinin daha yüksek olduğu ve öğrenenlerin katılımlarına olanak sağlayan uygulamaların daha yoğun olarak kullanıldığı söylenebilir.

Etkili ve kalıcı öğrenmelerin sağlanması için gerekli olan tüm unsurlarla etkileşim (öğrenen-içerik, öğrenen-öğrenen, öğrenen-öğretici/kurum) sağlayan ortamlar için ise videokonferans, akademik danışmanlık ve canlı TV yayını gibi sınırlı kitlelere yönelik hizmetler sunulduğu söylenebilir..

Ayrıca incelemeler sırasında karşılaşılan bir başka durum da, web ortamı üzerinde birçok farklı site ve portalın bulunmasıdır. Bu durum, öğrenenlerin duyuru ve bilgilere ulaşmasında sorunlar yaşamalarına neden olabilecek bir durum olarak algılanmıştır. Farklı uygulamalar, ilgili bölüm sayfalarında yer almakta, ilgili belge ve materyaller posta aracılığı ile sadece bölüm öğrenenlerine gönderilmekte olduğu için, sözkonusu farklı uygulamalar tüm öğrenenler tarafından bilinmemektedir. Bu durum öğrenenlerin birlik ve bütünlük içerisinde hissetmelerini engelleyecek bir unsur olarak varsayılabilir.

Çalışmada karşılaşılan sorunların çözümlerine yönelik olarak aşağıda belirtilen sorulara yanıt aranmıştır.

- Öğrenenlerin kurum tarafından sunulan web hizmetleri hakkındaki fikirleri nelerdir?

  Bu soru ile var olan durumun tespitinin yapılması amaçlanmıştır. Böylece kurum tarafından sunulan hizmetlerin değerlendirilmesi, mevcut durum memnuniyeti ve ihtiyaçların belirlenmesine yönelik bilgilerin edinilmesi istenmektedir.

- Öğretim için başvurulan farklı web kaynakları nelerdir? Bu kaynakların kullanım amaçları nelerdir?

  Farklı ortamların özellikleri ve öğrenenlerin kullanım amaçları tespit edilerek kurum tarafından sunulan hizmetlerde olabilecek eksikliklerin ve öğrenen ihtiyaçlarının tespitinin sağlanması amaçlanmaktadır.

- Birçok öğrenene erişimde kolaylık sağlamak için web üzerinden etkileşime olanak sağlayan bir ortam tasarlanabilir mi?

Bu sorunun yanıtlanabilmesi için web uygulamaları araştırmış öğrenenlere etkileşimli, kullanımı kolay bir ortamın sahip olması gereken özelliklerin neler olması gerektiğinin yanıtları aranmıştır.

- Tasarlanacak bu ortam için öğrenenlerin önerileri nelerdir?

1.2. Amaç

Türkiye genelinde tüm açık ve uzaktan eğitim öğrenenlerine yönelik olarak uygun maliyet ve zengin ortam özelliklerini sunabilecek bir ortam düşünüldüğünde öncelikle web teknolojisi akla gelmektedir. Erişim açısından değerlendirildiğinde; 2010 yılında internet erişimine sahip hane oranının Türkiye geneli kullanım oranının %41,6, kent kullanım oranının %48,7 ve kırsal kesim için kullanım oranının %24 olduğu bilgisi sunulmaktadır [6]. Erişimin yanı sıra web ortamlarının özellikleri değerlendirildiğinde; sanal bir kampus yaratılması, istenilen zamanda istenilen yerden erişime olanak sağlaması, düşük maliyetli esnek program tasarımlarına olanak sağlaması (Carswell ve Venkatesh, 2002, s. 477; Maly ve diğerleri, 1998, s. 660'den aktaran Al ve Madran,2004,s: 263), zengin içerik sunumuna (metin, resim, video, ses vb.) olanak vermesi avantaj olarak görülmektedir.

Bu nedenlerle çalışmada öğrenenlerin etkileşimi için oluşturulacak ortamın web üzerinde olmasına karar verilmiştir. Web teknolojileri değerlendirildiğinde etkileşime olanak sağlayan özellikler Web 2.0 ve üzeri teknolojilerde yer almaktadır. Bu teknolojiler ile ilgili ayrıntılı bilgi çalışmanın literatür incelemesi bölümünde "Web nedir? Web teknolojilerinin gelişimi" başlığı altında incelenmektedir.

Günümüz web tektonolojileri değerlendirildiğinde Web 2.0 teknolojisinin sunduğu ortamlar içerisinde Viki'lerin işbirliği çalışmalarına olanak sağladığı,

---

[6] http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Diger/Bilgi_Toplumu_Istatistikleri_2011.pdf s: 34 (Erişim Tarihi: 02.12. 2011)

blogların bireysel sunumlara olanak sağladığı, forumların tartışma ve paylaşıma olanak sağladığı, podcastlerin video ve ses portalı olarak kullanılabildiği, sanal dünyaların kişilerin kendilerini ve çevrelerini oluşturabildikleri, her türlü paylaşıma olanak sağlayan 3 boyutlu tasarımlar olduğu, sosyal medya sitelerin de öğrenenlerin kendi profil sunumlarını yapabildiği, arkadaş çevresi oluşturabildiği, paylaşımlar yapabildiği, gruplar kurabildiği, kişiler takip edebildiği, kendine göre düzenleyebildiği öne çıkan özellikler olmaktadır.

İncelenen tüm web 2.0 ortamları öğrenenlerin arayüz, içerik, öğretici ve diğer öğrenenler ile etkileşimlerini sağlayabilecek niteliktedir. Ortamlar ile ilgili ayrıntılı incelemeler literatürde “E-öğrenme 2.0 ortamları” başlığı altında yer almaktadır.

Çalışmada amaç, öğrenenin akademik paylaşım ve etkileşiminin yanı sıra sosyal ve entellektüel paylaşım ve etkileşimlerde de bulunmasıdır. Bahsedilen ortamlar tasarım ve programlama açısından değerlendirildiğinde en fazla yapılandırılabilme seçeneğine sahip olan ortamın sanal dünyalar ve sosyal ağ siteleri olduğu görülmüştür. Sanal dünya tasarımlarında 3 boyutlu ortam tasarımları gerekli olduğu için kurum tarafından gerçekleştirilmesinin zor olacağı varsayılmıştır.

Ayrıca tasarım konusunda Moore’un etkileşimsel uzaklık kuramının öğeleri göz önüne alındığında, yapı ve diyalog dengesinin yanı sıra öğrenen özerkliğinin de sağlanabileceği bir ortam olarak da sosyal ağ sitelerinin uygun olabileceği düşünülmüştür. Yazılacak programın özellikleri programcılar tarafından düzenlenebilmektedir. Bu durum istenilen özelliklere sahip olunmasına olanak vermektedir. Sosyal ağ sitelerinin, sunulan özellikleri kullanıcının kendi isteğine göre düzenleyebilmesine olanak vermesi öğrenen özerkliğini sağlayan bir unsur olacaktır.

Çalışmanın başlıca amacı öğrenenlere etkileşimli, kullanımı kolay, erişimi kolay ve esnek bir ortam sunmaktır. Bu amacı gerçekleştirmek adına hazırlanacak bir sosyal ağ sitesinin sahip olacağı özellikler ile ilgili bilgiler toplanacak ve öğrenenlerin beklentilerini tespit edilecektir.

Tasarımı yapılmak istenen sosyal ağ sitesi ile ayrıca öğrenenler, kurum ve danışmanların kullanabilecekleri tüm ortamların tek bir çatı altında

toplanabileceği, kullanım ve erişim kolaylığının sağlanabileceği varsayılmaktadır.

Çalışmada, temel amacı gerçekleştirmek için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde, üzerinde durulacak 3 ana durum bulunmaktadır. Bu durumlar hakkında bilgi toplamak ve çözüm oluşturmak için yapılacak çalışmada aşağıdaki uygulamalar alt amaçlarımızı belirlemektedir.

- Öğrenenlerin Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi tarafından sunulan web ortamlarını kullanım durumları ve amaçları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Yapılmak istenen durum tespitlerini, Açıköğretim Fakültesinde açık ve uzaktan eğitim alan öğrenenlere verilen hizmetler hakkında düşüncelerini sorarak belirlemek hedeflenmiştir.

- Öğrenenlerin web 2.0 ortamlarını kullanım düzeyleri ve amaçları tespit edilmeye çalışılmış, eğitim-öğretim amacı ile kullanımları değerlendirilmiştir.

Açık ve uzaktan öğrenenlere, web 2.0 teknolojilerini kullanım oranları ve amaçları, kurum tarafından hazırlanmamış fakat eğitim amacı ile oluşturulmuş farklı web 2.0 platformlarını kullanımları sorularak, hedef kitlenin kurum tarafından oluşturulabilecek bir platforma bakış açıları ve beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

- Öğrenenlere kurum tarafından sunulacak bir sosyal ağ sitesinden beklentileri tespit edilerek oluşturulabilecek bir sosyal ağ sitesinin çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır.

Öğrenenlerin ortamlarla ilgili hazır bulunuşlukları tespit edilmeye çalışılacak ve oluşturulabilecek bir sosyal ağ sitesi için öğrenenlerin önerileri alınarak genel çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Çizilecek çerçeve de, ortamın tasarım özellikleri için Moore'un etkileşimsel uzaklık kuramında belirttiği yapı, diyalog ve öğrenen özerkliği unsurları dikkate alınmıştır.

1.3. Önem

Günümüzde yaygın olarak kullanılan web 2.0 ortamlarının eğitim alanında (e-öğrenme 2.0) kullanımının önemi fark edilmiştir. Sadece eğitim ortamı olarak değil, öğrenenlerin sosyal ilişkiler geliştirebildiği, paylaşımlarda bulunabildiği bu ortamlar, eğitimi destekleyici bir ortam olarak da değerlendirilebilmektedir. Bojars vd. (2008), Web 2.0 ile var olmaktan katılımcı olmaya doğru yaşanan kaymanın web'i daha sosyal bir ortam haline getirdiğini belirtmektedir.

Öğrenenler, sosyal ihtiyaçlarını web üzerinden giderebilecekleri bu ortamları aktif olarak kullanmaktadırlar. Dünyada Facebook üyesi sayısı 730.224.040 olarak belirtilmektedir [7]. Türkiye'de üye sayısı ise 29.654.240 ve bu rakam ülke genelinin % 38,11'ini oluşturmaktadır.

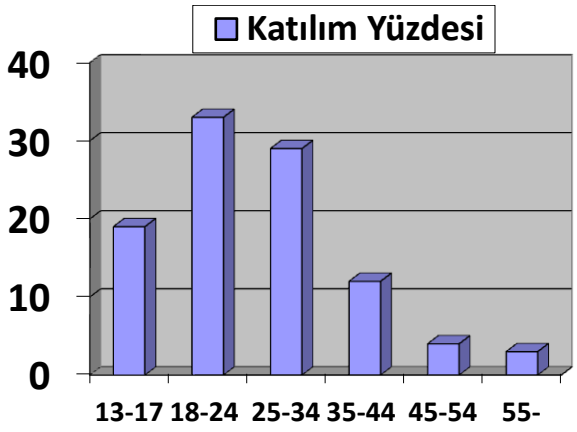

Şekil 1: Türkiye'deki Facebook Kullanıcılarının Yaşa Göre Değerlendirilmesi. ***Kaynak****:* http:/www.socialbakers.com/facebook-statistics/turkey Erişim tarihi: 07/08/2011

Şekil 1'de, en çok bilinen ve kullanılan sosyal ağ sitesi olan Facebook'un Türkiye'deki kullanıcılarının, yaşlara göre kullanım oranları belirtilmiştir. Şekilde görüldüğü gibi en yoğun kullanımın 18-30 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

---

[7] *Turkey Facebook Statistics*. Socialbakers: http:/www.socialbakers.com/facebook-statistics/turkey Erişim tarihi:07/08/2011

Kullanımı bu kadar yoğun ve bilindik olan bu ortam, uzaktan eğitimde bir ihtiyaç olarak görülen sosyal paylaşım ve etkileşim unsurunu güçlendirmek adına kullanılabilecek bir platform olarak değerlendirilebilir. Bu platformun nasıl kullanılacağı, öğrenenlerin beklentileri, kurumun istekleri göz önüne alınarak oluşturulacak bir çerçeve ile hem ihtiyaç ve beklentilerini karşılayacak hem de diğer kurum ve kuruluşlara örnek bir çalışma sunulmuş olacaktır.

Hazırlanacak sistem öğrenenlere esnek ve etkileşimli bir ortam sunmayı hedeflemektedir. Bu özelliklere sahip bir sistem daha etkili ve kalıcı öğrenmeler oluşturmanın yanı sıra bir kurum kültürünün oluşmasına ve öğrenenin kendini kurama ait hissedebilmesine de olanak sağlayabilmektedir. Ayrıca sistem, kurum açısından da birçok kolaylığa olanak verebilecektir. Öğrenenlere sunulan hizmetlerin tek bir çatı altından verilmesi, yapılacak güncelleme ve duyurularda birçok farklı sistem ve web sayfasının güncellenmesi sonucu ortaya çıkan iş yükü ve zaman kaybını en aza indirebilmesi bu kolaylıklardan bazılarıdır.

Çalışmada, kurum ve öğrenen açısından çok sayıda faydası olacak sistemin özellikleri belirlenmeye çalışılmış, öğrenenlerden ve yapılan analizlerden elde edilen sonuçlar ile önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler benzer bir sistem için hazırlanacak bir alt yapıda temel olarak kullanılabileceği gibi, bu çalışma temel alınarak uygulamalar yapılabilir ve daha net özellikler belirlenebilir.

Çalışmanın bir ön çalışma ya da bir hazırlık çalışması olarak nitelendirilebileceği ve uygulama çalışmaları için aynı zamanda teorik bir temel oluşturabileceği düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

Çalışma uygulanacak ölçme araçlarına cevap verecek gönüllü bireylerin cevapları ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Çalışma da sözü geçen bazı kavramlar çalışma içerisinde aşağıdaki anlamlarıyla kullanılmaktadır.

Etkileşim: Kişilerin ya da nesnelerin karşılıklı olarak birbirlerini etkilemeleri.

Sosyal bulunuşluk: Kişilerin sosyal ortamda kendilerini ortama dahil bir birey olarak hissedebilme seviyeleri

Sosyal ağ sitesi: Kişilerin kendilerine bir arkadaşlık ağı kurabildikleri, bu ağ içerisindeki insanlarla resim, metin, video paylaşımları yapabildiği etkileşimli web sitesi.

Mashup: Birçok farklı kaynakta yer alan metin, ses, görüntü ve video türündeki içeriğin bir araya getirilerek yeni bir düzenleme veya tasarım ile tek bir kaynaktan sunulmasıdır.

Metadata: Başka verinin içeriği hakkındaki veriler, etiket

1.6. Kısaltmalar

AÜ : Anadolu Üniversitesi
AÖF : Açıköğretim Fakültesi
API : Uygulama programı arayüzü (Application Programe Interface)
BİT: Bilgi ve iletişim teknolojileri
RSS : Zengin içerikli site özeti (Rich Site Summary)
VOİP: İnternet üzerinden sesli görüşme (Voice Over Internet Protocol)
YAYKUR : Yaygın Yüksek Öğretim Kurumu

2. Literatür

Uzaktan Eğitim, öğrenen gruplarının ayrı olduğu, öğrenenler, kaynaklar ve öğretmenler arasındaki bağlantıyı etkileşimli telekomünikasyon sistemleri ile sağlayan kurum temelli formal bir öğrenme olarak tanımlanabilir(Schlosser ve Simonson, 2006).

Schlosser ve Simonson, oluşturdukları bu tanımda 4 önemli faktör olduğunu belirtmektedir. (i) Kurum, (ii) öğreten ve öğrenenin ayrı olması durumu, (iii) telekominikasyon sistemleri ve (iv) etkileşimli iletişim olarak belirlenen bu faktörler ve önemlerini şu şekilde açıklamaktadırlar;

Uzaktan eğitim kavramı kurumsal temellidir. Uzaktan eğitime olan talebin artması ve buna dayalı olarak farklı sunulma biçimlerinin ortaya çıkması kurumsallaşma ihtiyacını gündeme getirmiştir (Schlosser ve Simonson, 2006'dan aktaran Gürol, 2005). Bu durum uzaktan eğitimi bireysel çalışmadan ayıran durumdur. Kurumlar geleneksel okul ve kolejler olabileceği gibi, gittikçe artan bir şekilde öğrencilere uzaktan eğitim verecek geleneksel olamayan kurumlar olarak da ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitimin ikinci bileşeni öğretmen ve öğrencinin ayrı olması durumudur. Genellikle ayrı kavramı coğrafik olarak değerlendirilir. Tanımda ifade edilen ayrı kavramı zamanla ilgilidir. Asenkron uzaktan eğitimin anlamı, öğretenin öğrenene istediği zaman veya uygun oldukları zamanda erişim olanağı sağlamasıdır.

Etkileşimli iletişim de uzaktan eğitimin üçüncü bileşenidir. Etkileşim aynı anda ya da farklı zamanda- senkron, asenkron- olabilir. Öğrenenlerin birbirleriyle, eğitimin kaynaklarıyla ve öğretmenleriyle etkileşim kurabiliyor olması önemlidir.

Schlosser ve Simonson'un tanımlarında yer olan son unsur olan, "Telekomünikasyon Sistemleri" kelimesinden kasıt elektronik medyadır, örneğin televizyon, telefon ve internet fakat bu sadece elektronik medya ile sınırlandırılmamalıdır. Telekomünikasyon "uzaktan bağlantı kurmak" olarak tanımlanabilir. Bu tanım posta yoluyla haberleşme, yazışarak çalışma ve iletişim

için kullanılan diğer elektronik olmayan sistemleri içerir. Belli ki, elektronik telekomünikasyon sistemlerinin gelişirken, uzaktan eğitim sistemlerinin başlıca dayanağı olarak daha yaygın hale geliyor. Kavram öğrenenleri, öğretmenleri ve kaynakları bir araya getirmektir. Burada öğrenenlerle etkileşim içinde olan öğretenler, öğrenmenin oluşmasına izin verecek uygunlukta kaynaklar demektir.

Alanyazın taramalarında da bu 4 öğe öncelikli olmuştur. Alanyazın çalışması 3 bölümde incelenecektir. İlk bölüm Telekomünikasyon olarak belirtilen, uzaktan eğitim için kullanılan araç ve ortamlarla ilgilidir. Bu bölümde, telekomünikasyonda zamanla yaşanan gelişmelere değinilmiştir.

İkinci bölüm bir diğer unsur olan, etkileşim kavramını içermektir. Bu bölümde etkileşim kavramı ve etkileşim türleri anlatılmaktadır. Çalışmanın diğer bölümlerinde doğrudan tanımda belirtilen unsurlar işlenmese de, bu unsurların etkilendiği konular üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde, gelişen web teknolojileri ile ortaya çıkan yeni kavramlar olan e-öğrenme 2.0 kavramı ve oluşturulacak bir e-öğrenme programı veya ortamı için bir alt yapı sunan “Etkileşimsel uzaklık kuramı” üzerinde durulmaktadır.

2.1. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Uzaktan eğitim, Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa gibi sanayileşen ülkelerde yetişkin insanların mektup yoluyla yazışarak öğrenmeleri ile başlamıştır (Moore, 2003).

2.1.1. Yazışarak (mektupla) öğretim

Yaklaşık 130 sene önce evde öğrenme adına ilk uzaktan eğitim denemeleri başlamış ve uzaktan eğitim aracı olarak mektup kullanılmıştır. Chautauqua Correspondence College 1881 yılında kurulmuş ve 1883 yılında Chautauqua College of Liberal Arts olarak yazışarak üniversite eğitimi sunmak ve diploma, derece vermek için yetkilendirilmiştir (Bittner and Mallory,1933’den aktaran Moore, 2003). 1892 yılında Chicago Üniversitesi ile yazışarak öğrenme bir üniversite sektörü olarak görülmeye başlamıştır.

Moore,2003; yazışarak öğrenme alanında dikkate değer öncü kurumları; State University of lowa, Ohio State University, The University of Wisconsin olarak belirtmiştir.

Yazışarak uzaktan eğitim; dil eğitimi (İngilizce Eğitimi - H. S. Hermod İsveç'te 1886 yılında uzaktan eğitim ile İngilizce eğitimi programı), çiftçilik ve işçilik eğitimi (University of Chicago'da çifçi ve işçi çocukları için açılmış bir programı), madencilik ve madende olan kazaları önleme programı (1891' de Doğu Pensilvanya'da bir gazete editörü tarafından kurulan bir şirket aracılığı ile ticari bir amaç güden uzaktan eğitim programı (Schlosser ve Simonson, 2006)), ev hanımlarına ve yetişkinlere yönelik çeşitli meslek dersleri gibi programların sunumunda kullanılmıştır.

Ulusal d'Enseignement Mektupla Eğitim Merkezi çocukların eğitimi için kurulmuş olmasına rağmen yetişkinlerin eğitildiği büyük bir uzaktan eğitim kurumu haline gelmiştir. Uzaktan eğitimdeki bu grubun yetiştirilmesindeki amaç mesleki, sosyal ve aile içi eğitimdir.

1950'lerin sonlarına doğru 60 kadar üniversitenin kendi Yazışarak Eğitim Departmanı vardı. Yazışarak Eğitim Araştırmaları projesinin raporuna göre 3 milyon Amerikalı verilen bu uzaktan eğitim programları ile eğitim almıştır (MacKenzie ve ark. 1968'den aktaran Moore, 2003;).

Milyonlarca kişi yazarak eğitim almış fakat zamanla ilgi azalmıştır. Azalan ilgiye rağmen yazışarak eğitim 1970'lere kadar devam etmiştir. 1974 yılında Amerika Savunma Bakanlığı tarafından, USAFI (Amerika Devletleri Silahlı Kuvvetler Enstitüsü) ve DANTES (Defense Activity for Non-Traditional Education Support) işbirliği ile üniversitelere ve özel okullara, derslerin dış kaynaktan etkili verilmesi konusunda yazışarak öğrenme aracılığı ile bir program sunulmuştur (Moore,2003).

Yazışarak öğrenme ile uzaktan eğitim, geniş entelektüel bir ufkun oluşmasına fırsat vermiş, aynı zamanda kişilerin profesyonel bilgi edinmeleri ve kendilerini geliştirmeleri için birer şans olmuştur. Ayrıca bireysel ve zamandan, mekandan

bağımsız olarak öğrenmeye, sistemin öğrenenlere esneklik sağlamasına olanak tanımıştır.

Türkiye'de ilk Uzaktan Eğitim çalışmaları 1924 yılında Dewey'in sunduğu "Öğretmen Eğitim Raporu" ile ortaya atılmış, 1927 yılında kavram olarak oluşmaya başlamıştır (İşman,1998:39) .

1958-1959 öğretim yılında başlayan ilk uzaktan eğitim çalışmaları Ankara dışındaki bankacılar için oluşturulmuştur (İşman,1998:43).

Bu ilk çalışmadan sonra Milli Eğitim Bakanlığı 1962 yılında, çeşitli sebeplerle okullara devam edemeyen öğrenenlerin eğitimi için mektupla öğretim yönteminin uygulanabileceğine karar vermiş ve MOM (Mektupla Öğretim Merkezi) yönetmeliği yayınlanmıştır.

1974 yılında Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi ve YAYKUR kurulmuştur. Bu kuruluşlar Deneme Yüksek Öğretmen Okulu'nun kurulmasını sağlamış ve kayıt olan öğrenenlere mektupla öğretim vermeye başlamışlardır.

Yapılan bu çalışmalar başarılı olamamıştır. Öğretmen yetiştirmek için sadece basılı materyallerin yeterli olmayacağı fikri üzerine çalışmalar sonlandırılmıştır (Akt. İşman:1998:45;Kaya,Odabaşı,1996).

Türkiye ve Dünya'da yapılan çalışmalar dönem içinde başarı gösterse de ilerleyen teknoloji ile yeterlilik sağlayamamışlardır. Bu durum yeni teknolojilerin uzaktan eğitim içinde kullanıma geçirilmesini sağlamıştır.

2.1.2. Radyo ve televizyon ile öğretim

1910 ve 1920'lerde "yeni teknoloji" deneyimi, radyo yayıncılığının başlaması ile başlamıştır (Moore,2003). 1920' lerde, en azından 176 radyo istasyonu eğitim enstitülerinde inşa edilmiş olmasına rağmen ilk on yılın sonuna doğru çoğu kapanmıştır (Schlosser ve Simonson, 2006). Radyo aracılığı ile program sunma girişimleri yatırım eksikliği ile kısmen başarısız olmuştur (Moore,2003; Pittman, 1986).

1930’ ların ilk yıllarında, Iowa Üniversitesi’ nde, Purdue Üniversitesi’nde ve Kansas Eyalet Kolejinde TV’ den öğretim programı denemeleri gerçekleştirilmiştir. 1934 yılında Iowa Üniversitesi eğitimsel programlar yayınlayan ilk üniversite olmuştur (Moore ve Keasley,2005).

2. Dünya Savaşı’ndan sonra birçok kanala ticari olmayan eğitimsel program yapma yetkisi verilmiş fakat eğitsel programların yanında yapılan yayınlar ile eğitsel televizyon ticari bir boyut kazanmıştır (Moore,2003). Western Reverse Üniversitesi 1951’ de ilk olarak devamlı olan bir dizi dersi TV yayınıyla öğrencilere sunmuştur. NBC “Continental Classroom”, CBS “Sunrise Semester” yayınına başlamıştır. “Sunrise Semester” (güneşin doğuş zamanı), New York Üniversitesi tarafından 1957 ve 1982 yılları arasında televizyon serisi olarak sunulan yayınların en bilinenlerindendir. Eğitimsel televizyon, Ford vakfının 1950lerde sağladığı finansman sayesinde, radyodan daha fazla coşku ve başarı sağlamıştır (Moore,2003; Jeffries,1995).

Uydu teknolojisi 1960’ da geliştirilmiş, birçok deneme yapılmış ve ilk resmi uydudan eğitim sistemi- Learn/Alaska 1980’ de oluşturulmuştur. Bu sistem 100 köye günlük 5 saatten oluşan eğitim imkanı sunmuştur.

Türkiye’de ilk defa 1927 yılında başlayan radyo yayınları, ilk eğitsel amaçlı yayın olarak değerlendirildiğinde 1941’de kırsal kesime yönelik, “Ziraat Takvimi” programı yapılmıştır. 1954 yılında, Radyo Dairesi ile Tarım Bakanlığının ortak çalışması olarak “Köy Saati” isimli program yayınlanmıştır (İşman,1998:47)

Türkiye’de ilk defa 1968 yılında yayına başlayan televizyonda, iletişim işlevlerinin yanı sıra yaygın ve tamamlayıcı eğitim anlayışı doğrultusunda, izleyiciyi eğitme fonksiyonunu da yerine getiren programlara yer verildiği görülmektedir (Yapıcı, 2006).

Birinci ve ikinci Beş Yıllık Kalkınma planlarında radyo ve televizyonun eğitimde kullanımına dair karar alınmıştır. “Bu karar doğrultusunda Deneme Yüksek Okulu kurulmuş ancak uygulamaya geçmeden Eylül 1995’te Bakanlık tarafından durdurulmuştur” (Özdil,1986: 24-31’den aktaran İşman, 1998:51).

1982 yılında uzaktan yüksek öğretim görevi Anadolu Üniversitesi'ne verilmiştir ve hazırlanan ders konuları TRT aracılığı ile yayınlanmaya başlamıştır.

Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi tarafından, içerik desteği sağlamak amacıyla bu güne dek hazırlanan televizyon programı sayısı 5200, yayınlanan radyo programı sayısı da 400'dür[8].

AÖF, 1998-1999 öğretim yılında yeni bir uygulamaya, canlı yayın uygulamasına başlamış ve böylece televizyon, sınavlara hazırlık desteği de vermeye başlamıştır (Sağlık Terlemez, 2004). Böylece günümüzde hala Anadolu Üniversitesi televizyon yayınlarını etkileşimli ve etkileşimsiz olarak devam ettirmektedir.

1980' lerin sonu 1990' ların başında fiber-optikteki gelişmeler sayesinde iletişimin canlı, karşılıklı olması, yüksek kalite ses ve görüntü sistemlerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Fiber-optik sistem başlangıçta çok pahalı olsa da, uzun dönemdeki kar ve getirisi düşünüldüğünde başlangıçtaki maliyetten çok daha önemli kazanımların elde edildiği bir teknolojidir.

2.1.3. Açık üniversiteler

Charles Wedemeyer 1964 senesinde, Wisconsin Üniversitesinde Carnigie Vakfı tarafından sağlanan fon ile Articulated Insructional Media (AIM) (Eklemli Eğitsel Medya) Projesini ortaya çıkarmıştır. Moore,2003; bu proje ile modern çağa geçildiğini belirtmektedir.

Öğrenme sürecinin, öğrenmenin bileşenleri sürecine dönüştürüldüğü, her süreç için uzman ekiplerin oluşturulduğu, ve birçok farklı teknolojinin kullanıldığı, Wedemeyer'in deyimiyle bu özelliklerin eklemli bir yapı oluşturduğu, bu yeni sistem, klasik öğrenme yöntemlerine göre hem uygun maliyetli hem de yüksek kaliteli bir hal almıştır.

Bu yeni yapılanma da öğreticiler, öğrenenlere içeriği birçok farklı medya aracılığı ile sunabilmektedir; Basılı materyaller, Mektupla öğretim; Radyo ve

[8] http://www.anadolu.edu.tr/aos/aos_tanitim/ogrenim_ortamlari.aspx (Erişim Tarihi: 20.11.2011) .

televizyon yayını; Ses kasetleri, Telefon konferansları gibi. Böylece bireyselleştirilmiş eğitime doğru bir adım atılmıştır. Öğrenenler kendi öğrenme stillerine uygun araçları kullanarak daha etkili öğrenmeler gerçekleştirilecektir.

1967'de İngiliz Hükümeti eğitim kurumlarının revizyonu için komite kurmuştur. Komitenin Wedemeyer'le çalışmalarının sonucu olarak "Açık Üniversite" kavramı ortaya çıkmıştır. 1969 yılında birçok üniversite kendi uzaktan eğitim birimlerini oluşturmuştur. Bugün bilinen İngiliz Açık Üniversitesi bu kurumların içinde en başarılısı olmuştur.

Açık Üniversite diğer ülkelerde birçok üniversiteye örnek niteliği taşımıştır. 100.000'den fazla öğrenene uzaktan eğitim veren üniversiteler "Mega Üniversite" olarak adlandırılmaya başlanmıştır (Daniel,1996'dan aktaran Moore:2003).

Günümüzde yaklaşık 1 milyon 700 bin öğrencisi bulunan Anadolu Üniversitesi, yaklaşık 4 milyon öğrencisi olan[9] Indira Gandhi National Open University, yaklaşık 1 milyon 800 bin öğrencisi olan[10] Allama Iqbal Open University'nin ardından 3. sırada yer almaktadır.

6 Kasım 1981 tarihinde yürürlüğe giren ve Türk Yükseköğretimini yeniden düzenleyen 2547 sayılı kanunun 5. ve 12. maddeleri, Türk Üniversitelerine Sürekli ve Açıköğretim yapmak hakkını tanımıştır. Daha sonra bu görev bilimsel birikim, akademik deneyim, nitelikli insan kaynağı ve uluslararası standartlarda teknik/teknolojik altyapıya sahip olan Anadolu Üniversitesi'ne 20 Temmuz 1982'de çıkartılan 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile verilmiştir. Mevcut İletişim Bilimleri Fakültesi bünyesinden doğan Açık ve Uzaktan Eğitim Sistemi böylece ülke düzeyinde uzaktan öğretim hizmeti vermekle görevlendirilmiştir.

1982-1983 yıllarında İktisat ve İş idaresi bölümlerine 29.500 kişinin kaydıyla başlayan Açık Öğretim Fakültesi zamanla farklı kuruluşlarla yaptığı protokoller ile birçok yeni bölüm olanağı sunmaya başlamıştır.

[9] http://www.ignou.ac.in/ignou/aboutignou/profile/2 Erişim tarihi: 08.02.2012
[10] http://aiou.edu.pk/SalientFeatures.asp Erişim tarihi: 08.02.2012

1993 yılında Açık ve Uzaktan Eğitim Sistemi, yeniden yapılandırılmış, İktisat ve İşletme programları dört yıllık İşletme ve İktisat Fakültelerine dönüştürülmüştür.

Açıköğretim Fakültesi ise, Uzaktan Öğretim Sistemi ile ilgili kitap, radyo-tv programları, bilgisayar, akademik danışmanlık, organizasyon, sınav ve her türlü öğrenci işleri gibi hizmetleri vermekle yükümlü kılınmış ve önlisans, lisans tamamlama, lisans ve her türlü sertifika programlarını yürütmekle görevlendirilmiştir.

Açıköğretim Fakültesi, günümüzde 1 milyon 700 bin öğrencisine, 12 Lisans, 46 önlisans programı sunmaktadır. Ayrıca Kuzey Kıbrıs, Azerbaycan ve çeşitli batı ülkelerinde yaşayan Türk vatandaşlara da bu eğitim olanaklarını sunmaktadır.

2.1.4. Telekonferans ile öğretim

1980'de Amerika'da uzaktan eğitimin telefonlar aracılığı ile işbirlikli bir hal alacağı düşünülmüş ve telefon ağı sistemleri geliştirilmiştir. Telefonla ya da sesli konferans ile iletişim, öğrenenlere, öğreticiyi veya diğer arkadaşlarını duyma ve anlık cevap verme olanağı sağlamaktadır. Bu iletişim biçimi bir köprü aracılığı ile birden fazla kişinin katılabildiği telefon görüşmeleri genelde analog telefon hatları üzerinden gerçekleştirilmekteydi (Guri-Rosenblit, 1999:159).

Bire bir telefon görüşmeleri de öğrenen ile öğretici arasındaki ilişkilerin gelişmesini sağlamaktaydı. Bu durum öğrenene, uzaktan eğitimdeki "gerçek ses- gerçek insan" öğesini sağlıyordu (Robinson, 1990'dan aktaran Guri-Rosenblit,1999:159).

1965 yılında ilk eğitim amaçlı telefon ağı Wisconsin Üniversitesi'nde Wedemeyer'in öğrencileri ile Dr. Lorne Parker arasında yapılmıştır (Moore,2003: 19).

İngiliz Açık Üniversitesi 1980'li yıllara kadar zayıf telefon teknolojileri kullanılması nedeniyle başarılı telefon öğrenmeleri ve sesli konferanslar yapamamıştır (Curran ve Wickham,1994:41) . Birçok uzaktan eğitim veren üniversite telefonla ve sesli konferansla öğretim yöntemini kullanmıştır. Bunlardan bazıları (Fern University, Open University of Israel) sadece telefonla

eğitim verirken bazıları (Athabasca University) hem telefon hem de sesli konferansı kullanmıştır.

Fiber optik kabloların kullanımı veri aktarım kapasitesini ve hızını arttırmıştır. Böylece kablo üzerinden, ses, video, resim, veri aktarımları sağlanır hale gelmiştir. Uydu kullanımı da uzaktan eğitimde sesli konferansların maliyetini düşürmüştür (Tifflin ve Rajasingham,1995'den aktaran Guri-Rosenblit, 1999: 61).

Sesli- Grafik konferans kullanımı ile sesle birlikte, resim, dosya aktarımları, beyaz tahta uygulamaları da kullanılma başlanmıştır.

Bir diğer konferans yöntemi olan video-konferans kişilerin birbirlerini görebilmelerine olanak sağlamıştır.

IBM, Kodak, Federal Express, Tandem Bilgisayar gibi şirketler, 1987 yılında uydu aracılığı ile çok geniş alanlara eğitim vermiştir (Moore,2003:18).

İngiliz Açık Üniversitesi, Alman Fern Üniversitesi, Athabasca Üniversitesi ve Open University of Israel gibi birçok üniversite belirli alanlarda denemeler yapmışlardır. Video konferanslar genelde öğreticilerin alıştırma dersleri olarak kullanılmıştır (President's Report,1995).

Yapılan çalışmalarda bazı teknolojik eksiklikler istenen verimin alınmasına engel olsa da telekonferans aracılığı ile uzaktan eğitim, uzaktan eğitimde etkileşimin önemini vurgulayan bir dönüm noktası olmuştur.

2.1.5. Bilgisayar temelli eğitim

Bilgisayar temelli eğitim, 1990'larda popüler hale geldiği bilgisinin yanlış olduğunu, esas tarihin 1970'lerde Illinois Üniversitesinin PLATO projesiyle gerçekleştiğini belirtmektedir (Moore, 2003:21).

Bilgisayarların esas özellikleri "bilgi işleme" özellikleridir (Garrison, 1989:78). Öğretmenler bilgisayarları, birçok farklı veri kaynağının işlenmesi ve erişiminde yardımcı olması için kullanmaya başlamıştır. Bilgisayarlar, teknoloji aracılığı ile

iletişim sağlayan araçlar olarak görülmüştür. Bilgisayarlar, açık ve uzaktan eğitimde 2 uygulama biçiminde kullanılmaktadır.

Kaufman, 1986; bu uygulamaları; Aktarılan (çevrimiçi) mod, Yerel (Çevrimdışı) mod olarak sınıflamıştır.

Kaufman, bilgisayarların tek başlarına doğrudan eğitim sağlamak için kullanıldıkları zamanın, açık ve uzaktan eğitimde gerçek bir dönüm noktası yaşanacaktır demiştir (1986'dan aktaran Garrison,1989:81). Bilgisayarın açık ve uzaktan eğitimde kullanımı esnek ve uygun fiyatlı bir durum ortaya çıkarmıştır.

2.1.5.1. Çevrimdışı bilgisayar temelli eğitim

Çevrimdışı eğitimi, bilgisayar temelli eğitim ve bilgisayar destekli eğitim olarak sınıflandırabiliriz. Garrison,1989 kitabında akıllı bilgisayar destekli eğitim adı altında bir sınıftan bahsetmiştir.

Bilgisayar Merkezli Eğitimde (BME), öğrenme bilgisayar üzerinde program veya internet aracılığı ile sunulan dersin, öğrenenin kendi bireysel öğrenmesine göre ilerlediği, konuyla ilgili alıştırmaların var olduğu ve dönütlerin verildiği sistemdir. BME, Öğrenen bireyin bilgisayarla karşılıklı etkileşimde bulunarak öğretmen aracılığı olmadan, öğretimin bilgisayar tarafından yapıldığı ortam düzenleme süreci olarak tanımlanmaktadır.

Bu uygulamada bilgisayarın görevi, öğrenme sürecini düzenleme ve kontrol etmektir.

Bilgisayar Destekli Eğitim (BDE), ise öğrenmeye ek uygulamalar ile konunun daha etkili öğrenilmesini sağlamaya yönelik eğitsel çalışmalardır. Öğrenen öğrenme etkileşimlerinde bilgisayarı destek ve yardımcı olarak kullanır. Konuyla ilgili uygulamalar, alıştırmalar, simülasyonlar ve problem çözme etkinlikleri bunlara örnektir.

Yapay zeka sistem ve tekniği tabanlı bilgisayar destekli eğitim sistemleri de Akıllı BDE olarak tanımlanmıştır (Garrison,1989:84).

2.1.5.2. Çevrimiçi bilgisayar temelli eğitim

1969 yılında Amerika Savunma Bakanlığı tarafından, kurulan ağ ARPAnet ile e-mail gönderimi, veri aktarımı, duyuru panoları ve kütüphane olanaklarına erişim sağlanmıştır.

1980'lerin ortalarında, National Science Foundation tarafından NSFnet gerçekleştirildi. Bu ağ araştırma organizasyonlarının ve üniversitelerin erişebildiği beş süper bilgisayarın merkezde olduğu bir şekilde tasarlanmıştır (Moore,2003:21).

1986 Pennsyvania Devlet Üniversitesi, birbirinden farklı yerlerdeki öğrenenlere, içerisinde yetişkin eğitimi programının da bulunduğu, sesli konferans destekli bilgisayar temelli uzaktan eğitim programı önermiştir. 1989 yılında bu program Meksika, Estonya ve Finlandiya'da yaşayan öğrenenler ile uygulamaya konmuştur (Moore,2003:21).

2.1.5.2.1. Web teknolojilerinin gelişimi

Web kavramı, Mart 1989'da CERN'de bir bilgisayar programcısı olan Tim Berners-Lee'nin HTML adlı bilgisayar dilini bulup geliştirmesiyle oluşmuştur. World Wide Web (WWW) sayesinde, iletişim, etkileşim içine giren işletim sistemleri, kullandıkları program, ekran çözünürlükleri farklı olan bilgisayarların dosyalara erişebilmesini sağlayan internet servisidir.

Web servisinin hızlı gelişimi, Greenspan,(2002) tarafından şu istatistiklerle sunulmuştur; Amerika'da 1995 yılında ülkenin sadece %9'u internet erişimine sahipken, 2002 yılında bu oran %66 ya yükselmiştir ve ülkede yaşayan 137 milyon kişi çevrimiçi uygulamaları kullanır hale gelmiştir. Bu gelişmeler ile çevrimiçi e-öğrenme kavramı eğitim alanında öne çıkmaya başlamıştır.

Khan, (1997: 5), e-öğrenmeyi; "Öğrenmenin geliştirildiği ve desteklendiği anlamlı bir öğrenme çevresi yaratmak için World Wide Web'in (WWW) özelliklerinden ve kaynaklarından faydalanan bir çoklu ortam tabanlı program" olarak tanımlamıştır.

Çevrimiçi e-öğrenmenin temel öğesi olan web, zamanla gelişim göstermiştir. İlk ortaya çıkan web teknolojisi web 1.0 olarak adlandırılmıştır.

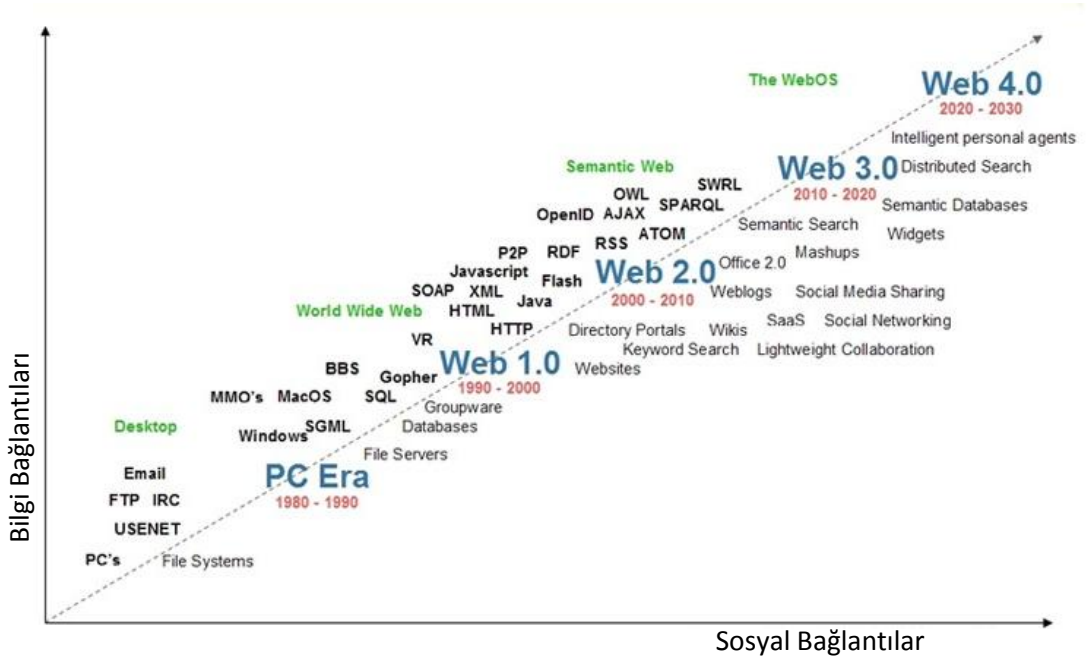

Şekil 2: Web Teknolojilerinin Gelişim Grafiği

Kaynak : *http://thepaisano.files.wordpress.com/2008/03/webtimeline.jpg Erişim tarihi 13/06/2011*

Grafikte de görüldüğü gibi ilerleyen web teknolojileri bilgi iletişiminin ve sosyal iletişimin artmasını sağlamaktadır. Web 1.0, sadece okunabilir bir yapıya sahipken, web 2.0 ile kullanıcı katılımlı, hem okunabilir hem yazılabilir web kavramı gelişmiştir. Web 3.0 akıllı web olarak yorumlanmaktadır. Web siteleri kullanıcı profilini algılayabilmekte ve onlara uygun aramalar, reklam gösterimleri yapmaktadır. Web 4.0 da hedeflenen ise yapay zekadır.

2.1.5.2.2. Web 1.0 ve web 2.0 teknolojileri

Web 1.0 ve 2.0 arasındaki ayrılıklar; siteyi oluşturan teknolojiler, kodlama, kullanıcı etkileşimi gibi teknolojik; sitenin amacı ve düzeni gibi yapısal; arkadaş ve grup tanımları gibi sosyolojik farklı eksenlerden değerlendirildiğinde ortaya çıkmaktadır (Cormode & Krishnamurthy, 2008).

O'Reilly,2005 yılında, yeni teknolojinin belirli uygulamalarını nitelendirmek yerine, popüler internet kullanımındaki yeni yönergeleri tanımlamak amacıyla Web 2.0 kavramını literatüre kattı ve bunun sonucunda kısmen Web 2.0'nin tanımları kısmen tartışmalı kaldı (Merchant, 2009).

Moore, 2007, Web 2.0 teknolojilerinin ortak tanımlayıcılarının "sosyal yazılım" ve "kullanıcı tarafından oluşturulan içerik" olduğunu belirtmiştir. Bu durumda önceki teknoloji ile aralarındaki temel farklılıkları ortaya çıkarmaktadır; wikileri baz alırsak, Moore, 2007, wikileri kullanıcıların metin, ses, video gibi birçok yazma aracı ile içerik oluşturmalarını sağlayan güç olarak tanımlamaktadır. Bu güç Web 2.0'ı daha önceki web teknolojilerinden ayrıran önemli farklılıklardan biridir.

Ancak Web 1.0 ve Web 2.0 arasındaki temel fark, Web 1.0'de içeriği oluşturan kullanıcılar içeriğin tüketicisi konumundaki büyük bir çoğunluğun sadece birkaçıyken, Web 2.0'deki herhangi bir katılımcı içeriği oluşturanlardan olabilir. Sayısız teknolojik yardım içerik oluşumunda kullanıcıların kullanım potansiyelinin arttırmak için oluşturulmuştur.

Kısa süre öncesine kadar, web içeriklerini konu hakkında bilgi sahibi olan web tasarımcıları karmaşık bilgisayar programları ile oluşturabiliyorken; şimdilerde internet kullanıcıları HTML kodlarını bilmeden de internet sitelerine kendi materyallerini kolayca ekleyebilmektedirler. Web günlükleri (bloglar), video bloglar (vlogs), podcast ve wikiler gibi Web tabanlı uygulamalar ve hizmetler sayesinde, internete bağlı bir bilgisayarı olan herkes, Web 2.0 deneyiminin bir parçası olabilmektedir (Thompson, 2007).

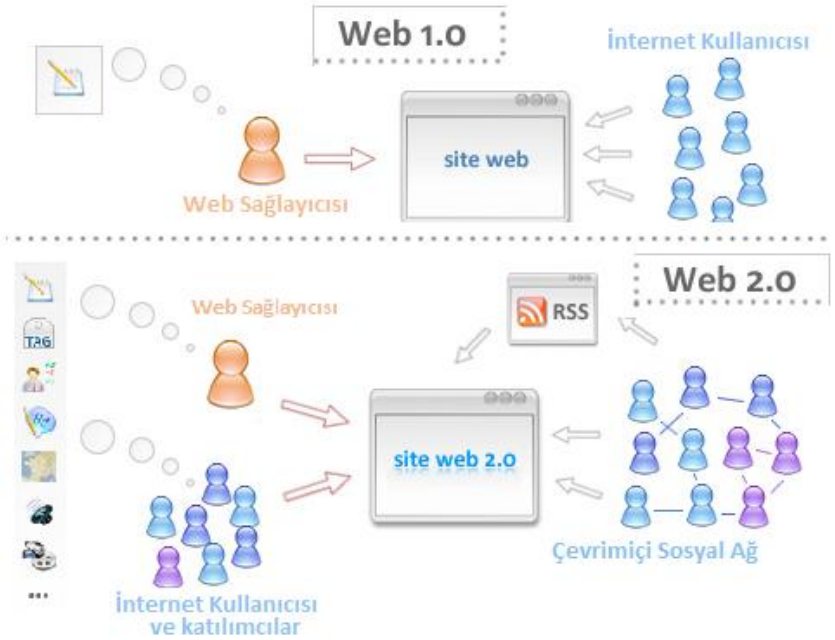

Şekil 3: Web 1.0 ve Web 2.0 Arasındaki Farklar

Kaynak: http://www.sizlopedia.com/wp-content/uploads/web1_0-vs-web2_0.png Erişim tarihi: 13/06/2011

Şekil 3'de görüldüğü gibi Web 1.0' da internet sağlayıcıları tarafından verilen içerik sunuluyor ve kullanıcılar bu içeriği sadece okuyabiliyordu. Web 2.0' da ise etkileşim öğesi ön plana çıkmaktadır. Web 2.0' da internet sağlayıcılarının yanında, internet kullanıcıları da içerik sunabilmektedir. Bunun yanı sıra kullanıcılar hem içerikle hem de kendi aralarında iletişim kurabilmektedirler. Ayrıca RSS gibi özellikler sayesinde web adreslerinden anında özet bilgilere ve haberlere ulaşım sağlanabilmektedir.

2.1.5.2.3. Web 2.0 teknolojisi

Web 2.0 kavramı, 2005 yılında bir toplantıda O'Reilly ve Media Live International arasında yaşanan beyin fırtınasında bir fikir olarak ortaya çıkmıştır (O'Reilly, 2005).

Web 2.0 hem son zamanlarda yapılan yenilikçi teknolojilerin bulunduğu platform /düzlem hem de kullanıcıların birinci sınıf varlık olarak görüldüğü bir yerdir.

Web 2.0 bütün bağlanma aygıtlarını birleştiren ağ platformudur ve Web 2.0 uygulamaları, bu platformun sunduğu avantajların çoğunluğunu oluşturur. Örneğin; sürekli güncellenen servis olan yazılımı dağıtır böylelikle daha fazla insan kullanır, çoğul kaynaklardan gelen verileri kullanır ve harmanlar, başkaları tarafından harmanlanmasına izin veren bir form içerisinde bireysel kullanıcıların kendi veri ve servislerini de sağlayarak bireysel kullanıcılarıda içine alır, bir katılım mimarlığı ile ağ elemanlarını yaratır, ve zengin kullanıcı deneyimlerine ulaştırmak için Web1.0'ın sayfa metaforunun önüne geçecektir. (O'Reilly, What is Web 2.0, 2005)

Web 2.0'nin demokratik doğası, her çeşit içeriği (metin, ses, video) değiştirebilen ve de etiketleyebilen, yorum yapabilen ve hem grup-içi hem de ekstra grup "sayfaları"na bağlantı paylaşımını yapabilen çok sayıda küçük grupların (toplu arkadaşlar) oluşumuyla örneklendirilebilir. Web 2.0'deki popüler bir yenilik; yeni çıkmış uygulamalardaki içeriği bir araya getiren ya da açıklayan "mashups"lardır. Örneğin, sınıflandırılmış tanıtım veri tabanında yer alan sokak adresleri yerleşim yerlerini göstermek için web site haritasıyla bağlantılıdır. Bu gibi zıt-site bağlantıları, yarı yapılandırılmış veri tabanın diğer bir veri tabanıyla arasındaki ek bağlantıları oluşturan kapsamlı konsepti yakalar (Cormode & Krishnamurthy, 2008).

Web 2.0 birkaç farklı kavramı ifade etmek amacıyla kullanılan bir kavramdır: AJAX gibi belirli teknoloji serilerine dayanan web siteleri; kullanıcı profilleri ve arkadaş bağlantılarının olduğu güçlü bir sosyal ağ bileşenini kapsayan web siteleri; yorum yapma, etiketleme ve oy verme gibi aktiviteler ile birlikte metin, video, fotoğraf koyma şeklindeki kullanıcı kaynaklı içeriği destekleyen web siteleri; ya da sadece son yıllarda popüler olmuş ve ilk kez halka sunulan görünüm ve değer biçme hakkındaki hararetli spekülasyonlara konu olan web siteleri bu kavramlara örneklerdir (Cormode & Krishnamurthy, 2008).

Dohn (2009), bir makalesinde yeni iletişim uygulamalarının web 2.0 uygulamaları olarak adlandırılabileceğini belirtmiştir. Web 2.0 gibi iletişim uygulamalarının gelişmesiyle yakından ilgili, buna zorunlu ve aynı zamanda bu gelişimle desteklenmiş yazarlık, telif hakkı, bilgi üretme ve uzmanlık gibi

konulara karşı tutum değişimidir: Wikipedia'nın bilgiyi sunduğu ölçüde, bu bilgi bir çeşit paylaştırılan yazarlık, telif hakkından vazgeçme, birinin bir metin üzerinde düzeltmeler yapabilmesine izin ve daha sonra yardımcı yazarlar tarafından düzenlemesiyle sağlanan "kalabalığın eseri/hikmeti" (Surowiecki 2004) olarak görülebilir, buna benzer olarak en azından iletişim uygulamalarının (örneğin; birçok kişisel bloglar, MySpace ve Facebook gibi "arkadaşlık siteleri" ve Second Life (İkinci Yaşam; internet tabanlı sanal dünya) gibi 3boyutlu görsellerin olduğu siteler) bazılarında, iletişim hedefinin bilgiyi paylaşma odağından kişisel bilgilerin ve sosyal ilişkilerin başlayıp devam etmesi ve de genellikle paylaşımın sağlanması için katılım odaklıya dönüşmesidir.

Web 2.0 ile birlikte Web'de sadece var olmaktan, web de katılımcı oluşa doğru yaşanan kayma web'i daha sosyal bir ortam haline getirmektedir. Vikiler, blog, fotoğraf ve yer imi paylaşımı ve online sosyal ağlar gibi topluluk uygulamaları son zamanlarda oldukça popüler hale gelmiştir (Bojars, Breslin, Finn, & Decker, 2008).

Web 2.0 teknolojilerine sahip web sitelerinin birçok farklı uygulama ve özellikleri bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar (O'Reilly, Cagle) bu özelliklerle ilgili listeler oluşturmuştur.

O'Reilly, 2005 Web 2.0 ortamlarının 6 temel özelliğini şu şekilde sıralamıştır;

- Servisler (paket yazılım olmayan)
- Katılım mimarisi
- Ölçeklenebilir etkin-maliyet
- Yeniden karıştırılabilir veri kaynakları ve veri dönüşümleri
- Kollektif zeka kullanımı
- Tek cihaz seviyesi üzerinden yazılım

Web 2.0 gelişmekte olan eğilim ve yaklaşım (Lankshear ve Knobel, 2006) olarak en iyi şekilde tanımlandığından, bu özelliklerin hepsi olmasa da bazıları, sadece Web 2.0 alanında bulunması her zaman olasıdır. Merchant, 2009, web sitelerinin Web 2.0 özelliği kazanabilmesi için 4 karakteristik özelliği olması gerektiğini belirtmiştir ve bu özellikleri şu şekilde açıklamıştır:

1-Varlık: Web 2.0 alanları kullanıcıların aktif varlığını çevrimiçi kimlik, profil ya da avatar aracılığıyla geliştirmesini destekliyor. Bu katılım diğerleri tarafından tanınabilmektedir, fakat zamanla değiştirilebilir. Aktif bulunuşluk düzenli güncellemeler, etkileşim, ve bazı durumlarda kullanıcının çevrimiçi olduğunu gösteren uyarılar aracılığıyla güvence altına alınır. Birçok kullanıcı, bir dizi alanlara karşı (örneğin Flickr fotoakışı'nda, eBay'de ve YouTube üzerinde bir ya da daha fazla blog aracılığıyla (Merchant, 2006) çeşitli kimlikler sunan kendi alanlarını oluşturur.

2-Düzenleme: Web 2.0 alanı, genellikle kullanıcının kendi ana sayfasını ve kişisel bağlantılarını tasarlamasına ya da avatar oluşturma gibi çeşitli kişiselleştirmelere izin vermektedir. Web 2.0 alanı, birlikte çalışabilir ya da "mashable" birbirine bağlantılar kurabilir. Programlar arasındaki bir çeşit uzlaşma görevini gören API'ler, kullanıcılara bir uygulamadan diğerine bağlantı kurmak ya da bir yerden diğerine nesne veya özellik –görüntüleri, Flickr'dan wiki içerisine ya da YouTube videosunu, bloğa ekleme gibi- aktarmasına olanak sağlar.

3- Kullanıcı kaynaklı içerik: Web 2.0, sitenin kendisinin sağladığı içerik yerine kullanıcı toplulukları bünyesinde kullanıcıların ve kendilerinin oluşturduğu içeriğe dayanır. Örneğin YouTube, kullanıcılarına şablon ve geniş bir çevrimiçi alan sağlar, fakat kullanıcılar kendileri videoları koyar ve yorumlamalarını yaparlar. Bu, kullanıcıların içeriği kendileri oluşturmazlarsa katılımlarının mümkün olamayacağı anlamına gelmez. Mesela YouTube'un sitesine yükleme ya da yorum yapmayan birçok kullanıcısı var, ama onların html kaynak kodunu bloglarına koyması, url alıntısı yapması, arkadaşını göstermesi gibi farklı etkileşimlerde bulunması mümkündür. Bu şekilde Web 2.0 kullanıcıları hem üretici hem de tüketici konumundadır.

4- Sosyal Katılım: Web 2.0 alanı katılımı sağlar. Bu, kısmen yukarıdaki üç özellikten kaynaklanır. Oy verme, sıralama ve yorumlama, dönüt alıp verme ve içeriği geliştirme yollarının tümüdür, halbuki arkadaş listeleri, blog kayıtları ve favoriler gibi özellikler kullanıcı hesabının olduğu sitelerdeki herkese açık paylaşımlar varlığının göstergesi olmuştur (Donath ve boyd, 2004). Kullanıcı

kaynaklı içerik bizleri hem üreten hem de tüketen yaptığı gibi sosyal katılım içerisinde bizleri aynı anda hem oynayanlar hem de seyirciler yapar.

Cormode ve Krishnamurthy, 2008 ise bir Web 2.0 sitesini belirleyen bazı önemli özellikleri aşağıda sıralananları kapsadığını belirtmiştir.

- Yaş, cinsiyet, yer, referans ya da başkalarının kullanıcı hakkındaki yorumları gibi özelliklere sahip belirgin profil sayfalarının yer aldığı sistemde kullanıcı, birinci sınıf değere sahiptir.
- Başka kullanıcılar tarafından "güncellenen" RSS bilgilerine ya da aboneliğine, çeşitli türlerdeki "gruplar" içerisinde üyeliğe, ve "arkadaş" olan diğer kullanıcılara bağlantılar, vasıtasıyla aralarında ilişkiler kurabilmelerine, olanak sağlamayan bir formdadır.
- Fotoğraf, video, blog gibi farklı formlarda içerik oluşturabilme, diğer kullanıcıların içeriklerine yorum yapabilme ve oy verebilme, diğerlerinin ya da kendi içeriği üzerinde etiketleme yapabilme, ve paylaşım ya da gizliliği kontrol edebilme gibi olanaklar sunmaktadır.
- Üçüncü parti geliştirmelere izin veren ortan API'ler ve mash-up'lar içeren ve çeşitli zengin içerik modellerini (örneğin flash videolar) yerleştirebilen ve IM (anlık mesajlaşma) sistemleri ya da site içi e-mail yoluyla diğer kullanıcılarla iletişimi sağlayacak daha teknik başka özellikleri sağlamaktadır.

Görüldüğü gibi Web 2.0 teknolojilerine sahip web siteleri, kullanıcıların hem tüketici hem üretici, hem oynayan hem izleyen oldukları uygulamalar sunmaktadırlar. Web 2.0 sitelerinde kullanıcılar çok az bilgiyle bile kendilerine ait sayfalar oluşturabilir, paylaşımlarda bulunabilirler. Ayrıca diğer kullanıcıların paylaşımları üzerinde çeşitli etkileşimlerde bulunabilmektedirler. Günümüzde aktif olarak blog, forum, sosyal ağ sitesi kullanan kullanıcılar bu özellikleri farkında olmadan kolayca kullanabilmektedirler. Web 2.0 teknolojileri ve sonrasında ilerleyen teknolojilerin en önemli özellikleri etkileşime olanak sağlıyor olmalarıdır.

2.1. E-öğrenme Ortamlarında Etkileşim

Etkileşim kavramının kelime anlamına bakıldığında Türk dil kurumun web sayfasında yer alan güncel sözlükte kelime için "Birbirini karşılıklı olarak etkileme işi" tanımıyla karşılaşmaktayız. Eğitimde etkileşim ise, kişilerin ya da kişi ile nesnelerin eğitim-öğretim amaçlı karşılıklı etki etme durumu olarak tanımlanabilir.

Wagner (1994), "karşılıklı etkinlikler en az iki nesne ve iki eylem gerektirir. Etkileşim, bu nesneler ve olayların karşılıklı olarak birbirlerini etkilemeleri ile oluşur" tanımını sunmuştur. Holmberg (1989), eğitimde etkileşimi, "Yönlendirilmiş Eğitici İletişim" olarak tanımlamıştır. Etkileşim birçok kişi tarafından farklı tanımlar ile açıklanmıştır. Uzaktan eğitimde etkileşim kavramı, genel anlamıyla "öğeler ya da kişiler arasında öğrenme temelli etkileme eylemi" olarak tanımlanabilir.

Öğrenme, öğrenen, öğretici ve içerik arasındaki bir etkileşim süreci olarak tanımlanmaktadır. "Chickering ve Gamson (1987) yaptıkları araştırmada, öğrencilerin birbiriyle ve öğretmenleriyle olan etkileşimlerinin, öğretimin kalitesini etkilemede 7 de 3 oranında etkili olduğunu ortaya koymuşlardır" (akt.: Kip,2008:20). Birçok değişkene ve faktöre bağlı olan öğrenme olgusunda etkileşim için verilen bu oran, kavramın önemini açıkça ortaya koymaktadır.

Dewey,1916' ye göre; etkileşim, eğitim sürecinin belirleyici bileşenidir. Öğrenen kendisine diğerleri tarafından ulaştırılan atıl bilgiyi dönüştürür ve kendi uygulamaları ve değerleri ile yapılandırır (Anderson,2003:131).

Açık ve Uzaktan eğitimde, etkili öğrenmeler için var olması gereken etkileşimin, öğrenenlerin, öğreticiden ve birbirlerinden uzak olduklarından dolayı sağlanması oldukça zordur. Eğitim ortamlarının, programlarının daha detaylı hazırlanması gerekmektedir. Öğrenme için bir avantaj olan bu kavram, yeterli miktarda sağlanamaması durumunda bir dezavantaja dönüşebilmektedir.

Kegan , öğrenen ve öğretici arasında çok önemli bir "bağ" olduğunu ve bu iki tarafın uzak olmasının taraflar arasında mesafe oluşmasına neden olduğunu belirtmiştir (1986'dan aktaran Galusha,1998:4). Öğrenenlerin elektronik veya telefonla yeterli iletişimi sağlayamaması, Kegan'ın bahsettiği öğrenen – öğretici

arasında olması gereken bağın oluşmasını engelleyecektir ve böylece kurumsal hayatla sosyal ve akademik bütünleşme daha az gerçekleşecektir. Sheets'e göre de bu durum okuldan ayrılmalara sebep olacaktır (1992'den aktaran Galusha,1998: 5).

Bu olumsuz durumların yaşanmaması için ortam ve programların, öğrenenlerin etkileşim eksikliği hissetmemesini sağlayacak şekilde tasarlanması gerekmektedir.

Açık ve Uzaktan eğitimde etkileşim bazı amaçlar taşımaktadır. Etkili bir etkileşim ile;

- Danışman ve ders yöneticileri ile iletişim kurarak öğrenenlerin motivasyonunu ve ilgilerini sağlanabilmekte
- Öğreticilerin yorumları, açıklamaları ve önerileriyle, test edilmiş görevlerde öğrenenlerin bilgi ve becerilerini uygulamaları için öğrenenlerin öğrenmelerini desteklemek ve kolaylaştırmakta
- Ders yöneticilerinin eleştirilerinden yararlanarak, öğrenenlere kendi düşüncelerini geliştirme olanağı vermektedir.

Web 2.0 araç ve ortamları düşünüldüğünde, bireylerin internet üzerinden paylaşımlar yapmalarına, iletişim kurmalarına olanak sağlaması, tasarlanacak program ve ortamlar için tercih edilmelerini sağlamaktadır.

2.1.1. E-öğrenmede etkileşim türleri

Öğrenen, öğrenme sürecinde ortamdaki tüm unsurlar ile bir etkileşim halindedir. Öğrenenin merkez olduğu öğrenme modellerinde (yapılandırmacı), öğrenmenin öğrenen tarafından gerçekleştirildiği savunulmaktadır.

1989'da Salt Lake şehrinde Purdue Üniversitesinden Shirley Davis'in başkanlık ettiği bir panel düzenlenmiştir. "Etkileşim: Uzaktan eğitimin şaşırtıcı (perplexing) bileşeni" adını taşıyan panelde, Arnold Seigal, Ellen Wagner, Nofflet Williams ve Michael G. Moore şu sorular üzerinde tartışmıştır;

- Etkili öğrenme için hangi düzeyde eğitim önemlidir?
- İyi bir etkileşim nedir?

- Bunu nasıl elde edersiniz?
- Gerçek zamanlı etkileşim ne sağlıyor?
- Maliyeti değer mi? (Moore;1993:19)

Moore daha sonra bu panelde konuşulanlar doğrultusunda öğrenme ortamlarında etkileşimin türlerini;

- Öğrenen-öğrenen
- Öğrenen- öğretici
- Öğrenen-içerik şeklinde belirtmiştir (Moore;1993:19).

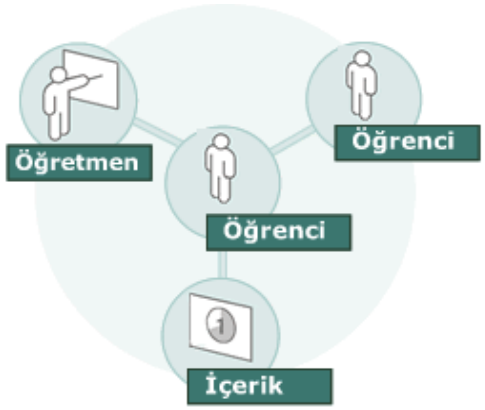

Şekil 4: Etkileşim Türleri. Moore,1996

Çevrimiçi e-öğrenme ortamlarındaki etkileşim türlerine, Hillman, Willis, ve Gunawardena, 1994:31; ortamın kullanılabilmesine olanak sağlayan arayüz ile yapılan etkileşimi de dahil etmiştir.

Anderson ve Garrison, 1998: 101, yılında Moore'un belirlediği 3 tip etkileşimi genişleterek; öğretici-içerik, Öğretici-öğretici ve içerik-içerik etkileşimlerini de literatüre katmışlardır.

Birçok farklı bakış açısından birçok farklı sınıflandırmaya tabi olan etkileşim türleri içinden çalışmada, Moore'un yapmış olduğu sınıflandırmaya önem verilecektir. Bu etkileşim türlerinin yanında çevrimiçi tasarlanacak bir ortamın etkileşimsel özellikleri için, öğrenen-arayüz etkileşimi ve ortam kurum tarafından destekleneceği için de öğrenen-kurum etkileşimleri de aktarılmaya çalışılacaktır.

Formal olarak yürütülen yüz-yüze veya açık ve uzaktan eğitim programlarında bir başka etkileşim unsuru daha ön plana çıkmaktadır. Programı hizmete sunan kurum ile öğrenen arasında da çeşitli etkileşimler söz konusudur.

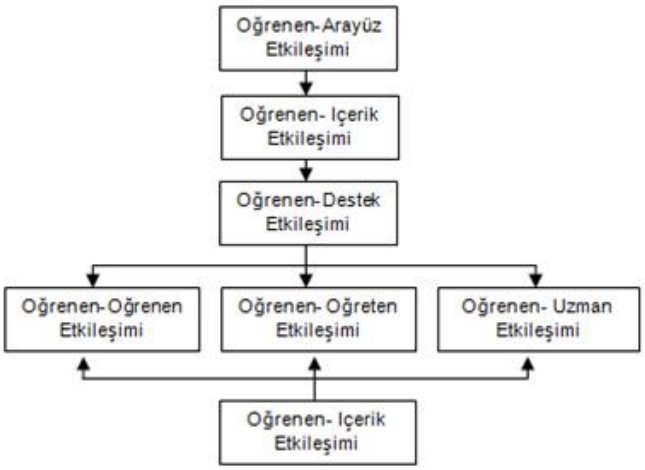

Şekil 5 :Çevrimiçi Öğrenmede Etkileşim Seviyeleri.

Ally,(2004:21) en düşük etkileşim seviyesinin öğrenenle-arayüz arasında gerçekleştiğini belirtmiştir. Arayüz ile sadece içeriğe ya da diğer kullanıcılara ulaşmak için bir etkileşim sağlanmaktadır.

Öğrenen, içerikle olan etkileşiminde bilgileri kısa süreli bellekten kalıcı belleğe aktarır. İşleme süresi ne kadar yüksek ise uzuk süreli bellekte o kadar çok ilişiki sağlanır bu da yüksek seviyede öğrenmeyi sağlar. Öğrenenler içerik ile uğraşırken desteğe ihtiyaç duyar bu destek de, öğrenenden öğrenene-öğreticiden öğrenene ya da uzmandan öğrenen sağlanan destek gibi farklı formlarda olabilir (Ally,2004:22; Moore, 1989; Rourke et al., 2001; Thiessen, 2001).

Bates, etkileşimi bağlam ve zaman açısından değerlendirerek; eşzamanlı-eşzamansız, bireysel-sosyal olmak üzere bir sınıflandırma yapmıştır. Jung ve diğerleri (2002) tarafından etkileşimin fonksiyonu üzerine yapılan sınıflandırma; eğitsel/akademik etkileşim, işbirlikli etkileşim ve bireylerarası/sosyal etkileşim olarak belirtilmiştir (1995'den aktaran Kip,2007: 22)

2.1.1.1. Öğrenen - içerik etkileşimi

Moore, (1989)'a göre, öğrenen – içerik etkileşimi, öğrenmenin karakteristiğini belirlediğini belirtmektedir. İçerikle entelektüel etkileşim süreci, öğrenenin anlayışında, bakış açısında veya öğrenenin zihnindeki bilişsel yapılarda değişiklikler ile sonuçlanır ve bu değişiklikler olmadan eğitim olmaz (Moore,1989:1). Bazen öğrenciler dersin öğreticisiyle ya da diğer katılımcılarla etkileşime girmeden sadece içerikle etkileşebilirler (Milton, 1998).

Uzaktan öğrenmenin en eski formlarında bu etkileşim türü bilgi verici metinler ile sağlanmaya çalışılırken 19. yüzyılda metin ile birlikte onu nasıl çalışacağını aktaran ev çalışma rehberleri basılmıştır. Daha sonraları öğrenenler gelişen teknoloji ile birlite, radyo ve televizyon yayınları, video kasetleri ve ses kasetlerindeki elektronik kayıtlar ve bilgisayar yazılımları yardımı ile içerikle etkileşim kurmuştur.

Öğrenen – içerik etkileşimi eğitsel bağlamda farklı biçimlerde olabilmekte ve çeşitli hizmetler sunabilmektedir. Eğitsel sitelerdeki etkileşimin faydaları ile ilgili yapılan çalışmada, Brady,2004, öğrenenin- içerikle etkileşiminin, öğrenme çıktılarını, öğrenenin görev süresini olumlu etkilediğini görmüştür.

İnternetin, bilgisayarların, eğitim için zengin çeşitliliği, simülasyonları destekleyen ve sunum hazırlama araçlarının kapasitesiyle desteklenen depolama, listeleme ve içeriği sunma potansiyelinin, öğrenen-içerik etkileşiminin bağlamını önemli ölçüde değiştirdiği belirtilmektedir (Anderson ve Kuskis,2007:300).

Yeni ağ servislerinin çeşitliliği, öğrenenlerin içerikle olan etkileşimlerini yönetmelerine ve otomatikleştirmelerine izin vermektedir (Anderson ve Kuskis,2007:301). Bugünün bilgisayar ağlarını kullanan uzaktan eğitim uygulamaları, öğrenenlerin gerçek yaşam sorunlarını çözerken hipotezler kurmalarına, bunları farklı kaynaklardan elde edecekleri bilgilerle sınamalarına, öğreticilerden alacakları yönlendirmeler ve gerekli çözümlemeler doğrultusunda deneme yanılma yoluyla kendi bilgi yapılarını oluşturmalarına olanak tanımaktadır (Aydın, 2002).

Öğrenenin, içerikle doğrudan etkileşime geçtiği birçok web 2.0 uygulaması bulunmaktadır. Wikiler, bloglar, forumlar; öğrenenlerin içerik oluşturabildikleri, var olan içeriklere erişebildikleri, içerik üzerinde değişiklik ve düzenlemeler yapabildikleri web ortamlarıdır.

Çalışmada konu olan Açık ve Uzaktan Eğitim Kurumu olan Açıköğretim Fakültesi içerik sunumlarında portalları kullanmaktadır. Yunus Emre öğrenme ve e-öğrenme portalı üzerinden içerik ve destek sunumu yapılmaktadır.

Portalda öğrenme ortamları (içerik sunumu amacıyla) olarak e-Alıştırma, e-Ders, e-Kitap, e-Televizyon, e-SesliKitap uygulamaları yer almaktadır (yunusemreportalı, 2011).

Uygulamalarda öğrenenlerin içerikle etkileşimleri söz konusudur. Öğrenenler e-Alıştırma ile soruları cevaplayıp dönüt almaktadır. Ders anlatımlarında videolu ve metin destekli anlatımlar, öğrenenlere yönelik sorular ve dönütler yer almaktadır.

Bölümlere yönelik farklı içerik sunum araçları mevcuttur. Bu araçlarda farklı etkileşim seviyeleri bulunmaktadır. Örneğin Bilgi Yönetimi Ön Lisans Programı, kendi web sitesi üzerinden, ödev duyuruları ve yüklemelerine olanak vermektedir; ayrıca eşzamanlı ders sunumları ile de içerik sunumu gerçekleştirilmektedir. Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı'nda da benzer uygulamalar söz konusudur. İçerik sunumları için öğrenenlere kitaplar yollanmakta, bunların yanı sıra programa ait web sitesi üzerinden e-öğrenme hizmetleri ve e-portfolyo uygulaması sunulmaktadır.

Çalışmada yukarıda bahsedilen tüm içerik sunumlarının bir sosyal ağ sitesi altında tek bir kaynaktan sunulabileceği düşünülmektedir.

2.1.1.2. Öğrenen - öğretici etkileşimi

Bu etkileşim, öğrenenlerin dersin öğreticisi ya da ders materyali uzmanı ile kurduğu etkileşimdir (Moore,1989:2). Yüz yüze eğitimde öğretici ile öğrenenler arasında sözlü ve sözsüz iletişim unsurları aracılığı ile yüksek etkileşim seviyesi sağlanabilmektedir fakat bu durum öğretici ve öğrenenin uzak mesafelerde olduğu uzaktan eğitimde farklılık göstermektedir. Öğrenen-öğretici etkileşimin

bir faydası vardır. Örneğin; motivasyon (Wlodkowski,1985), dönüt (Laurillard, 1997,2000), sınıf tabanlı öğrenme ile açık ve uzaktan eğitimin eşitliğidir (Anderson ve Kuskis; 2007:295)

Uzaktan eğitim yetkililerinin son zamanlarda yaptıkları bir araştırma öğrenen-eğitmen etkileşiminin; (a) öğrenme çıktıları/hedefleri oluşturduğunu; (b) güncel ve uygun dönütler sağladığını; (c)bilgi sunumunu kolaylaştırdığını; (d) öğrenci performanslarını gözlemleyip değerlendirdiğini; (e) öğrenme aktivitelerini sağladığını (kolaylaştırdığını); (f) tartışmaları başlatıp, sürdürüp ve kolaylaştırdığını; ve de (g) öğrenme ihtiyaç ve tercihlerini belirlediğini gösterir (Metros ve Hedberg,2002; Thach ve Murphy, 1995).

Öğreticiler için sosyal bulunuşluk amaçlı ve çoğunlukla Anderson, Rourke, Garrison, ve Archer'ın (2001) eğitsel olarak öğrenme çıktılarını gerçekleştirmek üzere bilişsel ve sosyal süreçleri tasarlama, geliştirme ve yönlendirme olarak tanımladıkları "öğretici varlık" olarak algılanır. Bu etkileşim, genellikle öğretmen tarafından yönlendirilir, fakat bunun dışında öğrenen destekli birçok etkileşim çeşidini de kapsar (Tait & Mills, 2003)

Bu etkileşim türünde, tüm uzaktan eğitimciler diğer öğreticilerle ortak düzenlenen hedeflere ulaşmak için çalışırlar. Öğreticiler önce, öğretilecek program içeriği, müfredat planlanır ya da verilir; öğreticiler ne öğretileceği ile ilgili öğrenenleri teşvik eder ya da en azından onların ilgilerini sağlar; öğreneni öğrenmeye motive eder; öğrenenin öz yönelim ve motivasyonuda dahil olmak üzere öğrenenin ilgisini arttırır ya da en azından sürdürür. Bunların ardından öğretici sunumunu yapar ya da öğrenenlerin yapmasını sağlar. Öğreticiler bilgi sunabilir, becerileri gösterebilir veya belirli tutum ve değerler için model olabilirler. Verilen bilgi ve becerilerle ilgili uygulamalar düzenlerler, öğrenenlerde eğitim sürecinde gerçekleşen değişimleri ölçerler. Bunların yapılması öğreticilerin stratejileriyle ilgili değişiklikler yapmalarına karar vermekte yardımcı olur. Sonuç olarak öğreticiler her bir öğrenene danışmanlık, destek ve teşvik sağlarlar (Moore:1989:2; Moore, 1993:20).

Açık ve uzaktan eğitimde öğretici-öğrenen etkileşimi ilk olarak mektupla öğretim sürecinde başlamıştır. Ses ve video konferans çalışmalarıyla, öğrenen- öğretici

etkileşiminin uzaktan da gerçekleştirilebileceğini ancak bu senkron medyanın öğrenme çıktılarına doğrudan etkisinin çok az olduğunu (Russell,2005) belirtilmektedir belirtilmiştir (Anderson, 2003: 133; Anderson ve Kuskis,2007:295).

Öğrenen- öğretici etkileşimi, sosyal bulunuşluk hissi ve öğreticinin tüm katılımcılar tarafından yakın hissedilmesini sağlar. McIsaac ve Gunawerdana,1996:427; sosyal bulunuşluk algısını " kişinin aracılı durumda kendini "gerçek bir kişi" hissedebilme seviyesi" olarak tanımlamaktadır. Artan sosyal bulunuşluk algısı, etkili öğrenmede de artış göstermektedir. Öğrenme üzerinde etkili olan bu etkileşim türü, yeni teknolojiler ile daha etkin sağlanabilmektedir.

Anlık mesajlaşma odaları, bloglar, forumlar, wikiler, sanal dünyalar gibi Web 2.0 ortamlarında sürekli etkileşimlere olanak sağlanmaktadır. Bu durum öğrenenlerin, öğretici etkileşim kurmasını sağlayabilir ve böylece öğrenenlerin sosyal bulunuşluk algılarının artmasına ve kendilerini sınıfın, dersin bir parçası olarak hissetmelerine olanak tanır.

Açıköğretim Fakültesi'nde öğrenen-öğretici etkileşimi sağlamak için Web 2.0 uygulamalarından ve bilgisayar yazılımlarından yararlanılmaktadır. Bölümlere göre farklılık gösteren uygulamalar; çevrimiçi destek, eş-zamanlı dersler, Moodle programı kullanımı ve sanal sınıf uygulamalarıdır.

2.1.1.3. Öğrenen - öğrenen etkileşimi

Öğrenen – öğrenen etkileşimi, 1990'lardaki uygulamalara ve düşüncelere meydan okuyabilecek olan uzaktan eğitim için yeni olan üçüncü türdeki etkileşimdir. Öğrenenler arası etkileşim Moore,1989: tarafından, bir öğrenen ve diğer öğrenenler arasındaki, yalnız veya grup ayarlarında, eğitmenin eşzamanlı orda bulunduğu ya da bulunmadığı etkileşim olarak tanımlanmıştır. Öğrencinin öğrenciyle etkileşimi, öğretmenin varlığından bağımsız, öğrenciler arasında, bireysel ya da gruplar içinde yapılan istekli haberleşmeler olarak ifade edilir (Milton,1998'den aktaran Kip,2007:37)

Özellikle, öğrenen-öğrenene olan etkileşime ilgi duyanlar işbirlikli öğrenme ve sosyal yapısalcılık üzerine yazılan kaynaklara başvururlar.

İşbirlikli ve birlikte öğrenmenin üstün eğitsel değeri, uzaktan eğitimin ilk nesilde yer alan öğrencileri için ulaşabilir değildir. Bilginin sosyal yapısı (Rogoff, 1990; Brown & Duguid, 2000), uygulama toplulukları (Wenger 2000; Wenger ve arkadaşları, 2002),belli bir yerde öğrenme (Lave, 1988), işbirlikçi öğrenme üzerinde yapılan çalışmalar (Brown, 2001; Johnson, Johnson & Smith, 1991; Slavin, 1995) ve işbirlikli öğrenmeye ilişkin teorilerin eğitimdeki uygulamaları, öğrenen – öğrenen etkileşimi ve işbirlikli öğrenmeye ilişkin zengin bilgi birikiminin oluşmasını sağlamaktadır.

Bu tip etkileşim, birebir özel ders (Rourke ve Anderson, 2002;Damon,1984), birlikte (Springer ve arkadaşları, 1999) ve işbirlikli (Slavin, 1995) öğrenme ve informal çalışma gruplarını (Robertshaw, 2000) içeren birçok şekilde görülebilmektedir.

Uzaktan eğitimin ilk yıllarında göz ardı edilen bu etkileşim türü, zamanla uygulamalara dahil edilmeye başlanmıştır. Özellikle Web 2.0 uygulamalarının sahip olduğu teknik özellikler bu etkileşimin gerekleşmesini sağlayacak tasarımlara olanak sağlamaktadır.

Son zamanlarda, yeni bir tür olan ağ uygulamaları internette yer almaktadır. Bu uygulamalar genellikle ‘sosyal programlama’ ve ‘varlık’ uygulamaları olarak adlandırılmaktadır. Davies (2003) sosyal programlamanın amacının siber ilişkilerin benzer bir alem yaratmak değil aksine yüz yüze ve çevrimiçi yaşamı bütünleştirecek bir iş çıkartmak olduğunu belirtmiştir. Sosyal yazılım, yalnızca sosyal etkileşimi destekleyip, belgeleyip, çizelgeler haline getirip arşivlemez, ayrıca ciddi sosyal dönütlerde sağlar (Kaplan-Leiserson, 2003’den aktaran Shirkey, 2003:146).

Yeni Web 2.0 ortamlarından, Wikiler ve LiveJournal gibi sistemler grup günlüklerinin, yorumlamaların oluşumunu, grup ve bireysel işlerin belgelenmesini ve bunların devam eden gelişimini sağlamaktadır. Ayrıca Chat-odaları yaklaşık 15 yıldır eğitsel amaçlarda kullanılmaktadır. Aynı zamanda, daha ayrıntılı metinler ve yapay grafik dünyalar da eşzamanlı öğrenci-öğrenci etkileşimini sağlamada kolaylaştırıcı bir rol oynayabilmektedir (Shih ve arkadaşları).

Bir diğer Web 2.0 ortamı olan bloglar, öğretmenler, bireyler ve öğrenen gruplarca (Downes, 2004) onların iletişim becerilerini geliştirip paylaşmak için farklı yollar kullanılmaktadır. Sosyal yazılımı destekleyenler, bu gereçlerin iyi bir etki yapmak için iletişimi düzenleyip, donatıp, denetleyerek sosyal ilişkileri geliştirdiğini ileri sürmektedir (Davies, 2003).

Yapılan araştırmalar ve uygulamalar değerlendirildiğinde daha anlamlı ve kalıcı öğrenmeler sağlamak için öğrenenlerin birlikte çalışabildiği, tartışabildiği ve birbirlerinden bir şeyler öğrenebildiği eğitim ortamlarının tasarlanması gerektiği görülmektedir. Web 2.0 teknolojisinin ve uygulamalarının özelliklerine bakıldığında, kullanıcıların aktif olarak katılım sağlamasına olanak tanıdığı ve birçok kullanıcının aynı anda kullanımını sağladığı görülmektedir. Bu özellikler Web 2.0'ın Açık ve Uzaktan Eğitim için tasarlanacak ortamlara uygunluğunu göstermektedir.

2.1.1.4. Öğrenen – arayüz etkileşimi

Etkileşimin yukarıda bahsedilen üç türünün her biri teknolojilerin kullanımını etkileşim için araç olarak gösterse de, öğrenenin, diğer öğrenenler ve öğreticilerle bilgiyi doğrulamak için bu teknolojileri kullanması gerektiği zaman, içerikle etkileşime geçtiğinde oluşması gereken etkileşimi göz önüne almada başarısız olmuşlardır. Etkileşim tartışmalarında genellikle gözden kaçan şey etkileşimin dördüncü tipi; öğrenen-arayüz etkileşiminin etkililiğidir.

Hillman, Willis ve Gunawardena (1994), Açık ve Uzaktan öğrenenlerinin öğretim için tasarlanmış, gerekli araç-gereçlerin kullanım süreci olarak tanımladıkları ve öğrenen-arayüz etkileşimi adını verdikleri bir etkileşim türünden bahsetmektedirler.

Bu gereçlerin önemli kullanımı, bizleri öğrenenin içerik, eğitmen ve diğer öğrenenlerle etkileşime geçmek için orta düzey teknolojiyle etkileşime geçmesi gereken, aynı zamanda karmaşıklığı arttıran, etkileşimin ek modelini olarak görülen öğrenen-arayüz etkileşimini önemseye yönlendirmiştir.

Adams ve Hamm (1998) aktarılan içeriğin elde edilen bilgiyi etkilediğini, ancak özelikle iletişim teknolojilerinin benzer olmadığı durumlarda, orta düzey teknolojinin, kullanıcıların etkileşim türlerini etkilediğine de işaret ederler. Bu

durum öğrenen - arayüz etkileşimin, Açık ve Uzaktan öğrenmede, diğer etkileşimlerin gerçekleşmesi için bir gereklilik olduğunu göstermektedir.

Açık ve Uzaktan eğitimin en önemli özelliliği olan uzaktanlık, günümüzde bilgisayar ve iletişim teknolojileri araçları sayesinde sağlanmaktadır. Bu durum da, kullanılan araçlar için bir kullanım yeterliliği gerektirmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, Açık ve Uzaktan eğitim alanındaki öğrenenlerin, teknoloji kullanımına yönelik hazırbulunuşluğa sahip olmaları gerekmektedir. Bunun yanı sıra hazırlanan araç ve gereçlerinde bu etkileşim unsurunu göz önünde bulundurarak hazırlanması gerekmektedir. Öğrenenlerin fazla bir bilgi birikimine ve yeteneğe sahip olmadan kullanabilecekleri basit ve anlaşılır tasarımlar yapılması gerekmektedir. Kip, (2007: 31) tezinde arayüz tasarımında dikkat edilmesi gerekenleri şu şekilde belirtmiştir;

> "Gerek öğretim tasarımcıları, gerekse öğreticiler ve içeriğin aktarılmasında görev alan kişiler çevrimiçi ortamda öğretim etkinliği hazırlanması ve sunulması sürecinde, bilgisayar ortamı, İnternetin olanakları ve çevrimiçi öğretim konularında bilgili ve hazırlıklı olmalı, bu ortamların üstünlük ve sınırlılıkları konusunda bilinçli davranarak etkileşimi azami düzeyde tutacak şekilde etkinlik ve hizmetleri tasarlamalıdırlar."

Görüldüğü gibi arayüz etkileşimi hem öğrenenler hem de ders, ortam, araç-gereç tasarımcıları için önemli bir unsurdur.

2.1.1.5. Öğrenen-kurum etkileşimi

Öğrenenlerin- kurumla olan etkileşimleri literatürde doğrudan bir etkileşim türü olarak alınmasa da, öğrenenlerin-öğretici ve ders yöneticileri ile olan etkileşimi altında bahsedilmektedir. Öğreticiler/ders yöneticilerin kurumun bir öğesi olarak görülmekte ve öğrenenlerin onlarla olan etkileşimleri kurum desteği olarak algılanmaktadır.

Öğrenenler, akademik desteğin dışında bazı problemler ile karşılaştığında bunların çözümü için kurum ile iletişime geçmektedirler. Öğrenci desteği, uzaktan eğitim sistemlerinin temel bileşenlerinden biridir (Gibson ve Gibson, 1997; Holmberg, 1989; Moore ve Kearsley, 1996; Simpson, 2002'den aktaran

Kip,2007: 31). Berge (1995), çevrimiçi öğrenenlerin pedagojik, sosyal, yönetimsel ve teknik olmak üzere dört tür desteğe ihtiyacı olduğunu ifade etmiştir. Öğrenenlerin kurum ile etkileşim haline geçtikleri destek türü Yönetimsel Destektir ve bu destek, kayıt gibi örgütsel ve işlemsel konularla ilgilidir.

Ayrıca günümüzde sanal kampüslerin ortaya çıkmasıyla öğrenen – kurum etkileşimi daha önemli bir hal almıştır. Eşzamanlı çevrelerde eğitim gören öğrencilerin kuruma bağlı olmaları gerekmektedir. İşbirlikçi öğrenme ortamını sağlayan kurumun kültürü ve destek servisleri anlaşılabilir ve erişilebilir olmalıdır. Her bir kurumun kendine has bir kültürü ve özel gereksinimleri vardır ki bu eşsiz sistem tasarısı kurum için özel olarak hazırlanıp geliştirilmelidir (Bharati, 2004:). Geliştirilen bu kültür, etkileşim unsurları ile öğrenenlere yansıtılmalı, aktarılmalıdır.

Tüm bu etkileşim türleri değerlendirildiğinde, Açık ve uzaktan eğitim veren kurumlarının çoğu bu etkileşim türlerin tümünü sağlayacak ortamlar sunmaktadır. Açıköğretim Fakültesi de bu kurumlardan bir tanesidir.

2.3. E-öğrenme 2.0 Kavramı ve Etkileşimsel Uzaklık Kuramı

Bu bölümde web 2.0 ortamlarının kullanıldığı etkileşimli e-öğrenme çalışmalarının özellikleri üzerinde durulacaktır. Bu çalışma, e-öğrenme 2.0 ile sunulacak eğitimlerde, öğrenenler için yapılacak pedagojik düzenlemelerde yol gösterici olabilecek bir eğitim kuramı olan kişiler ve öğeler arası etkileşimi ön planda tutan İşbirliğine Dayalı Öğrenme Kuramı bağlamında incelenecektir.

2.3.1. E-öğrenme 2.0

Günümüz gençleri teknolojik gelişmelere gün içerinde her an ve her şekilde (ubiquitous) erişebilmektedir. Böylece öğrenciler teknolojik gelişmeleri daha kolay kullanabilmekte ve kabullenebilmektedirler. Bu durumu açıklamak için farklı terimler öne sürülmüştür. Prensky, 2001 yılında “digital native”, Lohnes ve Kinzer,2007 “Net Gen” kavramlarını kullanarak yeni neslin internet, teknoloji ve dijital yaşama olan aşinalıklarını belirtmiştirler.

İnternet nesli, görsellerdeki, videolardaki, metinlerdeki bilgiyi birçok kaynaktan aynı anda çok çabuk özümseyebilmektedir. Anlık cevaplamalar ve dönütler bekleyerek "çok hızlı" (normalden çok daha hızlı) bir şekilde çalışırlar. Anlık "istek üzerine" erişimi, medyaya tercih ederler, arkadaşlarıyla sürekli iletişim halinde olmayı beklerler (bu arkadaş yan komşu ya da dünya üzerindeki herhangi biri olabilir) ve onların kendi medyalarını yaratması (ya da başka birininkini indirmesi), bir kitap ya da Cd almaları kadar olası bir durumdur (Downes, 2005).

Web teknolojilerindeki gelişmeler ile genç neslin bu gelişmelere çabuk ayak uydurabilmesi, Web 2.0 teknolojilerinin ve platformlarının eğitim alanında kullanımında önemli kolaylıklar sağlamıştır. Web 2.0'ın belirtilen avantajları, günümüzde kabul görmüş "öğrenen merkezli öğrenmeyi" destekleyici niteliktedir. Bunun yanı sıra "sosyal öğrenme", "işbirlikçi öğrenme" gibi öğrenme kuramlarının gereklilikleri de Web 2.0 ortamlarında uygulanabilmektedir. Web 2.0, katılımcı olan, birçok öğrenme metodunu desteklediği için ideal bir ortam yaratmaktadır.

Ayrıca günümüzde, alternatif, iş ve yaşam tarzı taahhütleri, can sıkıntısı toleransının az olması ve pek çok alternatifin mevcut olması gibi sebepler yüzünden Amerika, İngiltere, Avusturalya gibi ülkelerde lisans öğrencilerinin derslere devamında bir düşüş olduğu belirtilmektedir (Clint, Liddle, Chan, Doxey, & Isom, 2007). Bu durumdan dolayı, etkili bir çevrimiçi alternatifin, artan sayıda lisans öğrencisinin derslere katılımı tercih etmesine sebep olacağı varsayılmaktadır. Karşılaşılan bu gibi problemlerin çözümü için kullanılabilecek en güçlü alternatifin, Web 2.0 uygulamalarının eğitim ortamlarına dahil edilmesi olduğu varsayılabilir.

Danah Boyd (2007), web 2.0 araçlarını kullanarak sağlanacak öğrenmenin, öğrenen merkezli öğretimi niteleyen, yani; (i) konuşarak iletişime; (ii)sosyal dönüte ve (iii) sosyal ağ ve kişiler arasındaki ilişkileri destekleyen bu üç içerik ve aktiviteyi destekleyebileceğine inanmaktadır (McLoughlin & Lee, 2007)

Çevrimiçi kaynakların yeni türlerinin – sosyal ağ siteleri, bloglar, wikiler ve sanal topluluklar gibi- ortak ilgi alanları olan insanlara tanışma, fikir paylaşımı ve

işbirliği ile çalışma olanağı sağladığı (Brown & Adler, 2008), birçok araştırma ve uygulama sonucunda belirtilmektedir.

BİT alanındaki hızla gelişme ve çoğalma, insanların, iş birliği, öğrenme ve bilgiyi yapılandırmada, bir araya geldiği toplulukları oluşturmak için daha çok odaklanmış olduklarını ortaya koymaktadır (McLoughlin & Lee, 2007). Bu durum, etkileşimi olanaklı kılan Web 2.0 platformlarının kullanımının artmasını sağlamaktadır.

Kennedy vd. 2007 yılında Melbourne Üniversitesinde 1980 sonrası doğumlulara uygulanan bir anketin sonuçlarından yararlanmışlardır. Bu anket analizindeki sonuçlar;

" İleri teknoloji Erişimi: %96 cep telofonuna sahip, %90 masaüstü bilgisayara sahip, %76 dijital kameraya sahip, %69 MP3 player sahibi, %63 laptop sahibi

Bilgisayar temelli en çok yapılan aktiviler: e-mail(%94), çalışma ve doküman hazırlama(%88), müzik dinleme(%84), araştırma yapma(%83), anlık mesajlaşma ile iletişim kurma(%80)

Öğrenciler aynı zamanda yeni geliştirilen teknolojilerle de ilgilenmektedir. Bunlar; bloglar (okuma %38, yorumlama %27, düzenleme %21), dosya paylaşımı (müzik%38, fotoğraf%31), Sosyal ağ(%24), VOIP (%19) ve web-konferans (%19)" şeklindedir.

Sonuçlara bakıldığında Web 2.0 teknolojilerinin ilk yıllarında dahi öğrencilerin büyük çoğunluğunun bu teknolojiyi hayatlarına dahil ettiği görülmektedir.

Günümüzde birçok üniversite ve yüksek öğretim kurumu tarafından uygulanmaya başlayan; Web 2.0 ortamlarında içerik sunumu ve alıştırmalar içeren; öğrenmenin doğrudan bu ortamlarda gelişmesini sağlayan; öğrenenlerin işbirliği ve kendi kendilerine öğrenmelerine olanak sağlayan yapılandırmalar e-öğrenme 2.0 kavramı ile ifade edilmektedir. Web 2.0 teknolojileri, Web 1.0 teknolojileri üzerine üç farklı yönden avantajlar sunmaktadır. Bunlar; sosyal ağ teknolojileri; yapılandırmacı ve işbirlikçi (katılımcı), bilgi-üretici özelliklerine sahip olmasıdır.

Katılım, sosyal yazılım araçlarını kullanan öğrenenlerin, sosyokültürel kuramla ilgili olan diyalog, paylaşım ve sosyal etkileşim süreçleriyle nasıl meşgul oldukları olarak tanımlanır (Lave & Wenger, 1991; Vygotsky, 1978). Yine de öğrenenler, kavramları, bilgiyi ve fikirleri yaratıp üretme yeteneğine sahiptir ki bilgi çağında öğrenmenin asıl amacı bu şekildeki yaratıcılığı sağlamaktır.

Öğrenme üzerine yaygın görüşler, öğretmen odaklı sınıf ve müfredat kavramlarının geride kaldığını göstermektedir, öğrencilerin kendi öğrenmelerinden sorumlu olduğu, öğrenciler arası bağı sağlayan, araştırmalar yoluyla yeni fikir ve görüşlerin oluşturan öğrenme çevreleri ve yaklaşımları benimsemektedir. Böylelikle, Web 2.0 ve sosyal yazılımın sağladığı içerik oluşturma sürecini takip etmek için edinim ve katılım ikiliğinin ötesine geçmek gerektiği görünmektedir (McLoughlin & Lee, 2007).

Böylesi yüksek bağlanabilirliği ve her yerde bulunabilirliği olan dijital bir dünyada, talepten doğan öğrenme, orada pedagojiye bakışı geliştirme ihtiyacı oluşturmaktadır. Bu yüzden öğrenenler içeriği kullanan pasif tüketiciler olmaktansa aktif katılımcılar ve ortak yapımcılar haline getirilmektedir. Böylece öğrenme, kişisel hayatın amaçlarını ve gereksinimlerini destekleyen katılımcı sosyal bir süreç olmaktadır (McLoughlin & Lee, 2007).

Dede vd. 2007, ilerleyen teknolojilerin, öğrencilerin öğrenme yollarında önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Bu teknolojileri kullanırken, var olan sonsuz bilgiyi sıralama ve eleme; birden fazla kaynaktan gelen bilgileri sentezleyebilme gibi yeni becerilere sahip olunması gerektiğini belirtmektedir.

Yüksek eğitim alanlarında yalnızca bilgininin erişimi değil, aynı zamanda teknolojik ve sosyal değişime ayak uydurmak için, gerekli kaynak ve becerileri geliştirmek ve yaşam boyu öğrenmeyi sürdürmeyi sağlama ve destekte bulunmak için gerekenler üzerine verilen önemin artmıştır. Bu durumda eğitimin ne olduğuna dair görüşlerde değişiklikler oluşmasına sebebiyet vermiştir (McLoughin & Lee, 2007, Owen, Grant, Sayers & Facer,2006).

E-öğrenme 2.0'ın açık kaynaklı eğitim kaynakları ile her öğrenene uygun olabilecek medya ve uygulama türleri çok uygun fiyatlarla erişeme

açılabilmektedir. Ayrıca öğrenenler bu uygulamalara katkıda bulunabilmektedirler.

Bugüne kadar internetin eğitimdeki en görünür etkinliğii, isteyen herkese, derslere ve diğer eğitim malzemelerine geniş bir yelpazede ücretsiz erişim sağlayan Açık Eğitim Kaynakları (OER) hareketidir.

2001 yılında William ve Flora Hewlett ve Andrew W. Mellon'un MIT, Açık Ders Malzemeleri girişimi temellerini ortaklaşa finanse etmeleriyle başlayan bu hareket, günümüzde 1,700 'den fazla lisans ve lisansüstü düzeyde ders, malzeme ve modüllere açık erişim sağlamaktadır (Brown ve Adler, 2008) .

Sosyal web bugüne kadar eğitim için zengin bir alan olduğu iddialarına rağmen bu yolla öğrenmenin doğası ve yöntemine yönelik ciddi bir ilgi azlığı görülmektedir. Boyd, (2007), Carrington (2008) Tüccar (2007) ve Davies (2006) gibi araştırmacılara göre, gerçekleşen öğrenmelerin tanımları olmasına rağmen bu öğrenmenin teorileşmesine yönelik geliştirilen bir model bulunmamaktadır. Aynı zamanda, bununla birlikte Lankshear ve Knobel, 2006'a göre giderek artan şekilde yenilikçi öğretmenlerin sınıflarında web 2.0 uygulamalarını kullanmalarının Web 2.0 ortamlarının eğitimde kullanımlabileceğine yönelik bir kanıt olarak gösterilebilir (Merchant, 2009).

Thompson (2007), "Web 2.0 Öğrencileri" için birçok üniversitenin web 2.0 teknolojilerinin eğitimde kullanımı üzerine çalışmalar yaptığını belirtmektedir. Öğrenci blogları, eğitsel bloglar, wikiler, podcastler, kısa mesajlar ve Dağıtılmış Sınıflama Sistemleri gibidiğer sosyal yazılımlar bu çalışmalara örnek oluşturmaktadır (Clint, Liddle, Chan, Doxey, & Isom, 2007). Ayrıca yapılan araştırmalar ve gözlemler ile, bugünkü öğretim üyelerinin, ilköğretimden üniversiteye kadar, öğrencilerin sınıfta başarılı olmalarına yardımcı olmak için podcast, wiki, sohbet odaları, online müfredat ve sanal gerçekleri kullandıkları tespit edilmiştir.(Rhoades, Friedel, & Morgan, 2009).

Georgia Institute of Technology, Open University, University of Birmingham, Queensland University of Technology, University of Southern Denmark gibi üniversitelerde yapılan çalışmaları göz önüne alarak Dohn, 2009 birçok yüksek

öğretim kurumunda web 2.0 teknolojileri ve uygulamalarının öğretme ve öğrenme faaliyetlerinin içine dahil edildiğini belirtmiştir. Bunun; zaten öğrencilerin boş zamanlarında kullandıkları bu teknolojileri öğrenme ortamlarında çalıştırarak öğrencilerin hem motivasyonları hem de kulanım becerileri açısından yardımcı olabileceğini savunmaktadır.

Akıllı arama motorlarının sadece öğrencilerin aramaları için geliştirilen hızlandırılmış ansiklopedilere göre daha fazla olanak sunmaktadır; bu olanaklardan en önemlisi de sanal gerçeklik ortamları; öğrencilere önceden imkansız olan sosyal, fiziksel alanlarda deneyler yapmasına fırsatlar sağlamaktadır. İnternet öğrenenlere kendi araştırmalarında teleskop, tarama elektron mikroskobu, ve süper bilgisayar simülasyon modelleri gibi yüksek kaliteli (ve bu nedenle kıt ve pahalı) araçlara doğrudan erişimlerine olanak sağlamaktadır. Bu özellik sayesinde öğrenenlerin yüz yüze eğitimde dahi kullanma fırsatı bulamadıkları kimi araç ve makineleri tek başlarına web üzerinden kullanabilmeleri söz konusu olmaktadır.

2.3.1.1. E-öğrenme 2.0 ortamları

Web 2.0 uygulamalarındaki katılımın, üretimin, diyaloğun ve işbirliğinin merkezi, görünüşe bakılırsa öğrenenin aktif katılımını, bireyselliği ve/ya da işbirliğe dayalı öğrenmenin ön şartı olarak ele alınan programlarda yer alan unsurlar olarak onları ideal kılmaktadır.

Öğrenme, öğrenenlerin teknolojinin sağlayıcılarınca desteklenen toplu aktiviteler oluşturmak için çeşitli araçlar ve birçok etkileşim türlerini kullandıkları sosyo-kültürel sistemde gerçekleşir.

Web 2.0' nin literatüründe, fikirlerin açığa vurulması, insanları iletişime geçirme, yeniliğe açık bilgi üretme ve bunu paylaşma eğitim için kullanılabilecek özellikler olarak belirtilmektedir. M. Welsch "Web 2.0 teknolojik bir devrim değil, sosyal bir devrimdir" (Downes,2005) ve "Web 2.0 katılımcıların oluşturduğu bir platformdur ki bu şu anlama geliyor herhangi biri devam etmekte olan bilginin keşfedilip oluşturulduğu bir konuşmaya katkı da bulunabilir" (Freedman 2006: 13) gibi açıklamalarda, Web 2.0'ın eğitim-öğretim'in sosyal ortam gerekliliğini karşılayabileceği görülmektedir.

Yine bir başka deyişle; Öğrenme, öğrenenlerin teknolojinin sağlayıcılarınca desteklenen toplu aktiviteler oluşturmak için çeşitli araçlar ve farklı etkileşim türlerini kullandıkları sosyo-kültürel sistemde gerçekleşir (Lee ve McLoughlin, 2010).

Lee ve McLoughlin, 2010 çalışmalarında, bugüne kadar ki Web 2.0 araştırma ve uygulamalarının kullanıldığında, Web 2.0'ın sağladıklarına yönelik örnekler şunlardır;

- Bağ ve sosyal ilişki: MySpace, Facebook ve Friendster gibi sosyal ağ siteleri, kişilerin ağlarını etkiler ve destekler ayrıca kişiler arasında bir bağ kurmayı kolaylaştırır. Onlar, Gee(2004)'ni "kişilerin hem sosyal hem de iletişim becerilerini kazandıkları aynı zamanda kişilerin Web 2.0'nin katılımcı kültürüyle içli dışlı oldukları yerlere informal öğrenme alanları (affinity spaces)" olarak adlandırdığı örneklerdir. Bu alanlarda, gençler bir yığın dijital kültürler geliştirirken, yaratıcı, açıklayıcı davranış ve kimlik arama şekilleri ve informal öğrenmeyle meşguldürler.
- İşbirlikçi bilgiyi bulma ve paylaşma: Bilgi paylaşımı bir seri yazılım uygulamalar aracılığıyla sağlanır, uzman olanların yanı sıra acemi,yeni olanlarda, -örneğin, kişisel ve grup blogları aracılığıyla- işlerini çevrim içi dünyanın geri kalanına ulaştırabilirler. Delicious, Furl ve Digg gibi sosyal imleme araçları kişilere; web kaynakları ve sık kullanılanlar grubu oluşturma, metadata etiketleri kullanımıyla onları sınıflayıp düzenleyebilme, hem etiketler hem de sık kullanılanları diğerleriyle paylaşmalarına olanak sağlamaktadır. Bu şekilde, benzer ilgilere sahip kullanıcılar diğerlerinin imlerine ve sık kullanılanlarına katılarak, onlardan öğrenebilir ve aktif olarak web odaklı içerik ve bilginin sınıflama sisteminin (işbirlikçi üretim metodu ve uygulamaları içeren) devam eden gelişim ve evrimine katkı sağlar.
- İçerik oluşturma: Web 2.0 içerik tüketme üzerine, içerik oluşturma üstünlüğünü vurgular. Herhangi bir internet kullanıcısı içeril oluşturabilir, kurabilir, düzenleyebilir ve diğerlerinin ve kendi gereksinimlerini karşılamak adına içeriği paylaşabilir. Açık kaynak ve açık içerik (Massachusetts Teknoloji Enstitüsü, 2007; MERLOT, 2006; Beshears,

2005) girişimler, aynı zamanda Creative Commons (2007) gibi telif alma modelleri kullanıcı-kaynaklı içeriğin gelişiminin arttırılmasını sağlamaktadır. Wikiler takımlara ve bireylere yeni bilgiyi, düzenleme ve yapıyı gözden geçirebilmelerini sağladığı yapısı aracılığıyla kişilerin içerik üretmeleri için birlikte çalışabilmelerine olanak sağlamaktadır.

- Bilim ve bilgi birikimi ve içerik değiştirme: İnternet üzerinden ses ve görüntü dosyalarının dağıtılmasını sağlayan ve videoları bilgisayara indirme ile ilgili teknolojiler birçok kaynaktan toplanan materyalleri taşıma ve bunu kişisel gereksinimler için kullanmanın bir göstergesidir. Hazırlanan içerik yeniden düzenlenip geliştirilebilir (Mashups konsepti).

Web 2.0 teknolojisinin sahip olduğu bu tür özellikler sayesinde günümüzde Web 2.0 ortamlarının eğitim alanında yaygın bir şekilde kullanımları gözlemlenmektedir. Eğitimde etkileşimi sağlamak için en fazla kullanılan Web 2.0 ortamlarına wikiler, forumlar, bloglar, poadcastler, sanal dünyalar ve sosyal ağ siteleri örnek verilebilir.

Bu bölümde bu ortamların tanıtımı, özellikleri ve eğitsel amaçlı kullanımları anlatılacaktır.

2.3.1.2. Wikiler

Wikiler, öğrenenlerin işbirliği ile oluşturabildikleri, sayfalardan birbirlerine linkler verilebilen web sayfası yığınları olarak tanımlanmaktadır. “İçerik yönetim sistemleri olarak bilinmesine rağmen, Wiki sistemleri çevrimiçi enformasyonun/bilginin işbirliği ile yayınlanması için farklı bir yoldur” (Pereira ve Soares,2007: 88). Ayrıca Pereira ve Soares wikilerin esnek yapısından dolayı; yazmak, araştırmak, veri tabanı oluşturmak, işbirliği yapmak gibi birçok amaçla kullanılabileceğini belirtmiştir.

Wikilerde, kullanıcılar sayfaları oluşturur, düzenler, siler veya başkalarının oluşturdukları sayfalarda düzenlemeler yapabilir. Bu özellikler işbirliği ile çalışmaya olanak sağlamaktadır. Shih, Tseng ve Yang (2008), wikilerin özelliklerini şöyle sıralamıştır; hızlı, kolay, elverişli, açık kaynaklı ve onarılabilir. Wikiler, bu özellikleri sayesinde birçok kişi veya grup tarafından kullanılmaktadır. Araştırmacılar bu etkili web ortamının eğitsel bir araç olarak da

kullanılabileceğini belirtmektedirler. Kişinin kendi içeriğini oluşturabileceği, diğer içerikleri görebileceği ve paylaşımlarda bulunabileceği uygulamaları sağlamaktadır.

Birçok öğretmen, işbirliği ve fikir alışverişi gerektiren eğitimsel projelerde wikileri kullanmaya başlamıştır (Escofet & Marimon, 2010).

Baggetun (2006) wikilerin eğitimde nasıl kullanılabileceğine dair bazı örnekler sunmuştur;

Bir kütüphane projesi olan Wikiler: Öğrenenlerin ders bitimine kadar oluşturdukları projedir ve yeni öğrencilere fikir vermesi için kullanılabilir.

Sınıf içi Wikiler: Bu tipte, erişim herkese açık değildir, ancak öğrenciler şifre ile giriş yaparak kullanılabilecek ve denetlenebilecek açık içeriği oluşturmaktadır. Bu tür de sürekli güncelleme söz konusudur ayrıca yeni materyaller eklenebilmektedir.

Eğitsel kurum içinde Wikiler: Öğrencilerin kendi kendilerine kullandıkları ve içerik ekledikleri web siteleridir. Bu onlara kendi aralarında oluşturulan (lokal) bilgiye katkıda bulunmak için bir fırsat gibidir.

Mason ve Rennie, (2008:66-67), Wikilerin güçlü yönlerini ve sınırlılıklarını şu şekilde belirtmişlerdir;

Güçlü Yönler;

- Wikiler kullanıcıların web sayfaları oluşturmalarına ve grup içinde işbirliği sağlayarak metinler üzerinde değiştirme/düzeltme yapabilmelerine olanak sağlar.
- Bilgiler basılı sabit değildir, kullanıcıların ve topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak için esnek ve değiştirilebilirdir.
- Wikiler açık ya da kapalı olabilir. Kapalı olarak tasarlanan Wikilere erişim grup tarafından tanımlanan kullanıcı adı ve şifre ile gerçekleştirilebilir böylece grup üyesi olmayanların erişimi engellenebilir. Açık olarak tasarlanan Wikilerde ise herhangi bir kayıtlı kullanıcı erişim sağlayabilir ve düzenlemelerde bulunabilir.

- Genel olarak Wikileri, etkili kullanmak için çok az seviyede teknolojik bilgi, beceri veya alıştırma yeterli olmaktadır. Bu durum öğrenenlerin içeriğe konsantre olmasını, gereksiz teknolojik detaylar ile vakit ve dikkat kaybetmemesini sağlamaktadır.
- Wikiler, asenkron olarak kaynakların düzeninin yapılandırılmasına olanak sağlar.

Olası Sınırlılıkları;

- Wikilerin düzenleme erişim kolaylığı ve izlenmeyen açık ortamlar olmaları, içeriğin düşük seviyelerde verilmesi ve bağlamsal bir ilgi oluşturulmamasına sebep olabilir.

2.3.1.3. Bloglar

Webloglar veya bloglar, bir çok kişi tarafından, bir veya birçok yazar tarafından kronolojik olarak makalelerin/yazıların derlendiği web siteleri olarak tanımlanmıştır.

Bloglar, Hsu ve Lin (2008) tarafından; kişilerin kendi çevrimiçi kayıtlarını takip etmelerini sağlayan, çevrim içi yazma araçları olarak tanımlanmıştır (Kalelioğlu ve Gulbahar, 2010).

Bloglar ilk olarak kişilerin, duygu, düşünce, korku vb. hislerini aktardıkları kronolojik çevrimiçi günlük gönderileri olarak kullanılmaktaydı. Günümüzde bloglar çevrimiçi ortamlarda etkili bir iletişim yolu haline gelmiştir ve bu durum da bu araçların eğitim için kullanılabileceğini düşündürmeye başlamıştır.

Oravec (2003), blogların, sınıf ortamını zenginleştirdiğini ve öğrenciler arasında iletişimi kolaylaştırdığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin , blogları, Blended ve çevrimiçi öğrenme ortamlarına özel stratejiler için entegre edebileceğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin, blogları, öğrencilere iş(ödev) gönderme, değişim yapılabilen yüksekhızlı linkler,eğitimsel yöntemlerde gelişen yansıtıcı yaklaşımlar, biçimsel ve süregelen bilgi topluluklarının karma ve çevrimiçi öğrenme ortamlarına özel stratejiler için entegre edebileceğini belirtmiştir. (Kalelioğlu ve Gulbahar, 2010)

Bloglar, öğretmenin merkezde olup, öğrenenlerin tartışmalarına paylaşımlarına izin vereceği şekilde tasarlanabileceği gibi, öğrenenin merkezde olduğu, öğretmeninden ve diğer öğrenenlerden dönüt aldığı şekilde de tasarlanabilmektedir.

Konuyla ilgili yapılan araştırmalarda, blogların eğitsel amaçlar için kolayca kullanılabilecek bir web aracı olduğu görülmektedir.

Mason ve Rennie, (2008:62-63), Blogların güçlü yönlerini ve sınırlılıklarını şu şekilde belirtmişlerdir;

Güçlü Yönleri;

- Bloglar, kullanıcılara yazma ve kendini kontrol etme becerileriyle ilgili cesaretlendirirler.
- Bloglarda yeni kaynaklar, fikirler, paylaşımlar ve dönütler için kolayca tartışmaya açılabilir. Böylece bloglar yeni kaynaklara kısa sürede erişimi kolaylaştırır.
- Bilgileri sınıflandırma ve onlarla kişisel deneyimleri arasında bağlantı kurarak içeriği bağlamsallaştırır, kişiselleştirir böylece daha anlamlı öğrenmeler ve güven geliştirir.
- Kişilerin bloglarına başka kullanıcılar tarafında link verildiğinde otomatik geri bildirim verme özelliği blog yazarlarına, bloglarına erişenlerin ve atıfta bulunanların kayıtlarını tutma olanağı verir.

Olası sınırlılıkları;

- Elektronik iletişimin diğer formları üzerinden öğrenmeyi artırma maksatlı, ortamın katma değer etkisi konusunda karma (karmaşık) fikirler vardır.

- Tek bir kurumun güvenlik duvarı içerisinde olsa bile birçok blog alanı kamusaldır ve bu kendinden az emin öğrencilerin blog'a katkıda bulunma hevesini kırabilir, yüksek sesle düşünmek için bunu daha az kullanabilir ve düşüncelerini denetlemeye maruz bırakabilirler.

- Anındalık blogların en güçlü özelliklerinden olmasına rağmen, mesajların düzenli akışını sağlamak için yapılan düzenlemelerde herhangi bir dikkat eksikliği, blogun okuyucu tarafından terk edilmesine neden olabilir.

2.3.1.4. Forumlar

Forumlar, genelde tartışma veya fikir verme ortamları olarak bilinmektedir. Forumlar, öğrencilerin mesaj yollayarak, diğerlerinin de tartışmak veya işbirliği yapmak için onlara cevap yazarak iletişime geçtikleri asenkron web platformlarıdır (Kalelioğlu ve Gulbahar, 2010).

Forumlar, "bir çeşit ilgi alanı topluluğu" (Escofet ve Marimon, 2010) olarak ifade edilmektedir.

Forumların genel yapılarına bakıldığında, bir moderatör tarafından denetim altında tutulan, fikir paylaşımlarının veya belirli konu başlıkları altında tartışmaların yapıldığı kullanımları kolay ortamlardır. Günümüzde benimsenmiş web platformlarından birisidir.

Chen ve Chiu (2006) eğer forumlar, akademik tartışmalar veya sınıf dışı aktiviteler için kullanılıyorlar ise, öğrenme sürecini iyileştirebileceğini belirtmiştir.

Forumların en önemli eğitsel kullanım avantajı, öğrencilerin okumak ve verecekleri cevap için düşünmek için vakitlerinin olmasıdır. Bu durumda konu başlıklarının gelişmesi ve yansımalarının iyileşmesini sağlamaktadır (Kalelioğlu ve Gulbahar, 2010: Guiller veDurndell,2007).

Harasim vd. yaptığı araştırmalar sonucunda elde ettiği verilere göre öğretmenlere, forumların eğitimde kullanımına yönelik teknikler önermiştir. Bu tekniklerde öğretmenlerin öğrencilerle ve içerikle olan ilişkisinin değiştiğini belirtmiştir. Öğretmenin de buna uygun olarak rehber konumunda yer almasının ve işbirliğini ön plana çıkaracak ortamlar hazırlamasının gerektiğini ifade etmiştir (2000'den aktaran Escofet ve Marimon, 2010).

Web 2.0'ın sağladığı diğer ortamlar gibi forumların kullanımları kolaydır ve günümüzde çok yaygınlaştığı için eğitim alanında kullanımları da mevcuttur.

Mason ve Rennie, (2008:62-63), Blogların güçlü yönlerini ve sınırlılıklarını şu şekilde sıralamışlardır;

Güçlü Yönleri;

- Zaman ve mekan bakımından kullanışlıdırlar. Özellikle başka sorumlulukları olan öğrenenler için esneklik ve rahatlık çok önemlidir.
- Yüz yüze tartışmalara göre, özellikle sessiz öğrenenler için eşitlik sağlaması daha olanaklıdır. Öğrenenlerin sınıf ortamında yaşadığı korku ve topluluk önünde konuşamama gibi durumlar çevrimiçi tartışma ortamlarında en aza indirilir.
- Tartışmaların ayrıntıları kurs boyunca kayıtlı kalır. Böylece istenen bir zamanda geri dönüp yeniden okunabilir.
- Asenkron iletişimin doğası, düşünülmüş cevaplar için zaman sağlamaktadır.
- Online forumlar, öğrenenlere daha yansıtıcı katılımlarda bulunma fırsatı sağlamaktadır. Bu durum öğrenenlerin birbirlerinin görüş ve düşüncelerine yorum yapma oranının normal derslere göre daha yüksek olmasını sağlamaktadır.
- Dersin yöneticisi öğretmen yerine gruptan birinin olabileceği moderatörlerdir. Böylece, bu çevrimiçi öğreticiler, yüz yüze öğreticilerden daha erişilebilir olmaktadır.
- Öğretici bir başlığı cevaplar ve tüm öğrenenler bunu görerek bundan yararlanabilir.

Olası sınırlılıkları;

Forumların bazı güçlü yönleri kullanıma göre sınırlılığa dönüşebilmektedir.

- Esnekliğin asenkron doğası, öğrenenlerin katılımları için daha fazla motivasyon ve kişisel-disiplin sahibi olmalarını gerektirmektedir. Meşgul öğrenenlerin katılımdan vazgeçmeleri çok kolaydır.
- Sadece yazı dili kullanıldığı için bazı ifadelerde yüz yüze öğrenmelerde beden dilinin kullanımında olduğu kadar doğru anlatımlar sağlanamamaktadır.

- Düşünceli mesajlaşma, cevap için bir aciliyetin olmadığı destek anlamına gelir. Bu da öğrenenlerin çevrimiçi cevaplamaya yönelik bir güven geliştirmelerini engeller.
- Bazı öğrenciler sadece mesajları okuyarak onlardan yararlanırlar fakat katkıda bulunmazlar. Bu sebeple de işbirlikçi şekilde çalışmayı sonuçlandırma zorlaşmaktadır.

2.3.1.5. Podcastler

Podcast, mobil çalışmalar için iPod veya mp3 playera, sabit bir yerde kullanım için bilgisayar ve laptoplara indirilen ses dosyalarıdır. Bu kavram, iPod ve broadcasting terimlerinin birleşimi ile ortaya çıkmıştır (Mason ve Rennie, 2008: 69). Herhangi bir internet kullanıcısı bilgisayar ya da taşınabilir bir medya aracı ile podcastleri dinleyebilmektedir.

Podcast kavramı, ses ve/veya video dosyalarının belirli bir amaç çerçevesinde Web üzerinden paylaşımı için yapılan uygulamalar olarak ifade edilebilir (Karaman, Yıldırım ve Kaban, 2008: 2) .

Podcastler, web yayınları ve RSS teknolojisi benzeri içerik takip yöntemleri ile takip edilebilmektedir(İşman,2011: 235).

Doğaları bloglara benzese de podcastler, çevrimiçi olarak alınan verilerin, çevrimdışı olarak da dinlenebilmesi/ izlenebilmesi özelliği ile bloglardan farklılaşmaktadır(İşman, 2011:235)

Podcastlerin en önemli avantajı, zaten müzik indirmeye ve dinlemeye çok aşina olan günümüz kullanıcıları için kolay bir kullanım olarak görülmesidir (Laing, Wootton ve Irons, 2006: 515) .

Podcastler, metin-okuma yolu ile oluşturulmuş sesler içerdiği gibi, gerçek insan sesi ve radyo akışı tarzı programları da mevcuttur (Boulos, Maramba ve Wheeler, 2006: 41).

Günümüzde Açık ve Uzaktan Eğitimde Podcastler, mobil öğrenme veya farklı esnek öğrenme ortamları tasarımında kullanılmaktadır. Otomatik takip özelliği

ile öğrenenin uğraşmasına gerek kalmaksızın güncellenen içeriği indirmektedirler(İşman, 2011: 236).

Mason ve Rennie, (2008:70-71) Podcastlerin güçlü yönleri ve olası sınırlılıkları ile ilgili şunları belirtmiştir;

Güçlü Yönleri;

- Materyali defalarca dinlemeye olanak sağlar
- Mekan ve zamandan bağımsızdır, esnektir ve taşınabilir
- Görme engelliler ve Açık ve Uzaktan eğitim öğrenenleri için işitsel bir kaynaktır.
- Düşük maliyetlidir
- Ders öncesi kısa dinlemeler için idealdir.
- Boş zamanların-seyahat, yürüme gibi- değerlendirilmesi için iyi bir kullanımdır.

Olası Sınırlılıkları;

- Karmaşık içerikler ve detaylı bilgilerin kavranabilmesinde, seslerin yetersiz kalmaması; konunun ağır bir şekilde işlenmesi, mantıksal olarak yapısal çözümlemelerinin yapılması, hafızaya işlenmesine bağlıdır. Bunların yanı sıra en önemlisi büyük bir konsantrasyon gerektirmesidir.
- Şekil ve tablo gibi öğelerin ses ile anlatılması zordur.
- Metinlerin aksine, ses ile çalışmada göz atma zordur ve bu durum da ses ile çalışmanın, metinle çalışmaya göre çalışma zamanında daha az verimli olmasına neden olmaktadır.

2.3.1.6. Sanal dünyalar

Sanal dünya, çevrimiçi ara yüzle birçok kullanıcı tarafından erişilebilen etkileşimli, benzetilmiş web ortamları olarak tanımlanmaktadır. Sanal dünyalar, “dijital dünyalar”, “benzetilmiş dünyalar”, “MMOG” ya da “MMORPG” (Dinçer, 2008: 13), Çevrimiçi üç-boyutlu sanal dünya, Üç-boyutlu sanal öğrenme ortamları, Üç Boyutlu Çok- Kullanıcılı sanal ortamlar, Kaptıran Üç-boyutlu Sanal Dünya, Üç-boyutlu Kaptıran Sanal Dünya (Bulu ve İşler, 2011:2) isimleriyle de tanımlanabilmektedir.

Dickey, (2005: 439), üç boyutlu sanal dünyaları, kullanıcıların üç boyutlu simüle edilmiş ortamda hareket ettiği ve etkileşimde bulunduğu ağ tabanlı masaüstü sanal gerçeklik platformu şeklinde tanımlamıştır. Bu platformlarda kişi bir avatar ile temsil edilmektedir.

Dalgarno & Lee‟ nin (2010) üç boyutlu sanal ortamlarda öğrenme modelinde, sanal dünyaların, kullanıcı etkileşimi ve sanal ortamın gösterim gerçekliği ve hareketin akıcı olması gibi özellikleri sayesinde kullanıcılar, sosyal olarak kendilerini sanal ortamda hissedebilir, aynı zamanda farklı mekanlardaki kullanıcılar ile aynı ortamda beraber olduğunu hissedebilirler (Aktaran: Bulu ve İşler, 2011:2) . Ayrıca kullanıcıların birbirleri ile kurmuş oldukları etkileşim, sanal ortamdaki çevrimiçi kimliklerini yaratmalarına ve kendi avatarlarına bu kimliği yansıtabilmelerine olanak sağlamaktadır.

Her geçen gün kaydedilen geniş bantlı iletişim, ses ve görüntü, ve kablosuz bağlantı teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte, çoklu medyanın her zaman her yerde olabilmesi (ubiquity), sanal dünyaları daha da uygulanabilir ve kullanabilir kılmaktadır (Dalgarno & Lee, 2010; Dickey, 2005; Warburton, 2010).

2003 yılında Kaliforniya Linden Labaratuvarları'nda kurulan Second Life en fazla kullanıcısı bulunan çok kullanıcılı sanal ortamlardan biridir (Mason ve Rennie, (2008:87). Second Life, kullanıcı-tanımlı bir dünyadır. Bu dünyada, kullanıcılar, keşfedebilir (gezinebilir), iletişim kurabilir ve iş yapabilirler.

Dinçer, (2008:24) tezinde Çok Kullanıcılı Çevrim İçi oyun olarak tanımlanan Second Life ile kullanımı ile ilgili şunları demiştir;

> "Sunucu yazılım kurmaya gerek olmayan Second Life'ta ücretsiz ya da aylık ücretli üyelik planlarından biri seçilerek sanal dünyada oturum açılabilmektedir. Bina yapabilme, toprak satın alabilme üyelik türüne göre değişiklik göstermektedir. Üye olunduktan sonra sunucuya bağlanabilmek için kullanıcının bilgisayarına istemci yazılımı kurması gerekmektedir. Kullanıcı gruplara katılabilir, başkaları tarafından satın alınmış adaları ya da arsa ve evleri ziyaret edebilir, arsa satın alabilir, bu arsa üzerinde inşaat yapabilir, mağaza açıp satış yapabilir ve öğrenme ortamları tasarlayabilir."

Ülkemizde ve Dünyada birçok üniversite Second Life üzerinde sanal kampüsler kurmuştur ve bunları, öğrenme ortamı, sosyal paylaşım ortamı olarak kullanmaktadır.

(Mason ve Rennie, (2008:88-89) Second Life'ın Açık ve Uzaktan Eğitimde kullanımına yönelik güçlü ve sınırlı özelliklerini şu şekilde sıralamıştır;

Güçlü Yönleri;

- Geniş geçerlilik, küresel erişim ve giriş kolaylığı Second Life'ın kullanışlı bir eğitim aracı olmasındaki esas özellikleridir.
- Similasyon kullanımı ve yoğun pratik yapma fırsatı sunduğu için öğrenen deneyimleri daha güçlü sonuçlar almaktadır.
- Özel adalar, öğrenenler ya da kurum için, güvenli intranet (iç ağ) olarak tasarlanabilir veya Second Life'daki herkesin erişimine açık tutulabilir.
- Second Life, gönüllü kılavuzların bulunduğu "Yardım Adası" özelliğine sahiptir. Burada öğrenenlere nasıl hareket edecekleri, avatar özelliklerini değiştirme, nasıl inşa edecekleri gibi birçok kullanım özelliği öğretilmektedir.

Olası Sınırlılıkları;

- Second Life kullanımı kolay olsa da, öğrenciler ödevleri tamamlamak için gerekli olan navigasyonel becerileri sabit bir zemin olmadığı için zorlanabilirler.
- Düş kırıklıkları öğrenenlerin vazgeçmelerine sebep olabilir ve tekrar motive etmek zor olabilir.
- Tamamen kullanıcı kontrollü olma yararlı olmanın yanında öğrenmenin tamamen öğrenene bağlı olması bir sınırlılık halini alabilir.
- Second Life sadece metinsel mesajlaşmayı desteklemektedir. Pek çok kullanıcı ciddi iş ve eğitim uygulamaları ile ilgilenmekte ve bu kişiler sesli mesajlaşmanın olmayışının önemli bir eksiklik olarak düşünmektedir. Bu eksikliği gidermek adına başka programlar (Skype) kullanmaktadırlar.
- Second Life sanal inşa için önemli ve ilk basamak olmasına rağmen, basit çizimler yer almaktadır. Daha gerçekçi görüntü ve dokular için daha

yüksek bant genişlikleri ve programlama kaynaklarına ihtiyaç duyulmaktadır.

- Kumar veya cinsel içerikli uygulamalara ulaşmak çok kolaydır bu da öğrenen için uygun olmayan içerik konusunda Second Life'ı sorun haline getirmektedir.

2.3.1.7. Sosyal ağ siteleri

Sosyal ağ kavramı, insanlığın varlığından beri bulunan bir kavramdır. Sosyal ağ, kişilerin geçmişte ya da halen ortak bir amaç ya da ilgi alanlarından ötürü etkileşim kurdukları kişileri içeren insan grubudur (Staples, 2009). Bu grupların internet üzerinde oluşturulmasına olana sağlayan Web 2.0 platformları da sosyal ağ sitesi olarak adlandırılmaktadır.

Tanım olarak;sosyal ağ siteleri kullanıcılara (1) sınırlandırılmış sistemlerde kamusal ya da yarı kamusal profil oluşturmak, (2) bağlantı paylaşan kullanıcıların listesini belirtmek ve (3) bağlantıların listesini incelemek ve araştırmaktır ve bunlar sistem içinde başkaları tarafından olanaklarını sağlayan web-tabanlı sistemlerdir. (boyd ve Ellison,2007 p: 211).

Sosyal ağ sitelerinde kullanıcılar öncelikle kendilerine bir profil oluştururlar. Bu profil genellikle resim ve demografik (yaş, cinsiyet, yaşadığı yer, ilgi alanları gibi) özellikleri içerir. Daha sonra ilişkide oldukları veya olabilecekleri sistemin diğe kullanıcılarını tanımaya başlarlar (Staples, 2009).

Sosyal ağ sitelerinde arkadaşlık bir onay sistemine bağlıdır. Kişi arkadaşlık talep eder ve bu talebi kabul edildiği takdirde diğer kişinin ağına üye olabilir.

Sosyal ağ siteleri de kişiler arasında paylaşıma ve etkileşime olanak sunmaktadır. Fakat diğer web 2.0 platformlarına göre daha geniş kapsamlı oldukları için eğitsel alanda kullanımlarına yönelik çok çalışma yoktur.

Sosyal ağ sitelerinin bir diğer kullanımını engelleyen durum da bu web platformlarının tasarımlarına yönelik otomatik ya da hazır alanlar yoktur. Bu sitlerin tasarımları web programcıları tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Bu da doğrudan bir ders aracı olarak kullanımını zorlaştırmaktadır.

(Mason ve Rennie, (2008:78) MySpace, Facebook gibi Sosyal Ağ Sitelerinin, Açık ve Uzaktan Eğitimde kullanımına yönelik güçlü yönlerini ve olası sınırlılıklarını şu şekilde sıralamıştır;

Güçlü Yönleri;

Sosyal Ağ Siteleri eğitsel forumlar gibi asenkron araçlardır ve benzer eğitsel avantajlara sahiptirler.

- Esnek erişime olanak sağlar ve gerçekleşen iletişimlerin kayıtlarını saklar.
- Sanal iletişimler, gerçek yüz yüze iletişimlere sebep olur.

Olası Sınırlıkları;

- Genel olarak forum sitelerindeki sınırlılıklar sosyal ağ siteleri içinde geçerli olmaktadır.

Etkileşime olanak sağlayan bu ortamlar açık ve uzaktan eğitimde iletişim aracı olarak kullanılabilmektedir. Özellikleri ile iletişim aracı olarak kullanımları uygun olan bu ortamların tasarımlarında bazı unsurlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Çalışmada, ortam ve program tasarımlarında çerçeve oluşturması açısından önemli bir kuram olan Etkileşimsel Uzaklık kuramı ve bu kuramın unsurları temel alınmıştır. Kuram ve unsurları ile ilgili detaylı bilgiler bir sonraki başlık altında sunulmaktadır.

2.3.2. Etkileşimsel uzaklık kuramı

2.3.2.1. Etkileşimsel uzaklık kuramı nedir?

1970'li yılların başında Moore, teorisinin unsurlarını detaylandırmaya başlamıştı. Etkileşimsel uzaklık kuramı 1972 yılında ortaya atılmıştır. Kuram ilk ortaya çıktığında 2 unsur üzerinde durulmuştur; uzaktan öğretim ve öğrenen özerkliği (Yiannis vd,2009:1). teorinin "Etkileşimsel Uzaklık" adı ile anılması 1980'lerin başında olmuş ve bu iki unsur kuramda yer almıştır. Moore, kuram için etkileşimsel kavramını Dewey ve Bentley'nin çalışmalarından esinlenmiştir.

Dewey ve Bentley(1949) "etkileşimsel uzaklık" kavramını, etkileşimsel olarak eğitim veya öğrenenlerin, çevreleri ve öğrenen davranışları arasındaki durumsal

ilişkiler olarak göstermiştir (Moore,1997:22; Linkoln,2009:12). Dewey tarafından eğitim için tanımlanan bu kavram daha sonrasında Moore tarafından uzaktan eğitime aktarılmıştır. Moore kavramı, öğrenenlerin ortamdan fiziksel olmaktan daha çok psikolojik olarak uzak olmaları şeklinde genişletmiştir (Linkoln,2009:12).

Etkileşimsel uzaklık kavramını Moore (1997:22), öğrenen veya öğreticilerin zaman veya mekan olarak uzak olmalarını içeren öğrenen-öğreticinin ilişki evreni olarak tanımlamıştır.

Bu evrenin öğelerini de;

- Eğitim programının yapısı
- Öğretici ve öğrenen arasındaki etkileşim
- Öğrenenin kendini yönlendirme seviyesi olarak ifade etmiştir.

Moore'un teorisine göre, diyaloglar ve ders tasarımıyla birleştirilen yönlendirmeler ve rehberlikler, öğrenme ortamlarını zenginleştirerek etkileşimsel uzaklık seviyesini düşürmektedir. Buna karşın, öğrenenlerin strateji ile ilgili olarak kendi başlarına, kendi kararlarını vermelerine izin verilirse diyalog az olsa da etkileşimsel uzaklığın azaldığı tespit edilmiştir. Örneğin, özerk bir öğrenci olarak gelişmiş yetkinliğe sahip bir bireylerin küçük bir yapılandırma ile az diyaloga izin veren programlar ile oldukça rahat öğrenebildikleri bunun yanı sıra daha bağımlı öğrenenlerin, daha fazla diyalogun olduğu, öğretici ile öğrenenin ilişkisindeki yakınlığına bağlı olarak farklı derecelerde yapılandırılabilen programları tercih ettikleri belirtilmiştir (Sandoe,2005:19).

Etkileşimsel uzaklık kuramı, hazırlanacak eğitim programlarının ve ortamlarının daha etkin sonuçlar elde edebilmesi için gereken nitelikleri belirlemeye yönelik tasarlanmıştır. Moore, oluşturulacak program veya ortamlar için bir çerçeve oluşturmuştur.

Etkileşimsel uzaklık kuramı ile ilgili olarak Garrison (2000:3'den Aktaran Gorsky ve Capsi,2005:2), uzaktan öğretim ve öğrenme gibi rasyonel bir sürecin

karmaşık uygulamalarında bunun gibi kuramların paha biçilemez rehberler olduğunu belirtmiştir.

Teori ile ilgili olarak Jung(2001:527'den aktaran Gorsky ve Capsi,2005:2) da, kuramın, uzaktan eğitimin genel olarak tanımlanması ve anlaşılması için ayrıca daha özel araştırma hipotezleri için yararlı kavramsal bir çerçeve oluşturduğunu belirtmiştir.

Farklı araştırmacılar tarafından kuramın geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Yiannis vd (2009:2) kendi araştırmalarında konu ile ilgili çalışmalar yapan araştırmacıları, "Farhad Saba and Rick L. Shearer (1994), Yau-Jane Chen and Fern K. Willits (1998), Yau-Jane Chen (2001), Karen Lemone (2005) ve Sushita Gokool-Ramdoo (2008)" olarak belirtmiştir.

Aşağıda tablo 'da Gorsky ve Capsi (2005:7) tarafından Etkileşimsel Uzaklık kuramı üzerine yapılan çalışmalar ve bu çalışmalarda sunulan operasyonel tanımların özetinin oluşturulduğu bir tablo yer almaktadır.

Tablo 1: Operasyonel Tanımların Özeti

Araştırma	Etkileşimsel Uzaklık	Diyalog	Yapı	Öğrenen Otonomisi	Öğrenme Çıktısı
Saba ve Shearer (1994)	Diyalog ve yapının varyansı	İletişim sayısı; Söylem analizi	Temponun, geri dönütün, içeriği yapılandırılması	--	Tatmin
Bunker vd. 1998	--	İletişim sayısı ve uzunluğu	Eğitimsel tasarım	--	--
Bischoff vd.1998	Yakınlık / uzaklık	İletişim sayısı	Aktiviteler, oturma; öğrenci sayısı	--	--
Chen ve Willits (1998	Anlayış ve algıların mesafesi	İletişim sayısı	Uygulama Organizasyon	Bağımsız; Bağımlı	Öğrenme oranı
Chen 2001	Anlayış ve algıların mesafesi	--	Öğrenen desteği, çevrimiçi asenkron etkileşim seviyesi	Bağımsız; Bağımlı	Öğrenme oranı

Kaynak: (Gorsky ve Capsi,2005 : 7 Tablo 1)

Tablo 1'e göre kavramların tanımları birbirlerine yakın anlamlar içermektedir. Öğrenme çıktılarına baktığımızda da etkileşimsel uzaklığın öğrenme oranını ve öğrenenin tatmini etkilediği görülmektedir.

2.3.2.2. Etkileşimsel uzaklık kuramı öğeleri

Etkileşimsel uzaklık kuramının öğelerini Moore(1997 :22) diyalog, yapı ve öğrenen özerkliği olarak belirtmiştir. Bu öğeler ayrıntılı olarak açıklanacaktır.

2.3.2.2.1. Eğitimsel diyalog

Diyalog eğitimde, derste öğretici ve öğrenen tarafından, birisi bilgi verildiğinde ve diğerinin karşılık vermesi ile ortaya çıkan etkileşim olarak tanımlanmaktadır (Moore,1997:23). Etkileşim, geleneksel ve uzaktan eğitimde, öğretimin en kritik öğesidir (Berge,1990'dan aktaran Burgess,2006:33). King ve Doerfert (1996), uzaktan eğitim öğrenenlerinin akılda tutma ve memnuniyetlerinde etkileşimin önemli olduğunu belirtmiştir (Burgess,2006:33). Etkili bir uzaktan eğitim sunmak isteyen her uzaktan eğitim uzmanı öğrenme ortamında öğrenen-içerik, öğrenen-öğretici ve öğrenen-öğrenen unsurlarına dikkat etmelidir (Moore, 1989; Moore & Kearsley, 1996).

Etkileşim ve diyalog kavramları çoğu kez birbirleri yerine kullanılan benzer sözcüklerdir. Aralarında ki fark şöyle tanımlanabilir: diyalog terimi, etkileşimi veya pozitif nitelik taşıyan etkileşim serilerini açıklamak için kullanılır. Bir başka deyişle diyalog, pozitif etkileşim olarak tanımlanmaktadır (Moore,1997:23)

Diyalog, her iki taraf içinde bir amaca yönelik, yapıcı ve iki taraf içinde değerli olmalıdır. Bir diyalogda her iki tarafta aktif ve saygın dinleyicilerdir, her bir taraf katkı sağlayıcıdır. Diyalogun yönü, öğrenenin anlayışını geliştirmeye yönelik eğitimsel ilişkilerdir (Moore,1997:24).

Diyalogların kapsam ve niteliğini aşağıdaki unsurlar belirlemektedir;

- Dersin tasarımından sorumlu birey ya da grubun eğitim felsefesi
- Öğretici ve öğrenenlerin kişilikleri

- Dersin içeriği
- Çevresel faktörler

Öğrenen, öğreticinin kişiliği veya işlenen konu diyalogun derecesini etkileyen unsurlar olarak belirtilmiştir. Bu unsurlar ile ilgili olarak Moore,(1997:23) deneyimlerin gösterdiği üzere, aynı iletişim ortamının kullanımında, bazı konularda veya bazı akademik seviyelerde öğrenen ve öğreticilerin arasındaki diyalog miktarının diğer konulara göre daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Uzaktan eğitim alanı olgunlaştıkça iletişim ortamları dışında özellikle ders tasarımı, eğitmenlerin seçimi ve eğitimi, öğrenenlerin öğrenme stilleri gibi değişkenlere daha fazla önem verilmesi umulmaktadır.

Bu nedenle kullanılacak iletişim araçları önem taşımaktadır. Örneğin, tv programı, radyo programı veya kitap gibi araçlar tek yönlü araçlar, öğrenen ve öğretici arasında bir diyalogun oluşmasına imkan sağlayamamaktadır, öğrenen bir cevap oluştursa bile bunun öğreticiye iletimi söz konusu değildir. Bilgisayar merkezli konferans ya da sınıf içinde yapılan dersler daha anlamlı ve yansıtıcı olacaktır. Bu durum etkileşimin, öğrenme ve öğretme ortamlarında önemli ve belirleyici bir unsur olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretici ve öğrenen arasındaki etkileşimi arttıracak iletişim araçları ile etkileşimsel uzaklığı azaltmak mümkün olacaktır (Moore,1997:23). Ayrıca kullanılacak iletişim aracının öğreticinin tüm öğrenenlere eşit haklar vermesini sağlayabileceği bir yapıya sahip olmalıdır. Örneğin bir video konferans için tüm öğrenenlerin kulaklık ve mikrofonları olmalıdır.

Çalışma da öğrenenlere sunulması düşünülen ortam olan sosyal ağ siteleri eğitimsel diyalog bağlamında değerlendirildiğinde, öğrenenler bilgisayar dışında ek hiçbir donanıma ihtiyaç duymadan yazarak etkileşim kurabilmektedirler. Sağlanacak ortam doğrudan metin ile etkileşime olanak sağlamaktadır. Bu durum öğrenenlerin ya da öğreticilerin tüm duygu ve düşüncelerini aktarmalarında sorun yaşamalarına sebep olabileceği düşünülmektedir. Buna göre öğrenen ve öğretici özelliklerine de bağlı olarak, eğitimsel diyalog olumsuz etkilenebilir.

2.3.2.2.2. Program yapısı

Moore'un belirttiği bir diğer unsurda açık ve uzaktan eğitimde öğrenenlere sunulan programların yapısıdır. Programlar, aracılı mesajların oluşturulması, kopyalanması, ulaştırılması ve kontrol edilmesi ihtiyaçları dikkate alınarak farklı yollarla yapılandırılırlar (Moore,1997:24).

Yapı kavramı, programın, eğitsel hedeflerinin, öğretim stratejilerinin ve değerlendirme yöntemlerinin sertliği veya esnekliğini ifade etmektedir. Bir eğitim programının, öğrenenlerin bireysel ihtiyaçlarını ne ölçüde karşılayabileceği veya cevap verebileceği olarak tanımlanır(Moore,1997:26)

Sandoe,(2005:16) yapıyı; materyalin üniteler veya modüller gibi bölümlere nasıl ayrıldığı, ders araçlarına nasıl erişilebileceği gibi bir ders düzeninin uygulaması olarak tanımlamıştır. Tanımı daha basit olarak içerik, kaynak ve araçların düzeninin organizasyonu olarak belirtmiştir.

Moore yapı kavramına, (i) dersin eğitsel amaçlarının tespit edilmesi (ii) teaching techniques employed by the course kurs tarafından uygulanan öğretim teknikleri(iii) değerlendirme prosedürleri ve son olarak (iv) bireysel ihtiyaçları ne ölçüde karşıladığı yönünden dersin katılık ve esneklik perspektifinden yaklaşmaktadır (Yiannis vd,2009:2).

Yüksek seviyede yapılandırılmış programlar, öğrenenin etkileşimsel uzaklık hissine kapılmasına neden olsa da, Sandoe (2005:16), öğrenenin programın tasarımını (yapısını) anlamazsa, kendisini teşvik edecek edecek materyallere erişiminin nasıl olacağını bilemeyeceğini belirtmektedir. Eğer yönetici ya da tasarımcı, uygun diyalog yoluyla her bir öğrenene gerekli rehberliği veremez ise öğrenenlerin performansları, hafızada tutma süreleri ve edinilen bilgileri transfer edebilme potansiyelleri daha az olacaktır (Sandoe,2005:16).

Gelişen teknoloji ve öğrenen merkezli eğitim, gerçekçi, yararlı, özgün öğrenme ortamları sağlamaktadır. Öğrenenin merkez olduğu teknoloji destekli yapılandırılan ortamlarda, öğrenenlerin sunulan faaliyetleri uygulayabilmek için

daha fazla sorumluluk ve daha fazla bireysel yönlendirme gösterdikleri tespit edilmiştir (Northrup, 2001'den aktaran Burgess,2006:34).

Moore ve diğer araştırmacılarında belirttiği gibi kuramda yer alan yapı, diyalog ve öğrenenin özerkliği bir eğitim programında kesinlikle yer alması gereken unsurlardır. Bunların nasıl kullanılacağı, ders, öğretici, öğrenen kitlesi ve işlenecek konuya göre farklılıklar gösterebilmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise Yapı ve Diyalog kavramları arasında bir ters orantı olduğu belirtilmektedir.

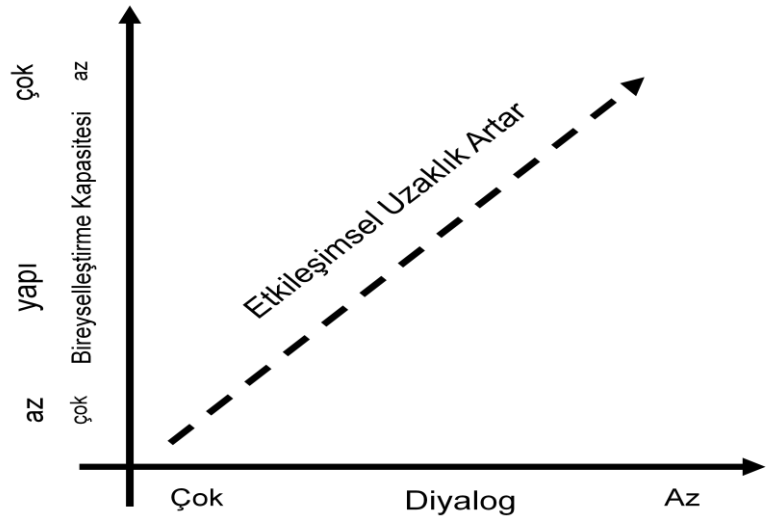

Şekil 6: Yapı ve Diyalog Unsurlarının Etkileşimsel Uzaklığa Etkisi

Kaynak: European Distance Education Network. Castelldefels: October 27th 2006'da Theory and Theorist s:9

Saba, sistem dinamiği hipotezinde de bu durumu savunmaktadır.

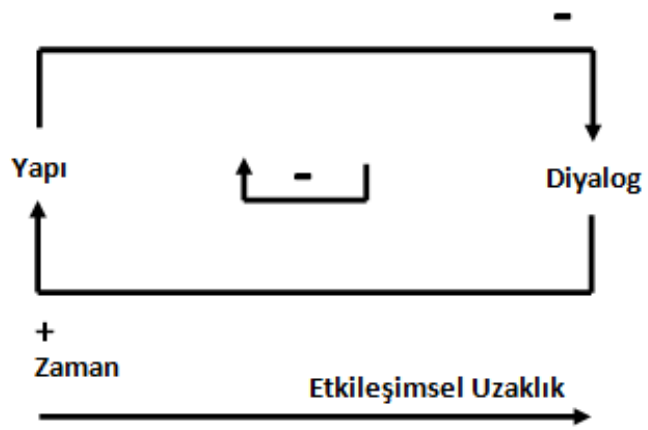

Şekil 7 : Saba (1999) Sistem Dinamikleri Hipotezi

Saba'ya göre yapı arttıkça, etkileşimsel uzaklık ve diyalog azalır; yapı azaldıkça etkileşimsel uzaklık ve diyalog artar.

Her uzaktan eğitim sisteminde Moore, öğretim sürecinin yapılandırılmasında aşağıda belirtilen süreçlerin doğru yapılandırılmasının gerekli olduğunu belirtmiştir.

- Sunum
- Öğrenen motivasyonu desteği
- Analiz ve eleştiriye teşvik etme
- Tavsiye ve öğüt verme
- Pratikler, uygulamalar, test ve ölçme düzenleme
- Bilgilerin oluşturulması için öğrenenleri düzenleme

Yukarıda belirtilen uygulamaların yapılandırılmasında diyalog unsurunun arttırılması ile etkin sonuçlar elde edilmektedir.

Çalışma da öğrenenlere sunulması düşünülen ortam olan sosyal ağ siteleri kodlanma açısında her türlü yapılandırılmaya olanak tanımaktadır. Web 2.0 teknolojileri çift yönlü etkileşime olanak tanıdığı için, ortamın ve programın yapılandırılmasında; içeriği farklı sunumlarla (metin, resim, video, ses); öğrenenlerin uygulama, pratik yapma, test yapma, tartışma, paylaşım yapma ve birlikte çalışmasına olanak sağlamaktadır.

Çalışma da öğrenenlere sunulması düşünülen ortam olan sosyal ağ siteleri kodlanma açısında her türlü yapılandırılmaya olanak sağlamaktadır. Web 2.0 teknolojileri çift yönlü etkileşime olanak sağladığı için, ortamın ve programın yapılandırılmasında; içeriği farklı sunumlarına (metin, resim, video, ses); öğrenenlere uygulama, pratik ve test yaptırmaya; öğrenenlerin tartışmalarına ve paylaşımlarda bulunmalarına; birlikte çalışmalarına olanak sağlamaktadır. Ayrıca tasarımlar bireyin kendi seçimleri doğrultusunda düzenlenebilecek bir esneklikte tasarlanabilir. Öğrenen istediği uygulamaları profiline ekleyebilir, istediği gruplara üye olur, istediği paylaşımlarda bulunabilir. Bu özellikler esnek tasarımlı bir yapının diyalog ve öğrenenin özerkliği doğrultusunda şekillendirilmesine olanak sağlayacaktır.

2.3.2.2.3. Öğrenen özerkliği

"Birine bir şey öğretemezsin, ancak onun kendi kendine öğrenmesi için yardım edebilirsin"

Galileo Calilei (1564-1642)

Moore,(1972:80),Öğretimin öğreneni Bruner tarafından ifade edilen gibi bir özekliğe hazırlama rolu olduğunu belirtmiştir. Bruner'e göre; "Öğretim, öğrenen ya da problem çözücünün kendikendine yetmesini amaçlayan geçici bir durumdur." Dewey'e göre okul eğitiminin kriteri sürekli gelişme için arzu oluşturmak ve bu arzuyu gerçek yaşamda etkin hale getirmek olmaldır ve eğer okul ve diğer çocuk eğiten kurumlar bu konuda başarılı olursa, yetişkin öğrenen, her eğitsel süreçte devam edebilecektir, Thelen'in dediği gibi "kendinin kaptanı" olacaktır Moore(1972:81). Öğrenme eğitimi için temel yöntem keşif olmalıdır, öğrenme diğer öğrenenlerin ya da öğretenlerin yardımı olsa da olmasa da keşfetmelidir(Holec,1980:42'den aktaran Benson,2001:10).

Kavram 1980'li yıllarda Henri Holec tarafından ortaya atılmıştır. Kavram ile ilgili birçok farklı tanımlama yapılmıştır. Bu kavram gerek siyasi olarak gerek eğitimde kişisel bir özellik olarak kabul edilmektedir. Özerklik kavramına yönelik bazı tanımlamalar şunlardır;

-Özerklik, kişinin kendi öğrenmelerinin kontrolünü alma kapasitesidir. (Holec,1981: 42)

-Öğrenenin, öğrenmenin içeriği ve süreciyle psikolojik ilişkisinin konusudur. (Little, 1991)

-Özerklik, öğrenenin kendi öğrenmesindeki tüm kararları almada ve bu kararları uygulamada tamamen sorumlu olduğu bir durumdur (Dickinson)

-Özerklik, öğrenenin öğretim sistemi içinde haklarını tanıması ve kendi öğrenmelerin kontrol etmesidir (Benson,2001:2)

Sunulan tanımlardan, özerklik kavramının öğrenmenin temelini oluşturduğu görülmektedir. Öğrenen, öğrenmek için istek duyar, nasıl öğreneceğini bilir, öğrenmeyi yönlendirebilir ve bu süreçte doğru yönlendirme ve rehberlik desteği alabilir ise etkin öğrenmeler gerçekleştirebilecektir.

Moore kuramında, yapı ve diyalog kavramlarının eğitim programı tasarımında önemli unsurlar olduğunu belirtmektedir. Az yapılandırılmış ve yüksek seviyede etkileşime olanak sağlayan ortamların öğrenmeyi desteklediğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra öğrenen özerkliğinin bu unsurlara göre hazırlanan öğretim programlarının başarısında etkili bir unsur olarak tespit etmiştir.

Yapı yükse diyalog unsuru az olsa öğrenen, öğrenmeye istekli ise ve nasıl öğreneceğini biliyorsa (öğrenen özerkliği) etkileşimsel uzaklık azalmaktadır. Moore bu görüşünü aşağıdaki gibi basit bir grafikle göstermektedir.

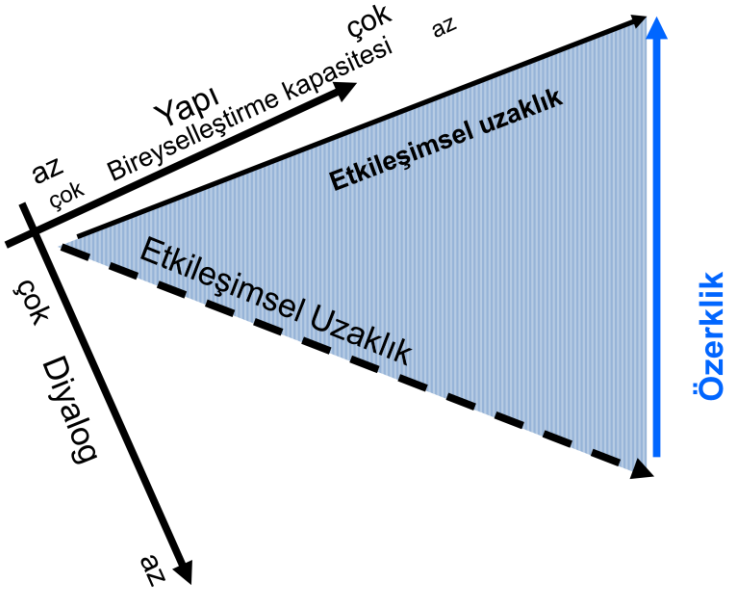

Şekil 8: Öğrenen Özerkliğinin Yapı ve Diyalog İle İlişkisi

Kaynak: European Distance Education Network. Castelldefels: October 27th 2006'da Theory and Theorist s:11

Şekilde öğrenen özerkliğinin etkileşimsel uzaklığı doğrudan etkileyen bir unsur olduğu görülmektedir.

Moore,(1997:81) eğitim programlarının, öğrenenlerin kendi kendilerine öğrenmeye alıştırma derecelerine göre farklılıklar gösterdiklerini belirtmiştir. Eğitim programları, öğrenene kendi amaç ve sorunlarını tanımlamalarına ve değerlendirmelerine olanak sağlamalıdır.

Aşağıdaki şekilde Veale ve Watts(2006) Moore'un etkileşimsel Uzaklık kuramına dayalı olarak Etkileşimsel Uzaklık Modeli sunulmaktadır. Bu modelde açık ve uzaktan eğitimde, yapı, diyalog ve özerklik sağlayacak unsurlar belirlenmiştir.

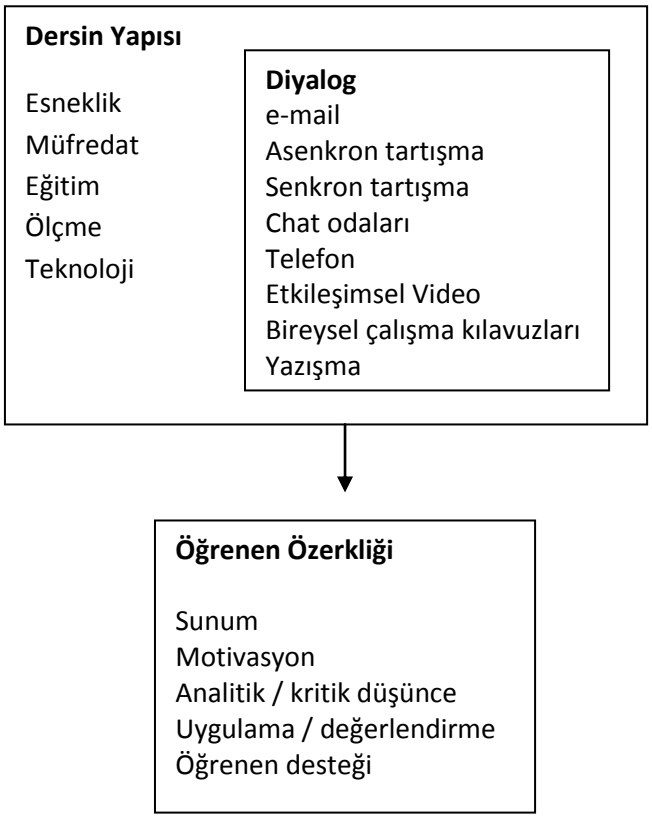

Şekil 9: Yapı ve Diyalog Unsurlarının Etkileşimsel Uzaklığa Etkisi

Kaynak: Vealé,(2009:6)

Şekilde kuramın tüm unsurları ve bir eğitim programı tasarımında bu unsurların kullanımıyla ilgili özet sunulmaktadır. Moore (1997) etkileşimsel uzaklık kuramı adı altında geliştirdiği bu kuramda iki boyut bulunmaktadır: eğitim programlarının yapısal tasarımlarında etkili olan yapı ve diyalog ve programın etkinliğini arttıracak unsur olan öğrenen özerkliği.

Program içerisinde öğrenene kendi öğrenimini yönlendirme imkanı verilse de eğer öğrenen bunu nasıl yapacağını bilmiyor ise sunulan bu ortam başarılı olmayacaktır. Bruner, Dewey ve Moore'un da belirttiği gibi kişi çocukken kendi başına öğrenmeyi öğrenmelidir. Ancak bu durumda bir yetişkin olduğunda, açık ve uzaktan olarak gerçekleştirilen her türlü eğitim programında başarı sağlayabilecektir.

Yüksek yapılandırılmış programlar öğrenenlerin kendi seçimlerine olanak vermeyecekleri için bir süre sonra öğrenenin motivasyonunun düşmesi olasıdır. Bu nedenle şekilde de belirtildiği gibi esnek tasarımlar yapılmalıdır.

Çalışmada sunulacak sosyal ağ sitesine yönelik öğrenen beklentilerinin alındığı soru tasarlanırken ifadeler, Moore'un kuramında yer alan üç unsur dikkate alınarak oluşturulmuştur. Öğrenenlerin sistemin ne kadar esnek olması konusunda fikirleri alınmış, denetim mekanizmasına yönelik bakış açıları ölçülmüş, tasarlanacak sistemde hangi unsurların kullanımında kendi isteklerinin geçerli olması gerektiğine dair fikirleri alınmıştır.

3. Yöntem

Çalışmanın yöntem bölümü; Araştırma Modeli, Araştırma Deseni, Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri olmak üzere üç ana başlık altında ele alınmaktadır:

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada Anadolu Üniversitesi'nde yer alan açık ve uzaktan öğrenim görenlerin geneline hitap edecek etkileşimli bir web tasarımı için öğrenenlerin beklenti ve görüşleri alınmıştır. Çalışmada, elde edilen bu verileri genellemeye olanak sağlayan, nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Nicel araştırmanın temel çalışma prensibi elde edilen bulguların bir şekilde sayısal değerlerle ifade edilmesi ve ölçülmesidir. Belirlenen geçerli örneklemden elde edilen sayısal verilerin, geneli temsil ettiği varsayılmakta ve genellemeler yapılabilmektedir.

Çalışma sonucunda, büyük bir örneklem kitlesinden elde edilen verilerin, tüm öğrenenlerin ihtiyaç ve beklentilerine uygun olacak şekilde özellikleri ortaya konacak bir açık ve uzaktan öğrenme sosyal ağ sitesi tasarımı için yeterli olacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırma Deseni

Çalışmanın araştırma deseni; "Araştırma Alanı", "Örneklem Seçimi", "Araştırma Katılımcıları", "Veri Toplama Araçları", "Verilerin Analizi" ve "Araştırmanın Raporlaştırılması" başlıkları altında altı bölümde ele alınmıştır

3.2.1. Araştırma alanı

Araştırma, açık ve uzaktan eğitimde etkileşim unsurlarının daha etkili kullanımına olanak sağlayacak Web 2.0 teknolojileri ve kurum tarafından oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinin özellikleri üzerinde durmaktadır. Bu nedenle araştırma "web 2.0", "sosyal ağ siteleri" ve "etkileşim" kavramları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Yapılan çalışmada da bu konulara uygun alan yazın taramaları ve uygun veri toplama araçları kullanılmıştır. Yapılan araştırmalar ve

toplanan veriler doğrultusunda açık ve uzaktan öğrenme için etkileşim ortamı olarak önerilecek sosyal ağ sitesinin özellikleri araştırma alanını oluşturmaktadır.

3.2.2. Örneklem seçimi

Anadolu Üniversitesinde açık ve uzaktan eğitim gören öğrenenlerin oluşturduğu evren çok büyük ve ulaşılması güç olduğu için evreni temsil eden bir örneklem oluşturulması düşünülmüştür. Örneklem oluşturulurken uygunluk örneklemi yöntemi kullanılmıştır.

Uygunluk örneklemi, rastlantısal yolla değil karşımıza çıkan ya da erişebildiğimiz evrenin birimlerinin örnekleme dahil edilmesidir. Çalışmanın örneklemi, hem internet üzerinden hem de yüz yüze erişim sağlanarak gönüllü bireylerin katılımı ile oluşturulmuştur.

Anketi her öğrenenin bir kere doldurduğu var sayılmıştır. Çalışma çevrimiçi bir ortam tasarımını (sosyal ağ sitesi) öngördüğü için sadece bu ortamdan elde edilecek verilerin geneli yansıtmayacağı düşünülmüş ve anket yüz yüze akademik danışmanlık hizmetine katılan öğrencilerden de gönüllü olarak katılımları sağlanmıştır. Akademik danışmanlık hizmetlerinde İktisat dersine katılan 501 öğrenen ankete katılımda gönüllü olmuştur. Bunun yanı sıra Yunus Emre portalı, e-öğrenme portalı üzerinden ankete çevrim içi katılımı sağlayacak bağlantı yayınlanmış ve bu şekilde ankete 1961 öğrenen katılmıştır. Toplam olarak 2.462 öğrenenin ankete katılımı sağlanmıştır.

3.2.3. Araştırma katılımcıları

Araştırma katılımcıları, ankete hem internet üzerinden hem de 2010-2011 eğitim – öğretim yılında yüz yüze akademik danışmanlık derslerinde İktisat dersine devam eden öğrenenlerden gönüllü olanlardır.

Ankete çevrimiçi olarak katılan öğrenen sayısı 1.963, yüz yüze katılan öğrenen sayısı 501, toplam katılan öğrenen sayısı 2.464'tür.

Ankete katılanların cinsiyet dağılımları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

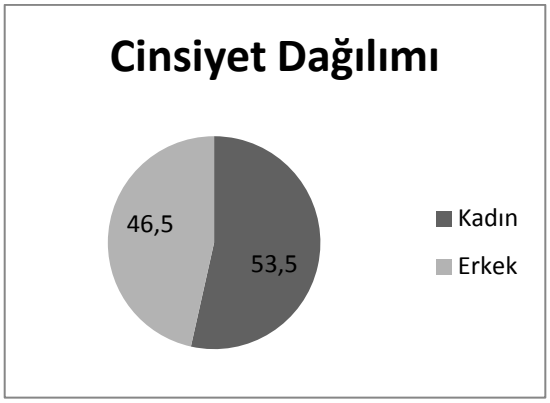

Şekil 10: Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılım Grafiği

Bu araştırmada yer alan katılımcıların %53,5 i kadın, %46,5 i ise erkektir. Katılımcılar bölümlere göre değerlendirildiğinde aşağıdaki tablo oluşmaktadır. Tablo oluşturulurken Anadolu Üniversitesinde açık ve uzaktan eğitim veren 49 bölüm üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Katılımcı sayısı 10'dan az olan bölümler "diğer" adı altında birleştirilmiştir. 51 adet anlamsız veri tespit edilmiş ve değerlendirmeye katılmamıştır.

Tablo 2: Katılımcıların Bölümlere Göre Dağılımı

	Katılımcı sayısı	Yüzde
İşletme	704	29,2
Kamu yönetimi	298	12,3
İktisat	225	9,3
İngilizce	178	7,4
Turizm ve otel işletmeciliği	132	5,5
Okul öncesi öğretmenliği	97	4
Halkla ilişkiler	82	3,4
Sosyoloji	69	2,9
Maliye	68	2,8
Çalışma ekonomisi	53	2,2
İlahiyat	49	2
Sosyal bilimler	46	1,9
Uluslararası ilişkiler	44	1,8
Bankacılık ve sigortacılık	39	1,6
Bilgi yönetimi	36	1,5
Veteriner sağlık	35	1,5
Sağlık kurumları işletmeciliği	32	1,3
Adalet	27	1,1

Dış ticaret	27	1,1
Eczane hizmetleri, Tıbbı laboratuvar teknikleri, Tıbbi ve aromatik bitkiler	25	1,03
Muhasebe	19	0,8
Felsefe	16	0,7
Gıda kontrolü ve analizi	12	0,5
Kimya teknolojisi	12	0,5
Büro yönetimi ve sekreterlik	11	0,5
Coğrafi bilgi sistemleri	11	0,5
Çalışma ekonomisi	11	0,5
Diğer	58	2,4
Toplam	2413	100

Tablo 2'ye bakıldığında en yüksek katılımın %29,2 İşletme bölümü öğrenenleri tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Katılımcıları sınıf bazında değerlendirdiğimizde de;

Tablo 3: Örneklemin Öğrenim Görülen Sınıf Düzeyi Dağılımı

	Sıklık	Yüzde
Hazırlık	21	0,9
1	908	38.7
2	537	22.9
3	467	19.9
4 ve +	404	17.2
Mezun	12	0.5
Total	2349	100.0

Tablo 3'e göre en yüksek katılım %38.7 ile 1. sınıf öğrencilerinindir. İleri sınıflara bakıldıkça ankete katılımın azaldığı görülmektedir. Sınıf düzeylerinin belirlenmesinde çıktı alınan anket formunda ve çevrim içi yayınlanan anket

formunda elle doldurmaları istendiği için veri kayıpları yaşanmıştır. Değerlendirmeler anlamlı sayılan 2349 veri üzerinden yapılmıştır. Toplam 51 adet anlamsız veri tespit edilerek değerlendirmeye dahil edilmemiştir.

3.2.4. Veri toplama aracı

Yapılan nicel çalışmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket, doğrudan veri toplama yöntemleri arasında en çok kullanılanıdır (Turanlı ve Güriş, 2005:16). Bu yöntemde, anket bir form halinde bilgi toplayacak kişi veya kişilerce veri kaynaklarına ulaştırılır. Formun ulaştırılması anketörler, posta, e-posta ve telefon aracılığı ile yapılabilir.

Çalışmada anketlerin bir kısmı birebir veri kaynağına ulaştırılmış, bir kısmı çevrimiçi ortam aracılığıyla yayınlanmış ve katılımcılara ulaştırılmıştır.

Hazırlanan anket formunda aşağıdaki hususlara dikkat edilmiştir;

- Anket formunda veri kaynaklarından isim, adres gibi kimliklerini belli edecek bilgiler istenmemiştir.

- Anket formundaki sorular kısa, basit ve anlaşılır şekilde tasarlanmıştır.

- Anket hazırlandıktan sonra alanında uzman hocalar tarafından incelenmiş, soru sayıları ve çeşitleri tavsiyeleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Anket ölçülmek istenen durumlarla ilgili tüm olabilecek sorular oluşturularak hazırlanmıştır.

Anket aşağıda belirtildiği gibi yapılandırılmıştır;

1. Demografik özellikler
    a. Cinsiyet
    b. Yaş
    c. Bölüm
    d. Sınıf
2. Öğrenenlerin Web 2.0 araçları kullanım becerileri
    a. Sosyal ağ kullanım becerileri
        i. Sosyal ağ üyelikleri

ii. Sosyal ağları kullanım sıklıkları
iii. Sosyal Ağ kullanım amaçları

b. Açıköğretim ile ilgili forumları kullanım amaçları
i. İçerik ile etkileşim için kullanımları
ii. Kurum ile etkileşim (kurum ile ilgili sorun ve bilgi edinme) için kullanımları
iii. Diğer açıköğretim öğrenenleri ile etkileşim için kullanımları

3. Anadolu Üniversitesi tarafından sunulan hizmetleri kullanım düzeyleri (varolan durum tespiti)
   a. Genel olarak Anadolu Üniversitesi web sayfasında sunulan hizmetlerin kullanım oranları
   b. Öğrenenlerin sunulan hizmetlere yönelik değerlendirmeleri
   c. Açık ve uzaktan eğitim için sunulan hizmetlerin kullanım oranları
   d. Öğrenenlerin açık ve uzaktan eğitim öğrenenlerine sunulan hizmetlere yönelik değerlendirilmeleri
4. Açıköğretim için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinin sahip olması gereken hizmetlere yönelik öğrenen önerileri
   a. Öğrenenin kurum ile etkileşim için önerileri
   b. Öğrenenin içerik ile etkileşim için önerileri
   c. Öğrenenin diğer öğrenenler ile etkileşim için önerileri

Anket aracılığı ile elde edilmek istenen bu veriler için, cinsiyet, yaş, kayıtlı olunan bölüm ve sınıf bilgilerini içeren 4 adet demografik bilgi içeren soru sorulmuştur.

Öğrenenlerin web kullanım sıklıkları, amaçları ve kullanılan uygulamalar ile ilgili bilgiler elde edebilmek için 6 adet çoklu seçim sunan soru yöneltilmiştir. Bu sorular ile öğrenenlerin varolan durum hakkındaki memnuniyetleri ve ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır.

- “Üye olduğunuz sosyal ağ siteleri hangisi ya da hangileridir?”
- “Üye olduğunuz sosyal ağ sitelerine giriş sıklığınız nedir?”
- “Üye olduğunuz sosyal ağ sitelerinde en fazla kullandığınız uygulamalar nelerdir?

- “Açıköğretim ile ilgili forum sitesi kullanıyorsanız kullanım amacınız aşağıdakilerden hangisi/hangileridir?”
- “Anadolu Üniversitesinin web sitesinde yer alan uygulamalardan en çok kullandıklarınızı işaretleyiniz”
- “Anadolu Üniversitesinin Açıköğretim için sunduğu web hizmetlerinden kullandıklarınızı işaretleyiniz”

Öğrenenlerin sunulan hizmetleri değerlendirmeleri ve oluşturulacak yeni bir sosyal ağ sitesi için önerilerini almak için likert tipi sorular yöneltilmiştir. Aşağıda belirtilen 3 adet 5’i likert tipi soruda 26 adet alt soru sorulmuştur.

- “Üniversite web sitesini değerlendiriniz.”
- “Açıköğretim web hizmetlerini değerlendiriniz”
- “Açıköğretim için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde yer alabilecek uygulamaları beklentiniz çerçevesinde değerlendiriniz.”

Öğrenenlere yöneltilen anketin ilk 4 sorusu ;“Üye olduğunuz sosyal ağ siteleri hangisi ya da hangileridir?”, “Üye olduğunuz sosyal ağ sitelerine giriş sıklığınız nedir?” , “Üye olduğunuz sosyal ağ sitelerinde en fazla kullandığınız uygulamalar nelerdir?”, “Açıköğretim ile ilgili forum sitesi kullanıyorsanız kullanım amacınız aşağıdakilerden hangisi/hangileridir?”; öğrenenlerin Web 2.0 uygulamalarına olan aşinalıklarını ve kullanım amaçlarını ölçme niteliği taşıyan sorulardır.

Öğrenenlere yöneltilen şu sorular ise; “Anadolu Üniversitesinin web sitesinde yer alan uygulamalardan en çok kullandıklarınızı işaretleyiniz”, “Anadolu Üniversitesinin Açıköğretim için sunduğu web hizmetlerinden kullandıklarınızı işaretleyiniz” , “Üniversite web sitesini değerlendiriniz.”, “Açıköğretim web hizmetlerini değerlendiriniz”; Anadolu Üniversitesi ve Açıköğretim Fakültesi tarafından sunulan web hizmetlerinin kullanımları ve bu hizmetleri değerlendirmelerine yönelik sorulardır.

Anketin son sorusu ise (“Açıköğretim için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde yer alabilecek uygulamaları beklentiniz çerçevesinde değerlendiriniz.”) barındırdığı 14 tane 5’li likert tipi soru ile hazırlanacak bir sosyal ağ sitesi ile ilgili

öğrenen beklentileri ortaya çıkarmak için hazırlanmış sorulardır. Likert soru içerisinde yer alan ifadeler ilerleyen bölümde etkileşim türlerine göre sınıflandırılarak sunulmaktadır.

Sorular hazırlanırken çalışmanın temeli olan etkileşim kavramı üzerinde durulmuştur. Hazırlanan sorular; cevapları sonucunda elde edilmek istenen veriler Moore'un 3 tip etkileşim öğelerini içerecek nitelikte hazırlanmıştır. Ayrıca Garrison'un arayüz etkileşimi'de dikkate alınan bir diğer unsurdur.

Anket soruları hazırlanırken var olan durum tespiti, ihtiyaç belirleme ve yeni bir sosyal ağ sitesi için öneriler alınırken kurum-öğrenen, içerik-öğrenen ve öğrenen-öğrenen, öğrenen-arayüz etkileşim türleri dikkate alınmıştır. Anketin bu etkileşim türlerini içeren soruları aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

Kurum ile Etkileşim

Kurum tarafından öğrenenin kurum ile etkileşimine olanak sağlayan hizmetlerin değerlendirilmesi için aşağıdaki sorular yöneltilmiştir;

5. Anadolu Üniversitesi'nin web sitesinde yer alan uygulamalardan en çok kullandıklarınızı işaretleyiniz.

☐ Fakülte, bölüm, birim tanıtımları

☐ Duyurular

7. Anadolu Üniversitesi'nin açık öğretim için sunduğu web hizmetlerinden kullandıklarınızı işaretleyiniz

☐ Büro-web hizmetleri
☐ Sınav sonuçları

☐ Sıkça sorulan sorular

8. Açıköğretim web hizmetlerini değerlendiriniz? (Verilen ifadelere katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz).

	Kesinlikle Katımıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
E-öğrenme ortamlarında yer alan teknik ve akademik destek uygulamaları ile sorularıma çözüm					

bulabiliyorum.					
Açıköğretim sistemi ile ilgili güncel duyuru ve haberlere kolayca erişebiliyorum.					
Öğrenci hizmetleri için "Büro-Web Hizmetleri" yeterlidir.					
Sorularıma "Sık Sorulan Sorular" sayfasında kolayca çözüm bulabiliyorum.					

9. Açıköğretim için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde yer alabilecek uygulamaları beklentileriniz çerçevesinde değerlendiriniz. (Verilen ifadelere katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz). *

	Kesinlikle Katımıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Üniversite ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı					
Kayıtlı olduğum Fakülte /Bölüm ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.					
Bilgi ve belge isteklerimi kolaylıkla iletebileceğim uygulamalar olmalı					
Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma cevap alabileceğim destek hattı olmalı					
Fakülte/Bölüm ile ilgili sık sorulan sorular ve yanıtlarını içeren geniş kapsamlı bir uygulama bulunmalı					
Paylaşımlar Üniversite tarafından belirlenen moderatörler ile kontrol edilmeli					
Üyelik kuralları olmalı ve katılanlar bunları kabul etmeli					

İçerik ile Etkileşim

Kurum tarafından öğrenenin içerik ile etkileşimine olanak sağlayan hizmetlerin değerlendirilmesi için aşağıdaki sorular yöneltilmiştir;

5. Anadolu Üniversitesi'nin web sitesinde yer alan uygulamalardan en çok kullandıklarınızı işaretleyiniz.

- ☐ Kütüphane hizmetleri
- ☐ Açık Öğretim ile ilgili hizmetler

7. Anadolu Üniversitesi'nin açık öğretim için sunduğu web hizmetlerinden kullandıklarınızı işaretleyiniz

- ☐ e-öğrenme portalı
- ☐ Yunus Emre portalı

8. Açıköğretim web hizmetlerini değerlendiriniz? (Verilen ifadelere katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz).

	Kesinlikle Katımıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
E-öğrenme ortamı, farklı öğrenme bileşenleri ile (e-alıştırma, e-Tv gibi) daha etkili öğrenmemi sağlıyor.					

9. Açıköğretim için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde yer alabilecek uygulamaları beklentileriniz çerçevesinde değerlendiriniz. (Verilen ifadelere katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz). *

	Kesinlikle Katımıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Derslerle ilgili akademik danışmanlık sistemi bulunmalı.					

Öğrenen ile Etkileşim

Kurum tarafından öğrenenin diğer öğrenenler ile etkileşimine olanak sağlayan hizmetlerin değerlendirilmesi için aşağıdaki sorular yöneltilmiştir;

5. Anadolu Üniversitesi'nin web sitesinde yer alan uygulamalardan en çok kullandıklarınızı işaretleyiniz.

- ☐ Medya uygulamaları (Tv A, Radyo A, e-gazete, Anadolu Haber)
- ☐ Etkinlikler

7. Anadolu Üniversitesi'nin Açık Öğretim için sunduğu web hizmetlerinden kullandıklarınızı işaretleyiniz

- ☐ e-posta

8. Açıköğretim web hizmetlerini değerlendiriniz? (Verilen ifadelere katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz).

	Kesinlikle Katımıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Web sitesinde diğer öğrenciler ile etkileşimde (iletişimde) sorun yaşamıyorum.					

9. Açıköğretim için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesi'nde yer alabilecek uygulamaları beklentileriniz çerçevesinde değerlendiriniz. (Verilen ifadelere katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz).

	Kesinlikle Katımıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Kullanıcı adı ve şifre kullanarak kendi özelleştirilmiş sayfamı oluşturabilmeliyim					
Kendi profilimi (CV) oluşturabilmeliyim					
İzin verdiğimde diğer öğrenenler benim profilimi görebilmeli					
İlgi alanlarımıza göre akademik ve entelektüel paylaşım grupları kurabilmeliyiz					
Mezun olduğumda da üyeliğim devam etmeli					

Öğrenenlerin beklentilerinin alındığı "Açıköğretim için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesi'nde yer alabilecek uygulamaları beklentileriniz çerçevesinde değerlendiriniz." sorusu altında yer alan ifadeler Moore'un etkileşimsel uzaklık kavramındaki yapı, diyalog ve öğrenen özerkliği temel alınarak oluşturulmuştur.

Aşağıdaki tabloda, ankette öğrenenlerin beklentilerini almaya yönelik sunulan ifadeler ve bu ifadelerin sonucunda oluşturulacak eğitim ortamında etkileşimsel uzaklığı etkileyecek kuramın öğeleri arasındaki ilişki gösterilmektedir.

Tablo 4 : Öğrenen Beklentilerinin Etkileşimsel Uzaklık Kuramı Öğeleri ile İlişkisi

Anket sorusu İfadeleri	**Yapı**	**Diyalog**	**Özerklik**
Üniversite ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.	X		
Kayıtlı olduğum Fakülte /Bölüm ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.	X		
Bilgi ve belge isteklerimi kolaylıkla iletebileceğim uygulamalar olmalı	X	X	
Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma cevap alabileceğim destek hattı olmalı		X	X
Fakülte/Bölüm ile ilgili sık sorulan sorular ve yanıtlarını içeren geniş kapsamlı bir uygulama bulunmalı			X
Derslerle ilgili akademik danışmanlık sistemi bulunmalı.		X	X
Kullanıcı adı ve şifre kullanarak kendi özelleştirilmiş sayfamı oluşturabilmeliyim	X		
Kendi profilimi (CV) oluşturabilmeliyim	X		X
İzin verdiğimde diğer öğrenenler benim profilimi görebilmeli	X		X
İlgi alanlarımıza göre akademik ve entelektüel paylaşım grupları kurabilmeliyiz	X	X	X
Paylaşımlar Üniversite tarafından belirlenen moderatörler ile kontrol edilmeli	X	X	X
Mezun olduğumda da üyeliğim devam etmeli	X	X	X
Üyelik kuralları olmalı ve katılanlar bunları kabul etmeli	X		
Üyelikten ayrıldığımda profil erişimini engelleyebilmeliyim	X		X

Tablo 4'de yer aldığı gibi anketin 9. sorusunda hazırlanacak bir sosyal ağ sitesi için öğrenenlerin fikirlerinin alınırken sunulan ifadelerden 11 tanesi Moore'un Etkileşimsel Uzaklık Kuramındaki yapı kavramıyla ilgilidir. İfadelerden 6 tanesi diyalog yani etkileşim unsuruyla doğrudan ilgilidir. İfadelerin 9 tanesi öğrenen özerkliğini destekleyen durumları içermektedir.

3.2.5. Verilerin analizi

Çevrimiçi ortamda sunulan anketlerde öğrenenlerin verdikleri cevaplar Google Docs aracılığı ile bir Excel tablosunda tutulmuştur. Elden doldurulan formlardaki veriler ise yaklaşık 1 aylık çalışmanın ardından çevrimiçi ortamın veri tabanına benzer şekilde düzenlenmiş ve tüm veriler tek bir dosyada toplanmıştır. Veriler analiz edilmeden elle doldurulan kısımlar ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bölüm, sınıf bilgileri standart hale getirilmiştir.

Excel dosyası SPSS programına aktarılabilecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Anket uygulaması sonucu elde edilen veri seti SPSS 19.0 (Statistical Package for Social Sciences) paket programında analiz edilmiştir. Analiz kapsamında, sıklık tabloları, pasta ve çubuk grafikler, güvenirlik ve geçerlilik analizi (Reliability Analysis), tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA), Tukey testi, Ki kare testi, Bağımsız örneklem t testinden (Independent Samples t Test) faydalanılmıştır.

Sıklık Tablosu

Sıklık tabloları soru içerisinde verilen şıkların işaretlenme sıklıklarının belirlenerek bunların tablo şeklinde gösterilmeleri ile oluşturulmuştur. Sıklık tablolarında yüzde değerleri de verilmektedir. Bu da seçeneği işaretleyen kişi sayısının yanı sıra, bu seçeneği işaretleyenlerin örneklemin yüzde kaçını oluşturduğunu görmemizi sağlamaktadır. Çalışma içerisinde, genelde demografik özelliklerin çözümü için kullanılmıştır.

Güvenirlik ve Geçerlilik Analizi

Güvenilirlik analizi, güvenilir ölçekler oluşturmak ve mevcutları iyileştirmek için kullanılmıştır. Ölçek güvenilirliğinin değerlendirilmesinin temelinde, bireysel

maddelerin ölçümlerinin, bu maddelerin varyanslarıyla olan korelasyonu yatar. Güvenilirlik, şu ya da bu şekilde hesaplanmış bir korelasyon katsayısı (r) ile belirlenir ve sıfır ile bir arasında değişen değerler alır. Değer bir (1.00)'e yaklaştıkça güvenirliğin yüksek olduğu kabul edilir.

Cronbach 1945 ve 1951 yıllarında alfa ile ifade edilen ve maddeler arasındaki kovaryans terimlerinin bir fonksiyonu olan güvenirlik katsayısının bazı durumlarda (eğer maddeler paralel ya da eşdeğer ise) gerçek güvenirliği verebileceğini ortaya koymuştur. Cronbach Güvenilirlik analizi sonunda ortaya çıkan sonuçların değerlendirmesi aşağıdaki tablodaki gibidir;

Tablo 5: Cronbach Güvenilirlik Analizi Sonucu Kappa Değerleri Yorumları

Kappa Değeri	Açıklama
<0.00	Çok Zayıf
0.00-0.20	Zayıf
0,21-0,40	Düşük Düzeyli Uyum
0,41-0,60	Orta Düzeyli Uyum
0,61-0,80	Uyum Önemlidir
0,81-1,00	Mükemmel Uyum

Bu araştırmada katılımcıların üniversite web sitesine ilişkin değerlendirmelerini (likert 6), AÖF web sitesi hizmetlerine ilişkin bakış açılarını (likert 8) ve üniversitenin hazırlayacağı sosyal ağ sitesine ilişkin beklentilerini (likert 9) ölçmek amacı ile 3 farklı (5'li likert tipinde) ölçek kullanılmıştır. Söz konusu ölçeklere ilişkin yapılan güvenirlik analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 6: Cronbach's Alfa Testi Sonuçları

	Likert(6)	Likert(8)	Likert(9)
Cronbach's Alfa	70,5	80,6	94,6

Yapılan güvenirlik analizi sonucunda Tablo 6'ya göre değerlendirildiğinde her 3 ölçek için de güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Varyans Analizi

Varyans çözümlemesi, bölünmelerin toplam değişkenliğini kısımlara ayırmaya ve her kısmın farklılığını belirli bir kaynağa (nedene) bağlamaya yarayan tekniktir.

Temel hipotez ortalamaların eşitliğini ifade edecek şekilde oluşturulur, örneklerin alındığı ana kütlelerin normal dağıldığı ve varyanslarının eşit olduğu kabul edilir (Turanlı, Güriş,2005:482).

Tek yönlü (değişkenli) varyans analizi

"Varyans çözümlemesine uygun en basit model, gözlem değerlerinin bir değişkene göre gruplandığı ve bu gruplarla ilgili anakütle ortalamalarının birine eşitliğinin test edildiği modeldir" (Serper,2004:252)

Tek yönlü varyans analizinde k sayıdaki örnek ortalaması arasındaki fark test edilirken doğrusal model kullanılır.

Tukey Testi

Ölçeğin toplanabilir ölçek tipinde hazırlanıp hazırlanmadığını test etmek için Tukey eklenebilirlik testi (Tukey's Additivity Test) kullanılır.

Ki-kare testi

Ki-kare testi, araştırma sonuçlarının sıklık bakımından kategorilere ayrılabildiği ve sürekli değişkenlerle anlatımın mümkün olmadığı hallerde kullanılmaktadır. X^2 =0 olduğu takdirde hiçbir fark olmadığı sonucuna varılacak, farkın büyümesi ise X^2 değerinin büyümesine yol açacaktır (Köksal,2003:293) .

İki veya daha fazla farklı değişken arasında bir bağlılık olup olmadığına karar verebilmek için ki-kare bağımsızlık testlerinden yararlanılabilmektedir.

Ki-kare bağımsızlık testinin esası, sınıflayıcı veya sıralayıcı ölçme düzeyinde ölçülen iki veya daha fazla şıklı iki nitel (kategorik) değişken arasında bağımsızlık olup olmadığının, diğer bir deyişle ilişki bulunup bulunmadığının incelenmesidir (Serper, 2004:197).

Hesaplama yapılırken anlamlılık düzeyi için %1 ve %5 düzeylerinden biri, kararın etkilenmemesi için önceden belirlenir.

Korelasyon

En az iki değişken arasındaki ilişkinin incelenmesine korelasyon denir (Çil,2000:252). "Korelasyonun kelime anlamı, ilişki, münasebet, bağıntıdır" (Çil,2000:252). Korelasyon ikiden fazla değişken arasında da olabilir.

İki değişken arasındaki korelasyon doğrusal ya da eğrisel olabilir. Değişkenler arasındaki ilişkinin derecesini gösteren katsayıya Korelasyon katsayısı (r) denir.

Korelasyon katsayısı +1 ile -1 arasında değer alır. Eğer r= 0 ise aralarında bir ilişki yok demektir. İlişki katsayısı negatif değer almış ise aralarındaki ilişki ters yönlü, pozitif bir değer almış ise ilişkinin doğru yönlü olduğunu gösterir.

Yukarıda belirlenen analiz yöntemleri farklı durumların analizleri için kullanılmıştır. Çalışmada birçok değişkenin birbiri ile ilişkileri sorgulanmıştır.

3.2.6. Araştırmanın raporlaştırılması

Araştırmanın içeriğinde yer alan tüm veriler, Microsoft Office Word 2007 formatında hazırlanmış olup, Haziran-Ağustos 2011 tarihleri arasında, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi (2010)'ne uygun bir biçimde yapılandırılmıştır.

3.3. Araştırmanın Güçlü ve Sınırlı Yönleri

Araştırma tüm açık ve uzaktan öğrenen bireylere yönelik bir sosyal ağ sitesi için özelliklerin belirlenerek önerilerde bulunma amacını taşıdığından, örneklemden elde edilen veriler genellenecektir. Evrenin büyük bir çoğunluğuna ulaşamama durumu bir sınırlılık olsa da elde edilen veri sayısı bir genellemeye olanak sağlayacak niteliktedir.

Araştırma da hem çevrimiçi hem de yüz yüze danışmanlıkları kullanan bireylere uygulanan anketler, farklı ortamları kullanan öğrenenlere erişilebilmesine olanak sağlamıştır. Bu durum çalışmanın güçlü yönlerinden birisidir.

Çalışma da esas amaç bir sosyal ağ sitesi için öğrenenlerin beklentileri dikkate alınarak önerilerde bulunmak olsa da, uygulanan anketler ile öğrenenlerin web 2.0 kullanımına aşinalıkları da belirlenmiştir. Ayrıca kurum tarafından sağlanan hizmetlerin kullanım oranları ve amaçları tespit edilmiştir. Kurum tarafından oluşturulmamış bazı ortamların (forum, blog, sosyal ağ sitesi grupları vb.) kullanım sıklıkları ve kullanım amaçları da belirlenen diğer durumlardan biridir. Elde edilen bu veriler, şu anki sistemin değerlendirilmesi adına kullanılabilir niteliktedir. Ayrıca öğrenenlerin başka ortamlardan yararlanma nedenleri de kurumun verdiği hizmetlerdeki eksiklikleri görmek adına değerlendirilebilecek bir diğer veridir.

Çalışma bu bağlamda değerlendirildiğinde, farklı alanda veri elde edilmesine olanak sağlaması güçlü yönlerinden birisidir. Ayrıca birçok farklı yaşta, sınıfta ve bölümdeki öğrenenler tarafından doldurulması farklı değerlendirme ve karşılaştırmalar yapılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Çalışma örneklemi, katılımcıların yaşlarına göre değerlendirildiğinde Türkiye'de yüksek öğrenim görme yaşında olan fakat örgün yüksek eğitime yerleşemeyen, eğitimlerini uzaktan eğitim yöntemi ile devam ettiren öğrenen sayılarının yüksek oranda olduğu görülmüştür. Örneklemde yüksek öğrenim yaşında olan,19-23 yaş arası, öğrenenlerin yoğunluğu elde edilen verilerin açık ve uzaktan eğitim alan bireylerin genel dağılımına oranının benzer nitelikte olması örneklem dağılımının orantılı yapıldığını göstermektedir.

Katılımcılar yaş dağılımları bakımından incelendiğinde %2 sinin 18 yaşından küçük, %47,7 sinin 19-23 yaşları arasında, %34,3 ünün 24-30 yaş aralığında ve %15,9 unun ise 31 ve + yaş aralığında oldukları görülmektedir. Tablo 8'de bu değerler açıkça belirtilmektedir.

Tablo 7 :Örneklemin Yaş Dağılımı

	Sıklık	Yüzde
< 18	49	2,0
19-23	1176	47,7
24-30	846	34,3
31 ve +	392	15,9
Total	2463	100,0

Çalışmada elde edilen veriler genelleneceği ve bu yolla bir sosyal ağ sitesi tasarımı yapılacağı için örneklemin evreni temsili ayrıca önem taşımaktadır. Örneklemi oluşturan bireylerin çeşitliliği ve dağılımı evreni temsil eder nitelikte olması çalışmanın güçlü özelliğidir.

4. Bulgular ve Yorumlar

Verilerin analizi başlığı altında bahsedilen yöntem ve teknikler sonucu elde edilen istatistiksel veriler çalışma başında belirlenen hipotezler doğrultusunda düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Çalışma da anket oluşturulurken temel alınan sorular bağlamında hipotezler oluşturulmuştur. İstatistiksel bulgular aşağıdaki hipotezlerin sınanmasında kullanılmıştır;

1. Açık ve uzaktan öğretim öğrencileri web 2.0 teknolojilerini kullanım yeterliliğine sahiptir.
2. Açık ve uzaktan öğretim öğrencileri web üzerinden sosyal paylaşım platformuna ihtiyaç duymaktadır.
3. Açık ve uzaktan öğretim öğrencilerinin kurum ile etkileşimleri bir sosyal ağ sitesi ile sağlanabilir.
4. Açık ve uzaktan öğretim öğrencilerinin içerik ile etkileşimleri bir sosyal ağ sitesi ile sağlanabilir.
5. Açık ve uzaktan öğretim öğrencilerinin diğer öğrenenler ile etkileşimleri bir sosyal ağ sitesi ile sağlanabilir.

Yorumlar 5 başlıkta incelenmiş ve hipotezler bu başlıklar altında sınanmıştır. Hipotezler sınanırken ankette sorulan sorulara verilen yanıtların sıklıkları, yüzde oranları, değerler arasındaki ilişkiler (anlamlı-anlamsız) göz önünde bulundurulmuştur.

Birinci varsayım olan açık ve uzaktan öğrenenlerin Web 2.0 teknolojileri kullanımları için yeterliliklerini sınamak için ankete katılım sağlayan öğrenenlerin; sosyal ağlara üyelikleri (soru 1), kullanım sıklıkları (soru 3), forum siteleri üyelikleri (soru 4) ile ilgili sorulara verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir. Bu sorulara verilen yanıtlarda öğrenenlerin sosyal ağ sitesi kullanımına aşinalıkları, kullanım sıklıkları ve kullanım amaçları belirlenebilecektir ve elde edilen sonuçlar öğrenenlerin bu ortamlarla ilgili sahip oldukları yeterlilik için yorumlanacaktır.

İkinci varsayım, açık ve uzaktan öğretim öğrenenlerinin web üzerinden bir sosyal paylaşım platformuna ihtiyaç duyup duymadıklarına yöneliktir. Öğrenenlerin ihtiyaçlarını belirlemek adına öncelikle var olan durum ile ilgili görüş ve düşüncelerinin elde edileceği Anadolu Üniversitesi Web sayfasında sunulan hizmetleri kullanımları (soru 5), web sayfasından sunulan hizmetlere yönelik değerlendirmeleri (soru 6), açık ve uzaktan eğitim öğrenenleri için sunulan web sayfalarında sunulan hizmetleri kullanımları (soru 7) ve bu hizmetler hakkındaki değerlendirmeleri (soru 8) öğrenenlere yöneltilmiş ve alınan cevaplar incelenmiştir. Şu an ki sunulan hizmetler ve öğrenenlerin değerlendirmelerinin yanı sıra kurum tarafından oluşturulmayan web hizmetlerini kullanım sıklıkları ve kullanım amaçları (soru 4) etkileşim öğeleri çerçevesinde değerlendirilmiştir. Yapılan durum tespiti ve öğrenenlerin kullandıkları diğer uygulamalar doğrultusunda bir sosyal paylaşım platformuna ihtiyaç olup olmadığı yorumlanmıştır.

Bir diğer varsayım olan açık ve uzaktan öğrenenlerin kurum ile etkileşimlerinin bir sosyal ağ sitesi ile sağlanabileceği ifadesinin yorumlanabilmesi için, anket içerisinde öğrenenlerin kurum ile etkileşim kurmalarını sağlayacak uygulama ve hizmetlerin kullanımına yönelik ve değerlendirilmesine yönelik elde edilen veriler kullanılmıştır. Daha sonra oluşturulacak bir sosyal ağ sitesi için öğrenenlerin beklentilerinin elde edildiği 9.likert soruda yer alan “Üniversite ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için bir özel mesaj uygulaması olmalı.”, “Kayıt olduğum Fakülte/bölüm ile ilgili duyuları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.”, “Bilgi ve belge isteklerimi kolaylıkla iletebileceğim uygulamalar olmalı.”, “Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma cevap alabileceğim destek hattı olmalı.”, “Fakülte/Bölüm ile ilgili sıkça sorulan sorular ve yanıtlarını içeren geniş kapsamlı bir uygulama bulunmalı.” ifadelerine verdikleri yanıtlar varsayımın yorumlanmasında kullanılmıştır.

Dördüncü varsayım açık ve uzaktan öğrenenlerin içerik ile etkileşimlerinin bir sosyal ağ sitesi aracılığı ile sağlanacağı şeklindedir. Bu varsayımın yorumlanması için öğrenenlerin öncelikli olarak üniversite tarafından sağlanan içerik sunumlarını kullanımları ve bu hizmetler hakkındaki değerlendirmeleri

tespit edilmiştir. Öğrenenlerin kurum dışında hazırlanan web ortamlarında içerik paylaşımına yönelik kullanımları tespit edilmiştir. Bu tespitlerden yola çıkarak ve öğrenenlerin anketin 9. Likert sorusunda hazırlanacak bir sosyal ağ sitesinden beklentilerine yönelik olarak sunulan "Derslerle ilgili akademik danışmanlık sistemi bulunmalı", "İlgi alanlarımıza göre akademik ve entelektüel paylaşım grupları kurabilmeliyiz.", "Paylaşımlar üniversite tarafından belirlenen moderatörler ile kontrol edilmeli" ifadelerine verdikleri yanıtlar değerlendirilerek varsayım hakkında yorumlamalar yapılmıştır.

Son varsayım açık ve uzaktan öğrenim gören öğrenenlerin diğer öğrenenler ile etkileşimlerinin bir sosyal ağ sitesi tarafından sağlanabileceği şeklindedir. Bu varsayımın yorumlanabilmesi için öncelikle üniversite tarafından sunulan, öğrenenlerin diğer öğrenenler ile etkileşime geçebileceği hizmetlerin kullanımları değerlendirilmiştir. Öğrenenlerin kurum dışında diğer açık ve uzaktan öğretim öğrencileri ile etkileşime geçmesine olanak sağlayan forum ve sosyal ağ sitelerini kullanım amaçları değerlendirilmiştir. Öğrenenlerin hazırlanacak bir sosyal ağ sitesinde diğer öğrenenlerle etkileşim kurmak için kullanabileceği hizmetler hakkındaki beklentileri sorgulanmış ve elde edilen tüm bu veriler varsayımın yorumlanmasında kullanılmıştır.

Anket aracılığı ile elde edilen veriler sözkonusu beş varsayımın yorumlanmasında kullanılmıştır. Elde edilen bulgu ve yorumlar doğrultusunda sonuç ve önerilere ulaşılmıştır. Oluşan bu sonuç ve öneri sunumları tezin beşinci bölümü olan Sonuç başlığı altında ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Aşağıda tüm varsayımlar ve bu varsayımların yorumlanabilmesi için elde edilen bulgular alt başlıklar halinde ayrıntılı olarak sunulmuştur.

4.1. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrencileri Web 2.0 Teknolojilerini Kullanım Yeterliliğine Yönelik Bulgular

Katılımcıların cinsiyete göre dağılımları; %53,5 i kadın, %46,5'i erkek şeklindedir. Sınıflara göre değerlendirme yapıldığında en yüksek katılım 1. sınıflardan sağlanmıştır. İlerleyen sınıf düzeylerinde ankete katılım oranında bir düşüş görülmektedir.

Yaş aralığı değerlendirildiğinde, katılımcıların %47,7'sinin 19-23 yaş aralığında, yaklaşık %35'inin de 24-30 yaş aralığında olduğu görülmüştür.

Bölümlere göre dağılım değerlendirildiğinde, belirtilen etkileşim seviyesine göre yapılan sınıflandırmada en az etkileşime sahip olan grupta yer alan İşletme, Kamu Yönetimi ve İktisat bölümleri ankete katılımın en yüksek olduğu bölümlerdir.

Öğrenenlerin Web 2.0 kullanım yeterliliğine sahip olup olmadıklarını tespit etmek için ankette yer alan, 1.,2.,3. ve 4. sorulara verilen yanıtlar değerlendirilmiştir. 1. soruda sosyal ağ sitesi kullanımları 4. soruda da forum kullanımları sorgulanmıştır.

Tablo 8 :Katılımcıların Sosyal Ağ Sitesi Üyeliği Oranları

	Sıklık	Yüzde
Kullanmıyor	433	17,6
Bir sosyal ağ kullanan	1462	59,3
Birden fazla sosyal ağ kullanan	569	23,1
Toplam	2464	100,0

Katılımcıların %59,3'lük çoğunluğu sadece bir sosyal ağ sitesini kullandığını belirtirken, %17,6'sı hiç kullanmadığını ve %23,1'i ise birden fazla sosyal ağ sitesini tercih ettiğini belirtmiştir. Örneklemin %82,4'ü bir sosyal ağ üyeliğinin olduğunu belirtmiştir. Bu oran öğrenenlerin sosyal ağ sitesi kullanımına yönelik bilgi ve beceri sahibi oldukları ve bu yeniliği benimsedikleri şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca çeşitli sosyal ağ sitelerinin sundukları hizmetlere göre değerlendirildiğinde de Tablo 10'da ortaya çıkmaktadır.

Tablo 9: Farklı Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Oranları

Sosyal ağ sitesi	Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Facebook	2000	81,2	464	18,8
MySpace	193	7,8	2271	92,2
Twitter	336	13,6	2128	86,4
Flickr	49	2,0	2415	98,0
Netlog	245	9,9	2219	90,1

Öğrenenlere yöneltilen soruda birden fazla seçeneği işaretleyebilmelerine olanak sağlanmıştır. Bu nedenle farklı sosyal ağların kullanım oranları toplam değeri %100'ün üzerinde çıkacaktır. Fakat siteyi kullanan ve kullanmayan oranları tüm örneklem üzerinden değerlendirilmiştir.

Sosyal ağ sitesi kullanım oranları incelendiğinde en fazla kullanım oranına %81,2 ile Facebook adlı sosyal ağ sitesinin sahip olduğu görülmektedir. %13,6 ile Twitter adlı sosyal ağ sitesinin ikinci sırada yer alırken, %2 lik oran ile Flickr adlı sosyal ağ sitesinin en az kullanım oranına sahip olduğu belirlenmiştir. Adı geçen sosyal ağ siteleri, dünya üzerinde birçok kullanıcıya farklı amaçlar için kullanım hakkı sağlamaktadır. Yukarıda sunulan sosyal ağ sitelerinin tamamı kişilerin sosyal paylaşım ve etkileşim kurmasına yönelik olmanın yanı sıra farklı konseptlere sahiptirler. Örneğin Facebook profil sunumu, arkadaş çevresi olurturma, fotoğraf ve video paylaşımı gibi birçok özelliği kullanıcılarına sunmaktadır. MySpace genellikle kişilerin kendi bloglarını oluşturdukları, bu bloglarda paylaşımlar (video, ses) yaptıkları, beğendikleri sayfaları takip ettikleri ya da onları beğenenler tarafından takip edildikleri bir tasarıma sahiptir. Flickr ise amatör veya profesyonel fotoğrafçıların kendi çekimlerini paylaştıkları ve bu paylaşımlar üzerine yorumlar yaptıkları bir tasarıma sahiptir. Twitter öncelikle sadece metinsel tabanlı paylaşımla başlayıp daha sonra fotoğraf paylaşımlarına da olanak sağlayan sade bir tasarımla göze çarpmaktadır. Netlog ise daha çok gençlerin arkadaş bulmaya yönelik, kişilerin kendileri ile bilgiler ve fotoğraflar

paylaştığı bir web sitesidir. Ankete katılan öğrenenlerin verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde öğrenenler Facebook gibi birçok özelliği sunan ve birçok kısıtlama özelliği sayesinde kaliteli bir kullanıma izin veren sosyal paylaşım sitelerini daha çok tercih etmektedir. Facebook'un adı geçen diğer sosyal ağ sitelerinden farkı arkadaşlık isteklerinin karşılıklı olarak kabul edilmesine dayanması, kişinin profilinin görünürlüğüne kendisinin karar vermesi, paylaşımlarını belirli gruplara yönelik yapabilmesi gibi kullanıcının isteklerine göre düzenlenebilir bir sistem olması tercih edilme sebepleri arasında görülebilir.

Katılımcıların bahsi geçen siteleri kullanım sıklıkları değerlendirildiğinde;

Tablo 10: Sosyal Ağ Sitesi Kullanım Sıklığı

	Sıklık	Yüzde
Her gün	1087	54,9
3-4 günde bir kez	382	19,3
Haftada bir kez	200	10,1
Boş zamanlarda	312	15,7
Toplam	1981	100

Katılımcılar çoğunluk olarak (%54,9) her gün sosyal ağ sitelerini kullandıkları ifade etmişlerdir. Bu durum kullanıcıların sosyal ağ sitesi kullanımını bir alışkanlık haline getirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Bir başka Web 2.0 ortamı olan forum siteleri değerlendirildiğinde de benzer sonuçlar görülmüştür. Katılımcıların Açıköğretim Fakültesi ile ilgili olarak kullandıkları forum sitelerine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi tarafından oluşturmuş ve kullanımda olan bir forum bulunmamaktadır. "Açıköğretim forum" şeklinde yapılan aramalarda 6000'e yakın sonuçla karşılaşılmaktadır. Bunların içerisinde;

Açıköğretim Fakültesi öğrencileri tarafından yoğun olarak kullanılan forum siteleri yer almaktadır. Örneğin yüksek kullanıcı sayısına sahip olan forum sitelerinden biri olan www.aofliyiz.biz forumu, 118.657 kullanıcıya sahip,

2006'dan bu yana yaklaşık 76.000 mesajın paylaşıldığı bir forumdur. Forumaof.com, aof.gen.tr, aofkampus.com gibi siteler de yüzlerce kullanıcı ve binlerce paylaşılan mesajın yer aldığı diğer forumlardır.

Çalışmanın örnekleminde yer alan katılımcıların Açıköğretimle ilgili forumlara üyelikleri bağlamındaki soruya verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuca ulaşılmaktadır.

Tablo 11: Katılımcıların Forum Üyeliği Oranları

	Sıklık	Yüzde
Kullanmıyor	410	16,6
Kullanıyor	2054	83,4
Total	2464	100,0

Katılımcıların %83,4 lük çoğunluğu forum kullandığını belirtmiştir. %16,6'lık bir kesim ise forum sitesi kullanmamaktadır. Kullanım oranı değerlendirildiğinde ankete katılım sağlayan öğrenenlerin çok büyük çoğunluğunun çeşitli kullanım amaçları için forumlaraihtiyaç duydukları varsayılabilir.

Sunulan veriler incelendiğinde, evreni temsil ettiği varsayılan örneklemde yer alan katılımcıların % 80'inden fazlasının forum ve sosyal ağ siteleri gibi web 2.0 ortamlarını kullandıkları görülmektedir. Ayrıca öğrenenlerin bu ortamların kullanımını alışkanlık haline getirebilecekleri de görülmektedir. Bu bulgular doğrultusunda birinci varsayım olan "AÖF öğrencileri web 2.0 teknolojilerini kullanım yeterliliğine sahiptir" ifadesi doğrulanmaktadır.

4.2. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrenenlerinin Web Üzerinden Sunulan Sosyal Paylaşım Platformuna Yönelik İhtiyaçlarının Belirlenmesi

Bu varsayımın sınanmasında öncelikle, katılımcıların A.Ü. tarafından sunulan web ortamlarını kullanımlarına yönelik bulgular değerlendirilecektir. Ardından, forum ve sosyal ağ kullanım amaçlarını irdeleyen 3. ve 4. soruların cevapları yorumlanacaktır.

Öğrenenlerin kurum tarafından sunulan web ortamlarını kullanım oranlarına ilişkin sorularda öncelikle tüm üniversiteye yönelik bilgileri, duyuruları ve köprüleri barındıran Anadolu Üniversitesi'nin resmi sitesinde yer alan hizmetler ile ilgili sorular sorulmuştur. Elde edilen verilerin ışığında aşağıdaki tablo oluşturulmuştur.

Tablo 12: Anadolu Üniversitesi'nin Web Sitesinde Yer Alan Hizmetlerin Kullanımına Yönelik Değerlendirme

	Sıklık	Yüzde
Kullanmıyor	235	9,5
Kullanıyor	2229	90,5
Toplam	2464	100,0

Verilerden anlaşıldığı gibi öğrenenlerin büyük çoğunluğu üniversite web sayfasını takip etmektedir. Sunulan hizmetlerin kullanım oranları ise Tablo 13'de belirtilmiştir.

Tablo 13: Anadolu Üniversitesi Anasayfasında Sunulan Hizmetlerin Kullanım Oranları

	Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Medya uygulamaları	624	25,3	1840	74,7
Fakülte, bölüm, birim tanıtımları	680	27,6	1784	72,4
Etkinlikler	307	12,5	2157	87,5
Duyurular	1222	49,6	1242	50,4
Kütüphane hizmetleri	300	12,2	2164	87,8
AÖF ile ilgili hizmetler	1603	65,1	861	34,9

Öğrenenlere yöneltilen bu soruda birden fazla cevabı işaretlemelerine olanak sağlanmıştır. Uygulama kullanım oranları incelendiğinde en fazla kullanım oranına %65,1'lik oran ile açıköğretim ile ilgili hizmetler sahiptir. Bu hizmet; açıköğretim menüsü altında yer alan duyurular, açıköğretim sistem tanıtımı, akademik takvim, e-öğrenme portalı, akademik danışmanlık hizmeti, radyo ve

televizyon hizmetleri, kitap hizmetleri, büro hizmetleri, kılavuzlar, sıkça sorulan sorular ve bölümlere yönelik sayfalara yönlendiren ve yönetmeliklerin yer aldığı hizmetlerdir.

2. sırada %49,6'lık oran ile duyurular uygulaması yer almaktadır. Kütüphane hizmetleri yanıtı ise %12,2 ile son sırada yer almaktadır. Soruda medya uygulamaları adı altında bahsi geçen hizmetler ise; e-gazete, Anadolu Haber, radyo A'dır. Görüldüğü gibi Açık ve uzaktan eğitim gören öğrenenleri temsil eden örneklemin neredeyse tamamı Üniversite'nin sunduğu web hizmetlerini kullanmaktadır. Bu hizmetler içinde ise en çok Açıköğretim sistemi ile ilgili hizmetler kullanılmakta ve Üniversite ile ilgili duyurular takip etmektedir.

Öğrenenlerin Üniversite Web Sitesi ile ilgili görüşleri alındığında ortaya çıkan bulgular şu şekildedir.

Tablo 14: Katılımcıların Üniversite Web Sitesi Hakkındaki Düşünceleri

İFADELER	K.Katılmıyor		Katılmıyor		Kararsız		Katılıyor		K.Katılıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Sitedeki bilgiler günceldir.	27	10,0	45	16,7	66	24,4	120	44,4	12	4,4
Duyurular sayfasında güncel duyuruları kolayca bulabiliyorum.	20	7,6	59	22,3	44	16,7	128	48,5	13	4,9
Görüşlerimi web sitesi aracılığıyla iletebiliyorum	21	8,7	62	25,7	88	36,5	56	23,2	14	5,8
Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma web sitesinde çözüm bulamıyorum.	19	7,5	69	27,1	70	27,5	72	28,2	25	9,8
Açık öğretim sistemi ve derslerle ilgili tüm bilgilere kolayca erişebiliyorum.	23	8,4	59	21,6	33	12,1	122	44,7	36	13,2
Fakülte/Bölümümle ilgili açıklamalar yeterlidir.	39	14,8	65	24,7	52	19,8	83	31,6	24	9,1

Tablo 14'te, katılımcıların kendilerine yöneltilen ifadelere verdikleri yanıtlar yer almaktadır. Bu bağlamda ifadelere verilen yanıtlar tek tek incelendiğinde;

"Sitedeki bilgiler günceldir." ifadesine olumsuz tutum sergileyen öğrenenlerin oranı %26,7 olarak hesaplanmaktadır. %24,4'lük oranın konuyla ilgili olumlu veya olumsuz bir tutuma sahip olmadığı görülmektedir. Bu durum kullanıcıların yaklaşık % 50'sinin sitedeki duyuruların güncel olduğu şeklinde düşündüklerini

göstermektedir. Bu oran yarı yarıya gibi görünse de büyük bir çoğunluğunda güncel olmadığı fikrini savunduğu görülmektedir.

“Duyurular sayfasında güncel duyuruları kolayca bulabiliyorum.” ifadesine %29,6 oranında olumsuz yanıt verilmiştir. %16,7 oranında olumlu ya da olumsuz bir tutum belirtmeyen kullanıcının yanı sıra %53,4 oranında öğrenen sorun yaşamadığını belirtmiştir. Oranlar arasındaki yakınlık bazı öğrenenlerin konu ile ilgili sıkıntı çektiklerini göstermektedir.

“Görüşlerimi web sitesi aracılığıyla iletebiliyorum” ifadesine %34,4 olumsuz görüş bildirilmiştir. %36,5 oranında kararsız görüş ve %29,1 oranında olumlu görüş bildirilmiştir. Oranlar değerlendirildiğinde kişilerin görüşlerini web aracılığıyla bildiremedikleri şeklinde bir yorum ortaya çıkmaktadır. Web sayfası değerlendirildiğinde de öğrenenlerin kuruma fikir ve görüş sunabilecekleri tek web uygulamasının e-posta uygulaması olduğu görülmektedir.

“Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma web sitesinde çözüm bulamıyorum.” olumsuz ifadesine %34,6 oranında kullanıcı katıldığını belirtmiştir. %27,5 oranında öğrenen konuyla ilgili olumlu veya olumsuz bir tutum sunmamış, %27,9 oranında anket katılımcısı ise problem yaşadıklarını belirten ifade kullanmışlardır.

“Açıköğretim sistemi ve derslerle ilgili tüm bilgilere kolayca erişebiliyorum.” ifadesine %30 oranında olumsuz, %12,1 oranında kararsız ve %57,9 oranında erişimde sorun görülmediği belirtilmiştir. Bu durum, web sayfası aracılığı ile içerik sunumlarına erişim konusunda öğrenenlerin büyük oranda sorun yaşamadığını ortaya koysa da %30’luk olumsuz oran düşündürücüdür.

“Fakülte/Bölümümle ilgili açıklamalar yeterlidir.” ifadesi için % 39,5 oranında katılımcı sunulan açıklamaların yeterli olmadığını belirtmiştir. %19,8 katılımcı kararsız iken %40,7 oranında katılımcı açıklamaların yeterli olduğunu belirtmiştir.

İfadeler ve verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrenenlerin açıköğretim sistemi ve derslerle ilgili bilgilere erişim; duyuruların güncelliği ve duyurulara erişim

konusunda olumlu tutum sergiledikleri görülmüştür. Fakat olumlu ifade verenler ve olumsuz düşünen katılımcılar arasındaki oran farkının çok yüksek olmadığı da dikkat çekmiştir. Ayrıca öğrenenler kendi fikirlerini iletebilecekleri bir ortamın eksikliğini hissetmektedirler. Web sayfası değerlendirildiğinde kullanıcıların kullanım oranının yüksek olduğu görülmüştür fakat sunulan hizmetlerin geliştirilmesiyle daha yüksek memnuniyet sağlanabileceği değerlendirilmesi yapılabilir.

Öğrenenlerin web sitesini kullanmama sebepleri araştırıldığında ise şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır;

Tablo 15: Öğrenenlerin Anadolu Üniversitesi'nin Web Sitesinde Yer Alan Uygulamaları Kullanmama Nedenleri

	Sıklık	Yüzde
Web sitesi karmaşık	144	28,8
Adresime gönderilen hizmetler yeterli	111	22,2
Sayfada yer alan bilgiler yetersiz	245	49

Uygulama kullanmama nedeni olarak birinci sırada sayfadaki bilgilerin yetersiz olması yer almaktadır. Anadolu Üniversite web sayfasını kullanmadığını belirten katılımcıların %28,8 i web sitesinin karmaşık olduğunu düşünürken, %22,2 i ise "adresime gönderilen hizmetler yeterli" yanıtını vermiştir. Bu şekilde yanıt veren öğrenenlerin web hizmetlerini gerekli bulmadıkları varsayılabilir. Kullanılmama sebeplerinin esas sebebinin arayüz ile ilgili yaşanan etkileşim problemleri olduğu varsayılmaktadır. Öğrenenlerin sunulan verileri yetersiz bulmalarının bir sebebinin de bu bilgilere erişim sağlamakta problem yaşıyor olmaları da düşünülmektedir. Ayrıca yine bir arayüz etkileşimi problemi olan web sitesinin tasarımının karmaşık bulunması da öğrenenlerin kullanımını azaltan bir unsur olarak görülmektedir. Tasarlanacak sade ve kullanışlı arayüz ile daha fazla öğrenenin web hizmetlerini kullanmaları sağlanabilir.

Üniversite tarafından hazırlanan sadece Açıköğretim Fakültesi öğrenenleri için sunulan hizmetlerde bulunmaktadır. Yunus Emre Portalı, Büro web hizmetleri, e-posta sağlayıcısı, sınav sonuçları ve sıkça sorulan sorular uygulaması

öğrenenlerin ihtiyaçlarını gidermek adına sunulan hizmetlerdir. Bu hizmetlerin kullanım oranları incelendiğinde ise;

Tablo 16: Anadolu Üniversitesi'nin Açıköğretim İçin Sunduğu Web Hizmetleri Kullanımı

	Sıklık	Yüzde
Kullanmıyor	85	3,4
Kullanıyor	2379	96,6
Toplam	2464	100,0

Katılımcıların %96,6'lık kesimi Anadolu Üniversitesi'nin Açıköğretim için sunduğu web hizmetlerini kullandığını belirtmiştir. %3,4 lük bir kesim ise söz konusu hizmetleri kullanmamaktadır. Daha önceki web üzerinden sunulan hizmetlerle ilgili kullanıma yönelik tablolar incelendiğinde açık ve uzaktan eğitim gören öğrenenlerin bu hizmetlere açık olduğu ve yüksek seviyede kullandığı görülmektedir. Bu durum, öğrenenlerin web üzerinden katılım yeterliliklerinin ve isteklerinin yüksek olduğu şeklinde yorumlanabilir ve öğrenenlere web üzerinden sunulacak hizmetlerin amaçlarına ulaşacağı varsayılabilir.

Tablo 17: Açıköğretim Öğrenenlerine Sunulan Hizmetlerin Kullanımı

	Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
E öğrenme portalı	2118	86,0	346	14,0
Büro web hizmetleri	1409	57,2	1055	42,8
E posta	352	14,3	2112	85,7
Sınav sonuçları	2025	82,2	439	17,8
Sıkça sorulan sorular	593	24,1	1871	75,9

Sunulan hizmetlerin kullanımına yönelik olarak yönlendirilen bu soruda da öğrenenler birden fazla seçeneği seçme olanağına sahiptirler.

Hizmet kullanım oranları incelendiğinde en fazla kullanım oranına %86 ile e öğrenme portalı sahiptir. E-posta ise en az kullanım oranına sahiptir. E-

öğrenme Portalı ve Yunus Emre Öğrenme Portalı, açık ve uzaktan öğrenim yapan tüm bölüm öğrencilerinin içeriğe, ders yöneticilerine ve kurum tarafından sunulan duyurulara ulaşabildiği bir ortamdır. Ayrıca bazı uzaktan eğitim bölümleri kendileri için hazırlanmış web sayfalarına sahiptir. Bu sayfalar üzerinde de benzer hizmetler sunulmaktadır. Ders içerikleri, çevrimiçi danışmanlık, ödevler, e-posta hizmetleri ile öğrenenin içerik, öğretici ve kurumla iletişime geçmesi sağlanmaktadır.

Öğrenenlerin yaşları ile kullandıkları uygulamalar arasındaki ilişki incelendiğinde Tablo 18'de yer alan verilere erişilmektedir.

Tablo 18: Yaş ile Sunulan Web Hizmetleri Kullanım Oranları

		E -öğrenme portalı		**Yunusemre portalı**		**Büro-web hizmetleri**		**e-posta**		**Sınav sonuçları**	
Yaş		Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet
< 18	N	18	31	37	12	34	15	47	2	24	25
	%	36,7	63,3	75,5	24,5	69,4	30,6	95,9	4,1	49,0	51,0
19-23	N	213	963	1072	104	558	618	1008	168	221	955
	%	18,1	81,9	91,2	8,8	47,4	52,6	85,7	14,3	18,8	81,2
24-30	N	85	761	777	69	304	542	719	127	125	721
	%	10,0	90,0	91,8	8,2	35,9	64,1	85,0	15,0	14,8	85,2
31 ve +	N	30	362	349	43	159	233	337	55	69	323
	%	7,7	92,3	89,0	11,0	40,6	59,4	86,0	14,0	17,6	82,4
Toplam	N	346	2117	2235	228	1055	1408	2111	352	439	2024
	%	14,0	86,0	90,7	9,3	42,8	57,2	85,7	14,3	17,8	82,2
Ki kare		**61,466**		**16,364**		**41,615**		**4,550**		**38,607**	
P		**0,000**		**0,001**		**0,000**		**0,208**		**0,000**	

	Sıkça sorulan sorular		
Yaş		Hayır	Evet
< 18	n	42	7
	%	85,7	14,3
19-23	n	885	291
	%	75,3	24,7

24-30	n	661	185
	%	78,1	21,9
31 ve +	n	283	109
	%	72,2	27,8
Toplam	n	1871	592
	%	76,0	24,0
Ki kare	**8,105**		
P	**0,054**		

Yapılan ki kare testi sonucunda yaş ile e- posta ve sıkça sorulan sorular hizmetleri haricinde, "E -öğrenme portalı", "Yunusemre Portalı", "Büro-web hizmetleri" ve "Sınav sonuçları" hizmetlerini kullanıp kullanmama arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$, $\alpha = 0,05$). Bahsi geçen hizmetlerin kullanımları yaş ile doğru orantılı olarak artmaktadır. Özellikle 24 ve üzeri yaştaki katılımcılar için sunulan hizmetlerin kullanım oranları artmaktadır. Özellikle bu yaş grubundaki öğrenenleri büro web hizmetleri kullanım oranları diğer yaş grupları ve diğer hizmetlerin kullanımlarından farklılaşmaktadır. Bu durum yaş itibari ile çalışan oldukları varsayılabilecek bu kesimin büro hizmetlerini web üzerinden erişimi tercih ettikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 19: Sınıf ile Üniversite Web Sitesine ve Açıköğretim Web Hizmetlerine İlişkin Memnuniyet Düzeylerinin Karşılaştırması

		N	**Ortalama**	**S. sapma**	**F**	**P**
Üniversite Web sitesinine yönelik memnuniyet düzeyleri	1	134	3,190	0,728	2,054	0,107
	2	56	3,208	0,672		
	3	32	2,847	0,872		
	4 ve +	2	3,166	0,235		
	Mezun	0	.	.		
	Hazırlık	0	.	.		
Açıköğretim web sitesinine yönelik memnuniyet düzeyleri	1	839	3,232	0,824	0,992	0,421
	2	507	3,252	0,825		
	3	447	3,229	0,770		
	4 ve +	394	3,234	0,814		
	Mezun	11	3,015	1,395		
	Hazırlık	21	3,588	0,743		

Söz konusu karşılaştırmalar için ANOVA testi kullanılmıştır. Yapılan ANOVA testi sonucunda farklı sınıflarda öğrenim gören katılımcılar arasında üniversite web sitesine ilişkin düşüncelerin ve açıköğretim web hizmetlerine ilişkin memnuniyet düzeyleri bakımından anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır ($p > 0,05$, $\alpha = 0,05$). Yeni başlayan veya son sınıfta öğrenimini devam ettiren öğrenenlerin benzer fikirlere sahip olması durumu sunulan web hizmetlerinin kullanıldıkça düzene alışma ve benimseme durumunun olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğrenenlerin açık ve uzaktan öğrenenlere yönelik sunulan hizmetleri değerlendirmeleri istendiğinde ise aşağıdaki tablo ortaya çıkmaktadır;

Tablo 20: Katılımcıların, Açık ve Uzaktan Öğrenenlere Yönelik Sunulan Hizmetleri Değerlendirmeleri

İFADELER	K.Katılmıyor		Katılmıyor		Kararsız		Katılıyor		K.Katılıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
E-öğrenme ortamı, farklı öğrenme bileşenleri ile (e-alıştırma, e-Tv gibi) daha etkili öğrenmemi sağlıyor.	152	6,6	241	10,5	263	11,5	1046	45,7	588	25,7
E-öğrenme ortamlarında yer alan teknik ve akademik destek uygulamaları ile sorularıma çözüm bulabiliyorum.	161	7,1	395	17,4	537	23,7	875	38,6	301	13,3
Açıköğretim sistemi ile ilgili güncel duyuru ve haberlere kolayca erişebiliyorum.	158	7,0	406	17,9	409	18,1	1020	45,1	269	11,9
Öğrenci hizmetleri için "Büro-Web Hizmetleri" yeterlidir.	267	11,8	581	25,7	372	16,4	782	34,5	263	11,6
Sorularıma "Sık Sorulan Sorular" sayfasında kolayca çözüm bulabiliyorum.	245	10,9	582	25,9	650	28,9	610	27,1	163	7,2
Web sitesinde diğer öğrenciler ile etkileşimde (iletişimde) sorun yaşamıyorum.	247	11,1	330	14,9	1096	49,3	404	18,2	145	6,5

Tablo 20'de katılımcıların kendilerine yöneltilen ifadelere verdikleri yanıtlar görülmektedir. Bu bağlamda ifadelere verilen yanıtlar tek tek incelendiğinde,

"E-öğrenme ortamı, farklı öğrenme bileşenleri ile (e-alıştırma, e-Tv gibi) daha etkili öğrenmemi sağlıyor." ifadesine katılımcıların %71,4'ü olumlu yanıt vermiştir. Bu durum öğrenenlerin farklı öğrenme stillerine sahip oldukları ve sunulan hizmetlerin tüm öğrenme stillerine uygun tasarımlar olduğu söylenebilir.

"E-öğrenme ortamlarında yer alan teknik ve akademik destek uygulamaları ile sorularıma çözüm bulabiliyorum." ifadesi için %51,9 oranında olumlu yanıt verilmiştir. Öğrenenlerin büyük çoğunluğu bu hizmetlerden memnun kalmaktadır. Sunulan bu hizmetlerin eksik yönleri tespit edilerek düzenlemeler yapılması durumunda kullanıcı oranının da yükselebileceği düşünülebilir.

"Açıköğretim sistemi ile ilgili güncel duyuru ve haberlere kolayca erişebiliyorum." ifadesi için de %57 oranında olumlu yanıt ve %18,1 oranında ki kararsız

olduğunu belirten kullanıcıların sitede sunulan hizmetin olumlu olduğu fakat bazı eksikliklerinin olduğu şeklinde yorumlanmasına neden olmaktadır.

“Öğrenci hizmetleri için “Büro-Web Hizmetleri” yeterlidir.” ifadesine %37,5 oranında olumsuz, %46 oranında da olumlu yanıtı verilmiştir. Kararsız kesim de dikkate alındığında sunulan hizmette yapılacak düzenlemelerin daha fazla kullanıcının olumlu bir tutum geliştirmesini sağlayacağı düşünülmektedir.

“Sorularıma “Sık Sorulan Sorular” sayfasında kolayca çözüm bulabiliyorum.” %36,8 olumsuz ve %28,9 oranında kararsız tutum sergileyen katılımcılar düşünüldüğünde hizmetin bazı eksiklikleri olduğu düşünülmektedir.

“Web sitesinde diğer öğrenciler ile etkileşimde (iletişimde) sorun yaşamıyorum.” İfadesine en yüksek tutumun kararsızım (%49,3) şeklinde ifade edilmesi öğrenenlerin diğer öğrenenler ile etkileşime geçilen ortamlar hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları şeklinde yorumlanmıştır. Açık ve uzaktan eğitim öğrenenlerine bölüm bazında sunulan bazı hizmetler içerisinde öğrenenlerin birbirleri ile etkileşime geçmesine olanak sağlanmaktadır fakat genele yönelik böyle uygulamalar olmadığı için öğrenenler konu hakkında fikir yürütememiştirler. Öğrenenlerin diğer öğrenenler ile etkileşim problemi yaşadıkları da bu bulgulardan çıkarılacak başka bir yorumdur.

İfadeler içerisinde en olumlu bakış açısına sahip olan konu, “E-öğrenme ortamı, farklı öğrenme bileşenleri ile (e-alıştırma, e-Tv gibi) daha etkili öğrenmemi sağlıyor”, biçiminde ortaya çıkmıştır. Öğrenenler içerik sunumu için, e-tv, e-kitap, e- seslikitap, e-alıştırma, e-sınav gibi birçok farklı öğrenme stiline yönelik sunulan hizmetlerin daha etkili öğrenmelerin oluşmasına olanak sağladığı fikrini doğrulamaktadır.

Sunulan web hizmetlerinin genel bir değerlendirmesi yapılacak olursa;

1. Öğrenenler, sunulan web hizmetlerini yüksek oranda kullanmaktadır.
2. Öğrenenler, gerek Anadolu Üniversitesinin gerek Açıköğretim Fakültesinin sunduğu web hizmetlerine yönelik tam olarak olumlu bir tutum sergilememektedir.

3. Öğrenenlerin sunulan hizmetleri kullanımları sınıf düzeyleri ilerledikçe artmaktadır.
4. Öğrenen, kurumla etkileşime yönelik sunulan hizmetleri (e-posta, sıkça sorulan sorular) yeterli bulmamakta ve kullanmamaktadır.
5. Öğrenenler birbirleri ile etkileşime girebilecekleri ortamlar ile ilgili yeterli bilgiye sahip değildir.

Anadolu Üniversitesi ve Açıköğretim Fakültesi tarafından sunulan hizmetler ile ilgili değerlendirmelerin sonucunda elde edilen bu çıkarımlara, öğrenenlerin kurumun sayfası dışında açıköğretimle ilgili olarak kullandığı forumlar ile ilgili görüşlerini ekleyerek öğrenenlerin ihtiyaçlarını daha net olarak tanımlayabiliriz.

Öğrenenlerin kurumun resmi web sitelerinden farklı web siteleri ve forumları kullanım oranı daha önce de belirtildiği gibi oldukça yüksektir. Katılımcıların %83,4 lük bölümü forumları kullandığını belirtmiştir. Örneklemin, %16,6 lık bir kesimi ise forum kullanmamaktadır. Açık ve uzaktan eğitime yönelik forum siteleri incelendiğinde yapılan paylaşımlar Moore'un etkileşim öğeleri dahilinde gruplandırılmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda öğrenenlerin kullanım amaçları bu gruplamalar dahilinde; öğrenenlerin içerik ile etkileşim için kullanımları, öğrenenlerin kurum ile ilgili bilgi almak için kullanımları ve öğrenenlerin diğer öğrenenler ile etkileşim ve iletişim kurmak için kullanımları soruda irdelenmiştir.

Tablo 21: Katılımcıların Forum Kullanım Amaçları

	Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Açıköğretim sistemiyle ilgili bilgi edinmek	1442	58,5	1022	41,5
Ders notları temin etmek	1445	58,6	1019	41,4
Açıköğretim sistemiyle ilgili görüşlerimi paylaşmak	509	20,7	1955	79,3
Yeni insanlarla tanışmak	245	9,9	2219	90,1
Geçmiş senelerin sorularına erişmek	1299	52,7	1165	47,3
Buluşma ve organizasyonlara dahil olmak	227	9,2	2237	90,8

Forumların, kullanım amacı oranları incelendiğinde en fazla kullanım oranına %58,6 ile ders notlarını temin etmek yanıtı sahiptir. 2. sırada %58,5 ile açıköğretim sistemiyle ilgili bilgi edinmek yanıtı yer almaktadır. Buluşma ve organizasyonlara dahil olmak yanıtı ise %9,2 ile son sırada yer almaktadır.

Sunulan amaçlar etkileşim sağlanan unsurlara göre aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır;

Kullanıcı-İçerik etkileşimine olanak sağlayan hizmetler: Ders notları temin etmek, Geçmiş senelerin sorularına erişmek;

Kullanıcı–Kurum etkileşimine olanak sağlayan hizmetler: Açıköğretim sistemiyle ilgili bilgi edinmek;

Kullanıcı – Kullanıcı etkileşimine olanak sağlayan hizmetler: Açıköğretim sistemiyle ilgili görüşlerimi paylaşmak, Yeni insanlarla tanışmak, Buluşma ve organizasyonlara dahil olmak.

En yüksek erişim sebebi, içerikle olan etkileşim olmasının yanı sıra, öğrenenlerin birbirleri ile paylaşımda bulunma ve sosyal etkileşim içine girme istekleri de büyük orandadır. Bu durum, öğrenenlerin bir ihtiyacı olarak varsayılabilir.

Birçok öğrenme kuramlarında (sosyal öğrenme, işbirliğine dayalı öğrenme) da belirtildiği gibi öğrenenler, öğrenme ortamlarında birbirleri ile iletişime ve etkileşime ihtiyaç duyarlar ve bu ihtiyacın karşılanması sonucunda daha etkili öğrenmeler ortaya çıkar.

Elde edilen veriler ve bunların analizleri sonucunda Anadolu Üniversitesi'nde açık ve uzaktan eğitime devam eden öğrenenlerin kurum tarafından sunulan web hizmetlerini yüksek oranda kullandığı fakat bu hizmetlerin yeterli olmadığını düşündükleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrenenler, içerik ve diğer öğrenenlerle etkileşim kurmak adına diğer kişilerce oluşturulmuş resmi olmayan forumları yüksek oranda kullanmaktadırlar. Öğrenenlerin forum kullanım amaçları değerlendirildiğinde en yüksek oran içerikle ilgili kullanımlar olarak tespit edilse de yaklaşık %10 oranında yeni insanlarla tanışma yine yaklaşık %10 oranında

da buluşma ve organizasyonlara katılma isteği ortaya çıkmaktadır. İnceleme ve değerlendirme yapılan forumlarda, yüksek seviye de mesajlaşma değerleri dikkat çekmektedir. Ayrıca arama motorlarında yapılan aramalarda doğrudan açıköğretime yönelik blog sayfalarının yanı sıra birçok kişisel blogda açıköğretime yönelik içeriklerin paylaşıldığı görülmektedir. Ek olarak, dünya üzerinde ve Türkiye'de en çok kullanılan sosyal ağ sitesi olan Facebook üzerinde yapılan aramalarda da açıköğretimle ilgili birçok sayfa ve grup olduğu belirlenmiştir. Bunların yanı sıra, bir diğer sosyal ağ sitesi olan twitter üzerinde öğrenenlerin, Açıköğretim ile ilgili kullanıcılar oluşturarak hem sistemle, hem içerikle ilgili paylaşımlarda bulunulduğu gözlemlenmiştir.

Bu araştırma ve verilerden yola çıkacak olursak, AÖF bünyesinde açık ve uzaktan eğitim gören öğrenenlerin kurum tarafından sunulacak etkileşimin ve paylaşımın yer aldığı web ortamlarına ihtiyaç duydukları varsayılabilir. Öğrenenlerin web sitesi kullanım aşinalıkları oluşturulacak web ortamı için bir yeterlilik olarak kabul edilebilecektir. Sunulan ortamda Moore'un etkileşimsel uzaklık kuramında yer alan yapı ve diyalog unsurlarının dengesinin kurulduğu, esnek, diyaloğa (etkileşime olanak sağlayan) ayrıca öğrenenin kendi kendine öğrenmelerini yapılandırabileceği (öğrenen özerkliği) bir ortam tasarımı ile daha yüksek başarı elde edileceği varsayılmaktadır.

4.3. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrenenlerinin Kurum ile Etkileşimlerini Sağlayacak Bir Sosyal Ağ Sitesi Kullanımına Yönelik Düşünceleri

Katılımcıların, kurumla etkileşim için kullandıkları kurumun sunduğu hizmetler; diğer site ve forumlarda kurumla ilgili bilgi ve paylaşımlar için kullandıkları hizmetler ve oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde kurumla etkileşim sağlamak için sunulabilecek hizmetlere yönelik düşünceleri anket aracılığı ile alınmış ve analiz edilmiştir.

Tablo 22: Açık ve Uzaktan Öğrenenlere Sunulan Kurum Hizmetlerinin Değerlendirilmesi

İFADELER	K.Katılmıyor		Katılmıyor		Kararsız		Katılıyor		K.Katılıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Açıköğretim sistemi ile ilgili güncel duyuru ve haberlere kolayca erişebiliyorum.	158	7,0	406	17,9	409	18,1	1020	45,1	269	11,9
Öğrenci hizmetleri için "Büro-Web Hizmetleri" yeterlidir.	267	11,8	581	25,7	372	16,4	782	34,5	263	11,6
Sorularıma "Sık Sorulan Sorular" sayfasında kolayca çözüm bulabiliyorum.	245	10,9	582	25,9	650	28,9	610	27,1	163	7,2

Katılımcıların kurum ile etkileşimi, öğrenenlerin bölüme, programa veya kuruma yönelik sorularını sorabildikleri, kurum tarafından yayınlanan duyurulara erişim sağlayabildikleri, özel ve iş hayatlarında gerekli bilgi ve belgelere ulaşabildikleri hizmetler ile sağlanabilmektedir.

Sunulan hizmetlerle ilgili düşünceleri alındığında ifadelere, genellikle orta seviyede katıldıkları (kararsızım) belirlenmiştir. Öğrenenler, "Güncel duyurulara erişim" konusunda daha olumlu düşünürken, "Sıkça sorulan sorular uygulaması" yardımıyla problemlere çözüm bulma konusunda olumsuz yanıtlar vermektedirler. "Öğrenci hizmetleri için Büro web hizmetleri yeterlidir." ifadesine verilen olumlu yanıtların oranı da %46,1 ile yarıdan azı tarafından yeterli olduğu düşünülmektedir. Diğer öğrenenlerin farklı hizmet beklentisi içinde oldukları varsayılmaktadır.

Öğrenenlerin kullandıkları forumların, kullanım amaçlarına bakıldığında da kullanıcıların büyük oranının, forumları açıköğretim sistemiyle ilgili bilgi almak için kullandığı belirlenmiştir. Bu durum resmi web sitesi ya da büro web hizmetlerinin yetersiz kaldığı durumların var olduğunu ve öğrenenlerin bu ihtiyaçlarını farklı ortamlarda gidermeye çalıştıklarını göstermektedir.

Tablo 23: Katılımcıların Kurum İle İlgili Olarak Forum Kullanım Oranları

	Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Açıköğretim sistemiyle ilgili bilgi edinmek	1442	58,5	1022	41,5

Ankette yer alan oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinden beklenenleri ölçmek için yöneltilen ifadeler, öğrenenin etkileşime geçeceği öğeler değerlendirilerek gruplandırılmıştır. Bu gruplama "Yöntem" bölümünde "veri toplama aracı" başlığı altında ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Sorulan sorularda öğrenenin kurum ile etkileşime geçtiği, kurum ile ilgili bilgi aldığı ifadeler değerlendirildiğinde var olan bir eksikliğin giderilmesi için oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde öğrenenlerin kurum ile etkileşimlerini sağlayacak hizmetler hakkındaki düşünceleri Tablo 24'te sunulmuştur.

Tablo 24: Katılımcıların Oluşturulacak Bir Sosyal Ağ Sitesinde Kurum İle Etkileşim Sağlayacak Uygulama ve Hizmetlere İlişkin Beklentileri

İFADELER	**K.Katılmıyor**		**Katılmıyor**		**Kararsız**		**Katılıyor**		**K.Katılıyor**	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Üniversite ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.	103	4,2	103	4,2	172	7,1	934	38,4	1121	46,1
Kayıtlı olduğum Fakülte /Bölüm ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.	95	3,9	65	2,7	115	4,7	800	32,8	1361	55,9
Bilgi ve belge isteklerimi kolaylıkla iletebileceğim uygulamalar olmalı	81	3,3	56	2,3	121	5,0	848	34,9	1324	54,5
Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma cevap alabileceğim destek hattı olmalı	87	3,6	50	2,1	158	6,5	830	34,2	1303	53,7
Fakülte/Bölüm ile ilgili sık sorulan sorular ve yanıtlarını içeren geniş kapsamlı bir uygulama bulunmalı	84	3,5	59	2,4	176	7,2	864	35,6	1246	51,3

Tasarlanacak sistemde, öğrenenlerin kayıtlı oldukları bölümle ilgili, öğrenene özel duyuru ve bilgilendirmelerin, öğrenenin doğrudan profil hesabına mesaj olarak iletilmesini sağlayacak bir hizmetin bulunması öğrenenlerin sadece %8,2 si tarafından gerekli görülmemiştir. İfadelere verilen olumlu cevap oranları incelendiğinde;

“Üniversite ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.” ifadesi için %84,5; “Kayıtlı olduğum Fakülte /Bölüm ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.” ifadesi %88,7; “Bilgi ve belge isteklerimi kolaylıkla iletebileceğim uygulamalar olmalı.” ifadesi %89,4; “Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma cevap alabileceğim destek hattı olmalı” ifadesi için %87,9 ve “Fakülte/Bölüm ile ilgili sık sorulan sorular ve yanıtlarını içeren geniş kapsamlı bir uygulama bulunmalı” ifadesi %86,9 oranında olumlu bulunmuştur.

Sunulacak hizmetlerin öğrenene doğrudan sunulması durumunda arayüz ile etkileşimde ortaya çıkan bazı karmaşıklıkların ortadan kalkmasının ve öğrenenin istediği bilgiye doğrudan ulaşmasını sağlayacak bir sistem tasarımının öğrenenlerin neredeyse tamamı tarafından kabul göreceği düşünülmektedir.

Ankette sorulan ve olumlu tutumlar sergilenen bu uygulamaların gerçekleşmesine olanak sağlayacak şekilde tasarlanacak bir sistemde, kurum, öğrenenlerin bölümlerine ya da durumlarına yönelik duyuruları toplu mesajlar ile ilgililere dağıtabilir ve bu durumun kurum açısından birçok avantaj sağlayabilir.

Duyurular, öğrenenlere doğrudan ulaşacağı için, duyuruya erişemeyen sayısı önemli oranda azalacak ve bu şekilde yaşadıkları sorun ve bu sorunların çözümüne yönelik gerekli iş ve işlemlerde azalma görülecektir. Ayrıca sistem modüler olarak tasarlandığında kurum tarafından oluşturulan, geliştirilen uygulamaların entegre edilmesinde zorluklar yaşanmayacaktır.

Uygulanan ankette, öğrenenlerin üye oldukları sosyal ağlarda en fazla kullandıkları uygulamaların sorulduğu anketin 3. sorusuna verdikleri yanıtlar değerlendirildiğinde, öğrenenlerin bu bahsi geçen mesajlaşma ve uygulama ekleme hizmetleri için sosyal ağ kullanım yeterlilikleri ile ilgili bulgular tablo 25’de sunulmaktadır.

Tablo 25: Katılımcıların Sosyal Ağ Sitesi Kullanım Amaçları

	Kullanıyor	
	Sıklık	Yüzde
Özel mesajlaşma	816	33,1
Uygulama ekleme	504	20,5

Tabloda yüksek bir oranla karşılaşılmasa da öğrenenlerin sosyal ağ kullanım oranları göz önüne alındığında bu uygulama ve hizmetler için yeterli bilgi ve beceriye sahip oldukları varsayılmaktadır.

Var olan durum analizi, ihtiyaçlar ve beklentiler değerlendirildiğinde kurum ile etkileşimde sosyal ağ sitelerinin özelliklerinin öğrenenler tarafından kullanılabileceği görülmektedir. Bu durum hem öğrenenlerin hem de kurumun iş yükünün azaltılmasına olanak sağlayacaktır.

Oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinin özellikleri öğrenen açısından değerlendirildiğinde; öğrenen, birçok hizmete tek bir web adresi üzerinden erişebilecektir. Kurum için ise öğrenenlerin duyuruları takip etmemeleri veya sunulan site ve sayfalarda gerekli bilgilere ulaşamadıkları için ortaya çıkan taleplerin azalması ile iş yükünde bir azalma yaşanacaktır.

Maliyet açısından değerlendirildiğinde, zaten var olan sistemlerin tek bir çatıda birleştirilmesine olanak sağlayacağı için fazladan bir maliyet ortaya çıkmayacağı varsayılmaktadır.

Gerekli personel düşünüldüğünde de, şu an ki yapılanmada bu iş ile ilgilenen personelin bu projeye yönlendirilmesi ile yeterli iş gücünün sağlanabileceği kabul edilebilir.

Elde edilen bulgular ve bu bulgulardan yola çıkılarak yapılan yorumlar değerlendirildiğinde, üçüncü varsayım olan “A.Ü. açık ve uzaktan öğretim öğrencilerinin kurum ile etkileşimleri bir sosyal ağ sitesi ile sağlanabilir.” ifadesi doğruluk kazanmaktadır.

4.4. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrenenlerinin İçerik İle Etkileşimlerini Sağlayacak Bir Sosyal Ağ Sitesi Kullanımına Yönelik Düşünceleri

Öğrenenlerin içerik ile etkileşimini sağlamak için sosyal ağların kullanılabilirliği; var olan uygulamaların kullanımları, farklı site ve forum araçlarının kullanım amaçları ve öğrenenlerin oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinden beklentilerinin neler olduğu değerlendirilerek belirlenmeye çalışılmıştır.

Açıköğretim Fakültesi tarafından öğrenenlere sunulan hizmetlerde içerik sunumu, üzerinde en çok düşülen konulardan biridir.

İçerik sunumu tüm öğrenenlerin, öğrenme stillerine hitap edebilecek farklı araç ve ortamlar ile sağlanmaktadır. İçeriklerin sunumunda öğrenme portalları kullanılmaktadır.

E-öğrenme Portalı ve Yunus Emre Portalında ders ve konular; e-kitap, e-televizyon, e-seslikitap, e-alıştırma, e-sınav uygulamaları ile öğrenenlere sunulmaktadır.

Katılımcılar, sunulan hizmetleri Tablo 26'da belirtildiği gibi değerlendirmiştir.

Tablo 26: Katılımcıların e-öğrenme Bileşenleri Hakkındaki Düşünceleri

İFADELER	K.Katılmıyor		Katılmıyor		Kararsız		Katılıyor		K.Katılıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
E-öğrenme ortamı, farklı öğrenme bileşenleri ile (e-alıştırma, e-Tv gibi) daha etkili öğrenmemi sağlıyor.	152	6,6	241	10,5	263	11,5	1046	45,7	588	25,7

Katılımcılar e-öğrenme ortamlarında sunulan bu farklı uygulamaların yararlı olduğu fikrini benimsemektedir. Farklı öğrenme stilleri kendilerine uygun öğrenme aracı sayesinde daha etkin öğrenmeler sağlayabilmektedir. Ayrıca üniversite tarafından sunulan birçok hizmet içerisinde en fazla olumlu tutumun belirtildiği ifade bu ifade olmuştur. Bu durum içerik sunumu konusunda başarının sağlandığı şeklinde yorumlanabilir. Ancak yine de görülmüştür ki öğrenenler üniversite tarafından sunulan web sitelerinden farklı web sitelerinde

de içerik paylaşımlarını takip etmektedir. Aşağıda anketin dördüncü sorusu olan forum kullanım amaçları içerisinde sunulan seçeneklerde öğrenenin içerik ile etkileşim sağladıkları durumların kullanım oranları Tablo 25 de sunulmaktadır.

Tablo 27: Katılımcıların, Forumları İçerik ile Etkileşim Amaçlı Kullanımları

	Kullanıyor	
	Sıklık	Yüzde
Ders notları temin etmek	1445	58,6
Geçmiş senelerin sorularına erişmek	1299	52,7

Tablo 27 incelendiğinde, katılımcıların yarıdan fazlası, içerikle etkileşim için forumları kullanmaktadır. Bu durum kurum tarafından sunulan hizmetlerin kullanımının yanı sıra öğrenenlerin farklı ortamlara ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Yüksek oranda kullanıcıya sahip olan forum incelendiğinde, Ders Notları başlığı altında öğrenenlerin birbirleri ile;

- ders, konu özetleri,
- özetler ile ilgili yorumlar,
- sayısal dersler için farklı soru örnekleri ve çözüm yöntemleri,
- deneme sınavları,
- kullanılabilecek ek kaynak tavsiyeleri paylaşımları yaptıkları tespit edilmiştir.

(paylaşımlarla ilgili değerlendirmeler, en fazla kullanıcıya sahip olduğu tespit edilen, http://www.forumaof.com, http://forum.aofliyiz.biz, http://www.acikogretim.gen.tr, http://www.aofdestek.net, http://www.aofkampus.com/, http://www.aofdersler.com/ adreslerinde yer alan paylaşımlar incelenerek yapılmıştır.)

Öğrenenlerin bölümlerine göre forum kullanım amaçları değerlendirildiğinde aşağıdaki Tablo 28 ortaya çıkmaktadır. Açık ve uzaktan öğretim veren 47 tane

bölüm içerisinde farklı içerik sunum ortamlarına sahip olan bölümler içinden bazıları seçilerek bu bölüm öğrenenlerinin içerik ile etkileşim sağlayan forum uygulamalarını kullanım oranları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 28: Bölümlere Göre İçerikle Etkileşim Sağlayan Forum Uygulamalarının Kullanım Oranları

Bölüm			**Ders notları temin etmek**	**Geçmiş sorulara erişmek**
			Evet	Evet
Bilgi yönetimi	N	36	17	17
	%		47,2	47,2
Coğrafi bilgi sistemleri	N	11	3	3
	%		27,3	27,3
Eczane hizmetleri	N	7	3	1
	%		42,8	14,3
Gıda kontrolü ve analizi	N	12	1	0
	%		8,3	0
İktisat	N	225	125	115
	%		55,5	51,1
İngilizce Öğretmenliği	N	178	148	117
	%		83,1	65,7
İşletme	N	704	416	389
	%		59,1	55,3
Kamu yönetimi	N	298	170	145
	%		57	48,6
Kimya teknolojisi	N	12	7	4
	%		58,3	33,3
Okul öncesi öğretmenliği	N	97	59	61
	%		60,8	62,9
Tıbbi laboratuar	N	9	8	3
	%		88,9	33,3
Tıbbi ve aromatik bitkiler	N	9	4	2
	%		44,4	22,2
Toplam	N		1422	1276
	%		100	100
Ki kare			**109,408**	**117,519**
P			**0,000**	**0,000**

Tablo 28'de seçilen bölümler farklı içerik sunum ortamlarına sahip olan gruplar içerisinde en yüksek forum kullanım sayısına sahip bölümlerdir. Bu bölüm öğrenenlerinin verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde forumları ders notu paylaşmak için kullanan en yüksek orana; Tıbbi Laboratuvar %88,9; İngilizce Öğretmenliği %83,1 ve %60,8 ile Okul Öncesi Öğretmenliği bölümleri sahiptir. Tıbbı Laboratuvar bölümünün yeni açılmasından yola çıkarak kurum tarafından yapılan içerik sunumunda eksiklikler olabileceği tahmin edilmektedir.

İngilizce ve Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programlarında çıkan yüksek oran dikkat çekmektedir. Bu durum bu programlarda yüz yüze ve uygulamalı derslerin yoğun biçimde kullanılıyor olmasına bağlanabilir. Bu programlardaki öğretim yöntemi, diğer programlara göre öğrenenlerin daha fazla etkileşim ve destek materyali gereksinimine yol açmaktadır.

Ders notu paylaşımı için forumların en az seviyede kullanıldıkları bölüm ise Gıda Kalite Kontrolü ve Analizi Ön Lisans programıdır.

Tabloda görüldüğü gibi, bölüm ile "ders notları temin etmek" ve "geçmiş sorulara erişmek" amaçları ile siteyi kullanıp kullanmama arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p < 0,05$, $\alpha = 0,05$).

Öğrenenler kendi notlarını başkaları ile paylaşmak ya da başka insanların tuttukları notlara erişim sağlamak amacı ile forumları kullanmaktadır. Forumlarda sunulan hizmetlerin AÖF resmi sitesinde sunulan hizmetlerden farkı, öğrenenlerin kendi paylaşımlarına olanak sağlıyor olmasıdır.

Katılımcıların bir başka web 2.0 ortamı olan sosyal ağ sitelerinde belge, bilgi ve içerik paylaşımlarına yönelik hazır bulunuşluklarını görmek için aşağıdaki tablodan yararlanılabilir. Hazırlanacak bir sosyal ağ sitesinde sunulacak bilgi, belge ve içerik sunumuna olanak sağlayacak uygulamalarda öğrenenlerin kullanıma olan aşinalıkları sunulan ortamın kabulünün daha hızlı gerçekleşmesini sağlayabilir. Bu nedenle öğrenenlerin günlük yaşantılarında kullandıkları sosyal ağ sitelerinin bu özellikleri açısından kullanım oranları bize öğrenenlerin yeterlilikleri hakkında bir fikir sağlayacaktır.

Tablo 29: Kullanıcıların Sosyal Ağ Sitesinde Paylaşım Yapmaya Yönelik Uygulamaları Kullanımları

	Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Sayfa/grup oluşturma	318	12,9	2146	87,1
Profil takip etme	1122	45,5	1342	54,5
Kişi ya da grup arama	138	5,6	2326	94,4
Fotoğraf paylaşma	958	38,9	1506	61,1
Grup / topluluklara üye olma	957	38,8	1507	61,2
Video / dosya paylaşma	1199	48,7	1265	51,3

Tablo 29'da sunulan, sosyal ağ uygulamalarının kullanımları incelendiğinde, "Video / dosya paylaşımı" en yüksek oranda kullanılan sosyal ağ sitesi hizmeti olarak görülmektedir. Ayrıca takip etme, arama, üye olma gibi paylaşım ve etkileşim sağlayan hizmetlerin kullanım oranlarının da yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu durum kullanıcıların bir sosyal ağ üzerinden paylaşım yapmak ve etkileşime girmek için gerekli bilgi ve beceriye sahip oldukları şeklinde yorumlanabilmektedir.

Hazırlanacak bir sosyal ağ sitesinde içerik ile etkileşime yönelik öğrenenlerin beklenti ve bakış açılarını değerlendirmek için sorulan sorulara verilen yanıtlar doğrultusunda yapılan analizler ise aşağıdaki sonuçları ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 30: Katılımcıların Hazırlanacak Bir Sosyal Ağ Sitesinde İçerik-Öğrenen Etkileşimi İçin Sunulacak Hizmetlere Yönelik Beklentileri

İFADELER	**K.Katılmıyor**		**Katılmıyor**		**Kararsız**		**Katılıyor**		**K.Katılıyor**	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Derslerle ilgili akademik danışmanlık sistemi bulunmalı.	82	3,4	47	1,9	172	7,1	827	34,0	1301	53,6
İlgi alanlarımıza göre akademik ve entelektüel paylaşım grupları kurabilmeliyiz	109	4,5	136	5,6	341	14,1	882	36,5	951	39,3
Paylaşımlar Üniversite tarafından belirlenen moderatörler ile kontrol edilmeli	124	5,1	152	6,3	297	12,3	859	35,5	989	40,9

Tablo 30'daki sonuçlara göre, öğrenenler derslerle ilgili etkileşime girebilecekleri bir akademik danışmanlık sistemi bulunması gerekliliğine dair olumlu düşüncededirler. Bunun yanı sıra içerik paylaşımları ve ilgi alanlarına yönelik akademik ve entelektüel paylaşım içinde olma konusunda "katılıyorum" ifadesini daha sık kullanmışlardır.

Öğrenenler yapılan paylaşımlarda yanlış ve gereksiz paylaşımlar olmaması için bir moderatörün kontrolünü uygun görmektedirler. Bu şekilde uygulanacak denetim sistemi, kurum açısından da faydalı olacaktır. Öğrenenlerin farklı paylaşımlarının kontrol edilerek görüntülenmeden kaldırılabilmesi, sitenin güvenilirliğini ve kalitesini arttıracaktır.

Var olan hizmetler değerlendirildiğinde öğrenenlerin içerik sunumu için birçok farklı öğrenme stiline uygun hizmetlerin sunulmasından memnun olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğrenenler farklı ders notları elde etmek ve kendi notlarını paylaşabilmek amacı ile forumları kullanmaktadırlar. Hem kurum tarafından hem de öğrenenler tarafından içerik paylaşımına olanak tanıyan bir sosyal ağ sitesi tasarımında öğrenenlerin en büyük beklentisi, derslerle ilgili akademik danışmanlık sisteminin yer almasıdır. Ayrıca öğrenenler kendi bilgi ve notlarını paylaşacakları denetimli bir ortam istemektedir.

Sosyal ağ sitelerinin paylaşım yapmaya izin verecek bir yapıda tasarlanması ile öğrenenlerin daha aktif öğrenmeler gerçekleştirmesi sağlanabilecek ve hazırlanacak bir onaylama ve moderatörlük sistemi ile kurumun denetim yapması sağlanacaktır. Bu durum sitenin güvenilirliğini ve kalitesini arttıracaktır. Moore'un etkileşimsel uzaklık kuramında esnek tasarımların, daha az yapılandırılmış tasarımların daha fazla diyaloga izin verdiği belirtilmesine rağmen kurum tarafından oluşturulan bir web adresinde uygunsuz paylaşımlar ile karşılaşmak, birçok öğrenenin site hakkındaki düşüncelerini olumsuz etkileyecektir.

Elde edilen veriler doğrultusunda bir sosyal ağ sitesi üzerinden içerik sunumunun sağlanması ile öğrenenlerin beklentilerinin büyük oranda karşılanacağına yönelik veriler elde edilmiştir. Bu durum dördüncü varsayım

olan “A.Ü. açık ve uzaktan öğretim öğrencilerinin içerik ile etkileşimleri bir sosyal ağ sitesi ile sağlanabilir” ifadesini doğrulamaktadır. Öğrenenlerin bir sosyal ağ sitesi üzerinden içerik ve bilgi paylaşımına yönelik yeterliliğe sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca yapılacak bu paylaşımlar için bir kontrol sistemine yönelik beklenti içinde oldukları görülmüştür.

4.5. A.Ü. Açık ve Uzaktan Öğretim Öğrenenlerinin Diğer Öğrenenler İle Etkileşimlerini Sağlayacak Bir Sosyal Ağ Sitesi Kullanımına Yönelik Düşünceleri

Moore’un bir diğer etkileşim türü olarak belirttiği öğrenenlerin birbirleri ile etkileşimleri, sosyal öğrenme ve işbirliğine dayalı öğrenme kuramlarında da belirtildiği gibi öğrenmeleri kolaylaştırmakta ve daha etkili öğrenmeler sağlamaktadır.

Açık ve uzaktan öğretim gören öğrencilerin, diğer öğrenenler ile etkileşimlerine yönelik fikirleri için öncelikli olarak kurum tarafından sunulan hizmetler ve bunlar hakkındaki düşünceleri irdelenmiştir. Öğrenenlerin forum ve sosyal ağ sitelerini kullanım amaçları değerlendirilerek birbirleri ile etkileşim için Web 2.0 teknolojilerinin kullanım oranları tespit edilecektir. Oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde, öğrenen etkileşimini sağlayacak hangi öğelerin, ne şekilde yer almaları gerektiğine yönelik sorulara verdiği yanıtlar değerlendirilerek sosyal ağ sitesinin nasıl yapılandırılması gerektiğine ilişkin çözüm önerileri sunulmuştur.

Kurumsal hizmetler incelendiğinde, daha önce belirtilen etkileşim seviyelerine göre değerlendirmede görülen, bölümlere yönelik farklı uygulamalar yer almaktadır. İşletme ve İktisat Fakültesi’nde yer alan bölümlere yönelik, öğrenenlerin kendi aralarında paylaşım sağlayacağı hizmetler bulunmaz iken, Bilgi Yönetimi bölümü için sanal sınıf uygulamaları, forumlar sunulmaktadır. Okulöncesi Öğretmenliği Bölümü için, e-portfolyo uygulaması yine etkileşime olanak sağlayan bir hizmet olarak sunulmaktadır. Ayrıca Eczane hizmetleri, Gıda Kalite Kontrolü ve Analizi, Tıbbi Laboratuar Teknikleri gibi bölümlerde de sunulan Laboratuvar uygulamaları hizmeti, öğrenenlerin yüz yüze etkileşimine olanak tanımaktadır.

Öğrenenlerin her birine aynı seviyede etkileşim olanağı sağlayacak bir sistemin eksikliği söz konusudur.

Tablo 31: Katılımcıların AÖF Tarafından Sunulan Hizmetlerde Öğrenen-Öğrenen Etkileşimi ile İlgili Yorumları

İFADELER	K.Katılmıyor		Katılmıyor		Kararsız		Katılıyor		K.Katılıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Web sitesinde diğer öğrenciler ile etkileşimde (iletişimde) sorun yaşamıyorum.	247	11,1	330	14,9	1096	49,3	404	18,2	145	6,5

Tablo 31'deki veriler doğrultusunda, öğrenenlerin %50'ye yakını bu konu hakkında "kararsız" olduklarını belirtmektedirler. Bu durum öğrenenlerin var olan hizmetleri yeterli bulmadıkları şeklinde yorumlanmıştır. Öğrenenlerin, forum kullanma amaçları incelendiğinde %10 a yakın bir oranın diğer insanlarla tanışma ve aynı oranda bir kesimin buluşmalara katılma amacıyla forumları kullandıkları görülmektedir. Ayrıca, yaklaşık %20 oranında katılımcı da görüşlerini paylaşmak, başka kişilerin fikirlerini görmek amacıyla, bahsi geçen web 2.0 ortamlarını kullandıklarını belirtmiştirler.

Tablo 32: Katılımcıların, Forumlarda Diğer Öğrenenler ile Etkileşimlerini Sağlayan Uygulamaları Kullanımları

İFADELER	Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Açıköğretim sistemiyle ilgili görüşlerimi paylaşmak	509	20,7	1955	79,3
Yeni insanlarla tanışmak	245	9,9	2219	90,1
Buluşma ve organizasyonlara dahil olmak	227	9,2	2237	90,8

Tabloya bakıldığında forum kullanımında doğrudan diğer öğrenenler ile etkileşim kurulmasına yönelik uygulamaları kullanım oranları düşük düzeydedir. Fakat forum kullanımı dikkate alındığında tüm paylaşımlarda sürekli bir etkileşim durumu söz konusu olmaktadır. Öğrenenler ders notu paylaşımlarında, sistemle ilgili sorularını yönelttiklerinde diğer öğrenenler tarafından cevap niteliği taşıyan paylaşımlar söz konusu olmaktadır. Web 2.0 ortamlarında kullanıcıların diğer kullanıcılar ile etkileşime girebilmeleri çok

kolaydır. En basit kullanım olan yazılan ya da paylaşılan öğeye teşekkür etme, beğenme ve cevap yazma özellikleri ile kullanıcılar diğer kullanıcılar ile bir etkileşime geçmektedir.

Bölümlere göre forum kullanım amaçları değerlendirildiğinde de diğer öğrenenlerle etkileşim kurmak için forum kullanımında en yüksek oranlara sahip bölümler aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 33: Bölümlere Göre Öğrenenlerin Diğer Öğrenenler ile Etkileşimini Sağlayan Forum Uygulamalarının Kullanımı

Bölüm			**Açıköğretim sistemiyle ilgili görüşlerimi paylaşmak**		**Yeni insanlarla tanışmak**		**Organizasyonlara katılmak**	
			Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet
İktisat	n	225	180	45	204	21	210	15
	%		80	20	90,6	9,4	93,3	6,7
İngilizce	n	178	108	70	160	18	161	17
	%		60,7	39,3	89,9	10,1	90,4	9,6
İşletme	n	704	562	142	631	73	628	76
	%		79,8	20,2	89,6	10,4	89,2	10,8
Kamu yönetimi	n	298	241	57	270	28	271	27
	%		80,9	10,1	90,6	9,4	90,9	9,1
Okul öncesi öğretmenliği	n	97	69	28	91	6	90	7
	%		71	29	93,8	6,2	92,8	7,2
Sosyoloji	n	69	50	19	58	11	60	9
	%		72,5	27,5	84,1	15,9	87	13
Turizm ve otel işletmeciliği	n	142	109	23	120	12	120	12
	%		82,6	17,4	91	9	91	9
Genel Toplam	n		1908	505	2169	244	2188	225
	%		79,1	20,9	89,9	10,1	90,7	9,3
Ki kare			**100,833**		**45,253**		**41,067**	
P			**0,000**		**0,796**		**0,890**	

Tablo 33'de, katılımcı sayısı 50 üzeri olan bölümler dikkate alınmıştır. Her bir uygulama için yüzde oranları hesaplanmıştır.

Yapılan ki kare testi sonucunda bölüm ile “açıköğretim sistemiyle ilgili görüşlerimi paylaşmak”, “organizasyonlara katılmak” ve “yeni insanlarla tanışmak” amaçları ile siteyi kullanıp kullanmama arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$, $\alpha = 0,05$). Fakat kullanım oranlarına bakıldığında bu amaçlar ile en yüksek kullanım, İngilizce Öğretmenliği Lisans Programı ile Okulöncesi Öğretmenliği Lisans programında olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra Sosyoloji bölümü öğrenenleri de etkileşim amacıyla kullanımda diğer bölümlere göre daha etkin bir katılım sağlamaktadır.

Tüm katılımcılar değerlendirildiğinde oranlar %20’nin üzerine çıkmamaktadır. Bu durum öğrenenlerin ihtiyacı olmadığı şeklinde yorumlanabileceği gibi, öğrenenlerin henüz böyle bir alışkanlık ya da yeterlilik kazanmamış olabilecekleri şeklinde de yorumlanabilir.

Elde edilen verilerin yanı sıra daha önce de adı geçen açıköğretimle ilgili forum siteleri incelendiğinde katılımcıların ilgi alanları, gündemdeki konular, eğlence, oyun gibi konularda birçok paylaşım yapıldığı görülmektedir. Aşağıda birkaç forum sitesinden alınan ekran görüntüleri sunulmaktadır. Bu görüntüler değerlendirildiğinde forumların yalnızca ders notu, içerik paylaşımı amacıyla kullanılmadığı görülmektedir.

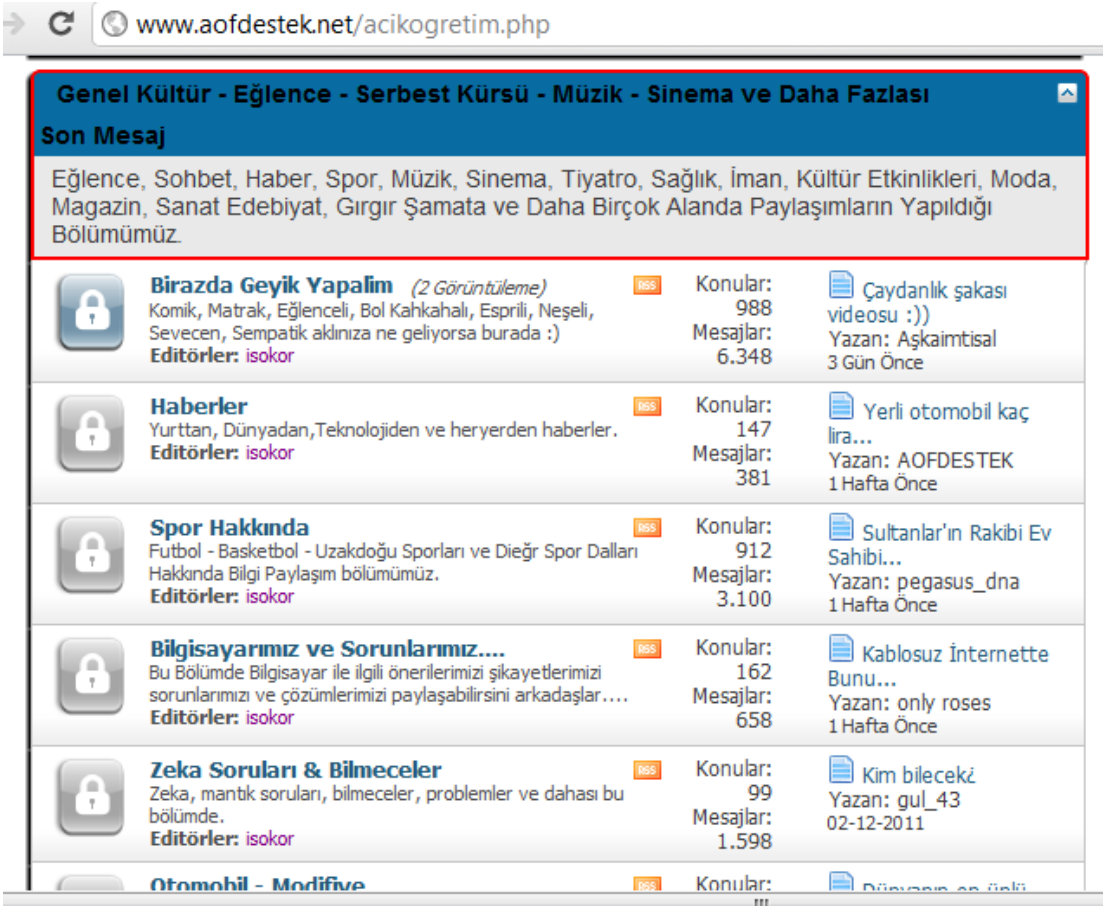

Şekil 11 : www.aofdestek.net Adresinde Yer Alan Paylaşımlara Örnekler

Şekil 12 : www.acikogretim.gen.tr Adresinde Yer Alan Paylaşımlara Örnekler

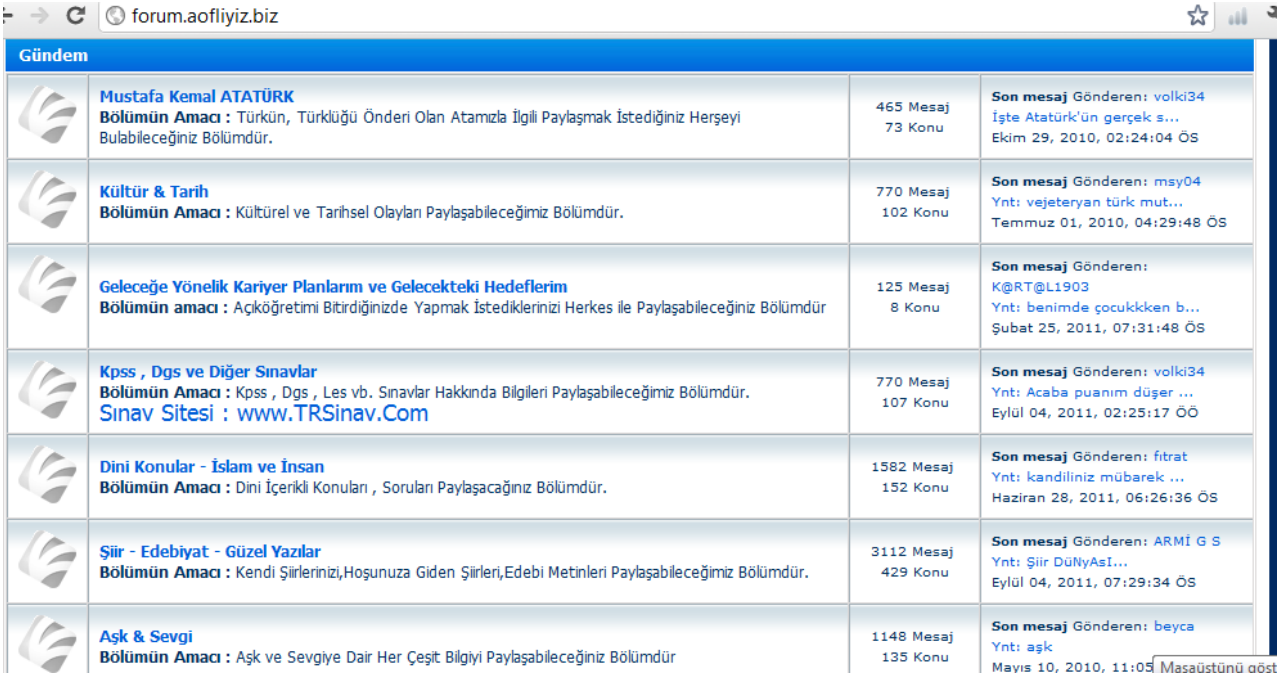

Şekil 13 : forum.aofliyiz.biz Adresinde Yer Alan Paylaşımlara Örnekler

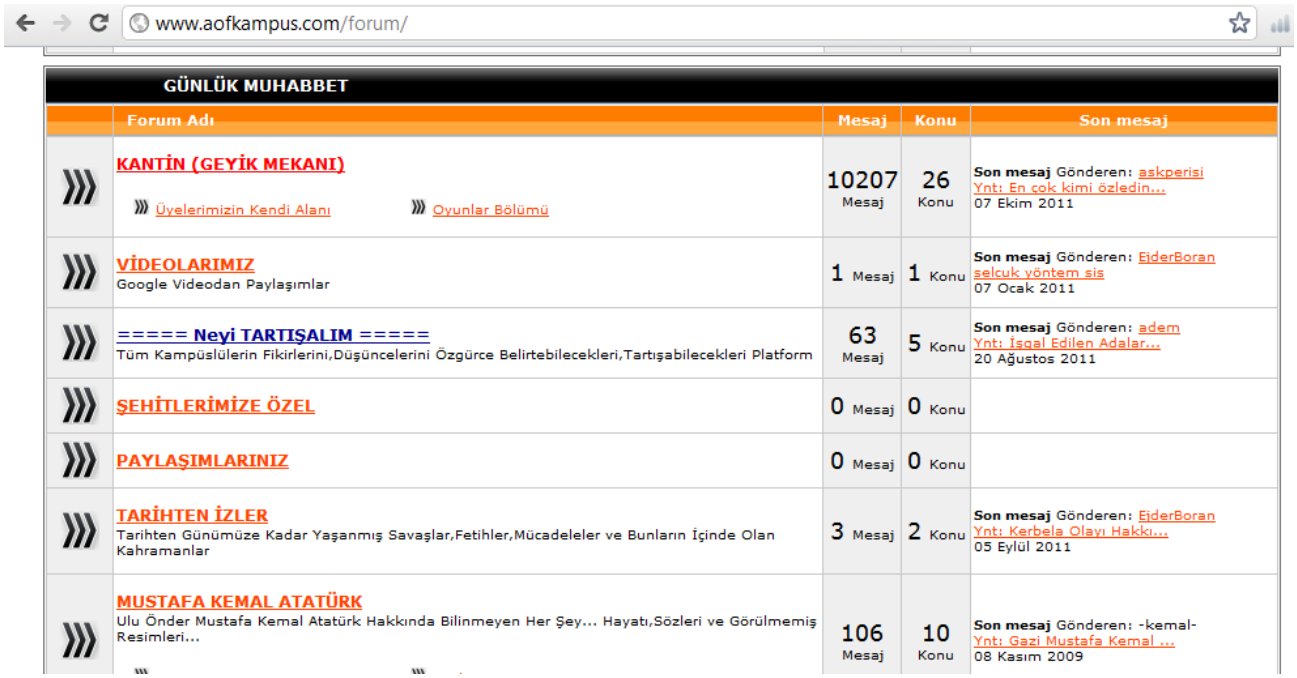

Şekil 14: www.aofkampus.com Adresinde Yer Alan Paylaşımlara Örnekler

Şekil 11, 12, 13 ve 14'e göre, öğrenenler güncel konular, sohbetler, şiir, edebiyat, spor, bilgisayar gibi ilgi alanlarına yönelik paylaşımlar yapmaktadırlar. Bu paylaşımlar öğrenenlerin akademik paylaşımlarının yanı sıra, aynı kurumun öğreneni olan kişiler ile sosyal ve entelektüel paylaşımlara ihtiyaç duyduğu şeklinde yorumlanabilir.

Diğer bir web 2.0 ortamı olan sosyal ağ kullanım yeterlilikleri ile ilgili bilgi edinmek için Tablo 34 oluşturulmuştur. Tablo 34'de öğrenenlerin sosyal ağ sitelerini; diğer kullanıcılar ile etkileşim kurmak, sosyal ve entelektüel paylaşımlar sağlamak, ilgi alanları doğrultusunda paylaşımlardan yararlanmak amaçları ile kullanabilecekleri uygulamaları kullanım oranları sunulmaktadır.

Tablo 34: Katılımcıların Sosyal Ağ Siteleri Üzerinden Diğer Kullanıcılar ile Etkileşim Kurabildikleri Hizmetlerin Kullanımları

	Kullanıyor		Kullanmıyor	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
Takipçi hayran olma	439	17,8	2025	82,2
Profil yorum yapma	520	21,1	1944	78,9
Profil takip etme	1122	45,5	1342	54,5
Grup / topluluklara üye olma	957	38,8	1507	61,2
Özel mesajlaşma	816	33,1	1648	66,9
Arkadaş edinme	705	28,6	1759	71,4

Tablo 34'e göre, en yüksek oranla "Profil takip etme" ve "Grup/topluluklara üye olma" özelliklerini kullanarak diğer kullanıcılar ile etkileşim içine girdikleri görülmektedir. Oranlar değerlendirildiğinde yüksek düzeyde kullanımlar ile karşılaşılmasa da öğrenenlerin belirli bir kullanım bilgi ve becerisine sahip olduğu sosyal ağ kullanım oranındaki yüksek değerlerden dolayı varsayılmaktadır.

Sosyal ağ kullanımlarında cinsiyet faktörünün etkisi araştırıldığında aşağıdaki tablolar ortaya çıkmaktadır.

Tablo 35: Sosyal Ağ Kullanım Sıklığında Cinsiyet Faktörünün Etkisi

	Her gün kullanım		
Cinsiyet		Hayır	Evet
Kadın	N	772	546
	%	58,6	41,4
Erkek	N	605	541
	%	52,8	47,2
Toplam	n	1377	1087
	%	55,9	44,1
Ki kare	**8,310**		
P	**0,002**		

Ki kare testi sonucunda cinsiyet ile sosyal ağ sitelerini her gün kullanıp kullanmama arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$, $\alpha = 0,05$). Çapraz tablo incelendiğinde; Erkek katılımcıların %47,2 sinin sosyal ağ sitelerini her gün kullandıklarını belirttikleri görülürken, kadın katılımcıların %41,4 ü söz konusu siteleri her gün kullanmaktadır.

Bunun yanı sıra etkileşimle ilgili kullanımlara izin veren uygulamalarda cinsiyet faktörünün etkisi incelendiğinde aşağıdaki tablo oluşmaktadır.

Tablo 36: Katılımcıların Sosyal Ağ Sitelerinde Diğer Kullanıcılar ile Etkileşim Kurdukları Uygulamaların Kullanım Oranlarının Cinsiyet Faktörü ile İlişkisi

	Takipçi/hayran olma			**Özel mesajlaşma**		**Profil yorum yapma**		**Grup/topluluklara üye olma**		**Ark.profillerini takip etme**		**Arkadaş Edinme**	
Cinsiyet		Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet
Kadın	N	1088	230	890	428	1048	270	799	519	706	612	973	345
	%	82,5	17,5	67,5	32,5	79,5	20,5	60,6	39,4	53,6	46,4	73,8	26,2
Erkek	N	937	209	758	388	896	250	708	438	636	510	786	360
	%	81,8	18,2	66,1	33,9	78,2	21,8	61,8	38,2	55,5	44,5	68,6	31,4
Toplam	N	2025	439	1648	816	1944	520	1507	957	1342	1122	1759	705

	%	82,2	17,8	66,9	33,1	78,9	21,1	61,2	38,8	54,5	45,5	71,4	28,6
Ki kare	**0,259**			**0,530**		**0,651**		**0,346**		**0,922**		**8,233**	
P	**0,635**			**0,492**		**0,429**		**0,562**		**0,351**		**0,002**	

Ki kare tablosunda görüldüğü gibi cinsiyet ile arkadaş edinme uygulamasını kullanıp kullanmama arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur ($p = 0,002$, $p < 0,05$, $\alpha = 0,05$). Erkek katılımcılarda söz konusu uygulamayı kullanım oranı kadın katılımcılara göre anlamlı derecede daha yüksektir.

Ayrıca; "Takipçi/hayran olma", "Profil yorum yapma", "Arkadaşlarımın profillerini takip etme", "Grup/topluluklara üye olma", "Özel mesajlaşma" uygulamalarının kullanım oranları cinsiyete göre farklılaşmamaktadır ($p > 0,05$, $\alpha = 0,05$).

Karşılaşılan bu sonuç değerlendirildiğinde kurum tarafından sunulacak bir sosyal ağ sitesinde erkek öğrenenlerin arkadaş edinmek amacı ile diğer kullanıcılara yönelik yapacakları davranışlarının, kullanıcılar tarafından kötü karşılanması ve bu nedenle siteyi kullanım oranında azalma ya da tamamen bırakma gibi durumların yaşanabileceği öngörülmektedir. Bu nedenle hazırlanacak bir sosyal ağ sitesinde bu durumu önleyici bir sistem oluşturulması sitenin kalitesini arttıracak bir diğer husus olacaktır.

Öğrenenlerin oluşturulması söz konusu olan sosyal ağ sitesinde diğer kullanıcılarla paylaşıma ve etkileşime yönelik verilecek hizmetlere karşı tutumları aşağıdaki tabloda sunulmaktadır.

Tablo 37: Katılımcıların Oluşturulacak Bir Sosyal Ağ Sitesinde Paylaşım ve Etkileşim Uygulamalarına Yönelik Beklentileri

İFADELER	**K.Katılmıyor**		**Katılmıyor**		**Kararsız**		**Katılıyor**		**K.Katılıyor**	
	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde	Sıklık	Yüzde
İzin verdiğimde diğer öğrenenler benim profilimi görebilmeli	202	8,3	265	10,9	345	14,2	806	33,3	806	33,3
İlgi alanlarımıza göre akademik ve entelektüel paylaşım grupları kurabilmeliyiz	109	4,5	136	5,6	341	14,1	882	36,5	951	39,3
Paylaşımlar Üniversite tarafından belirlenen moderatörler ile kontrol edilmeli	124	5,1	152	6,3	297	12,3	859	35,5	989	40,9

Verilen cevaplar doğrultusunda ifadelerle ilgili olumlu bir tutum olsa da diğer tüm ifadelere verilen cevaplar ile karşılaştırıldığında en olumsuz tutum "izin verdiğimde diğer öğrenenler benim profilimi görebilmeli" ifadesine karşı sergilenmiştir. Bu durum öğrenenlerin konuyla ilgili çekinceleri olduğu izlenimi oluşturmaktadır.

Tabloda görüldüğü gibi öğrenenler çeşitli paylaşımların olmasını bunun yanı sıra gerçekleşen paylaşımları denetleyen bir mekanizmanın da yer almasını istemektedirler.

Elde edilen veriler doğrultusunda iyi bir yapılandırma sağlanarak oluşturulacak sosyal ağ sitelerinin, öğrenenlerin etkileşimde olduğu, daha etkili öğrenmeler gerçekleştirdiği, paylaşımlarda bulunduğu bir ortam olarak kullanılabileceği öngörülmektedir. Analiz sonuçlarına göre öğrenenler, bu ortamları etkin biçimde kullanabilmek için gerekli hazır bulunuşluğa sahiptirler. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde üniversite tarafından sunulan öğrenenlerin diğer öğrenenler ile etkileşimine olanak sağlayacak uygulamalar konusunda yeterince bilgi sahibi olunmadığı tespit edilmiştir. Öğrenenlerin forum siteleri aracılığı ile diğer öğrenenler ile etkileşime geçtiği, hatta %10 oranında bir kesimin bu siteler aracılığı ile arkadaş edinmek ve etkinlikler oluşturmak/katılmak için kullandığı görülmektedir.

Öğrenenlerin sosyal ağ siteleri kullanım yeterliliklerini göz önüne aldığımızda, oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde kullanım ile ilgili bir önbilgi ve yeterliliğe sahip oldukları görülmektedir. Öğrenenlerin kendi istekleri oranınca profillerini sergileyebildikleri ve diğer öğrenenlerin bu profilleri görmesine olanak sağladıkları güvenli bir ortam için yüksek beklentiye sahip oldukları belirlenmiştir. Elde edilen bulgu ve yorumlar ışığında son varsayım olan "A.Ü. açık ve uzaktan öğretim öğrencilerinin diğer öğrenenler ile etkileşimleri bir sosyal ağ sitesi ile sağlanabilir" ifadesinin doğruluğu ortaya çıkmaktadır.

Varsayımların değerlendirilmesi adına elde edilen bulgu ve bu bulgulara yönelik yorumlar doğrultusunda oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinin sahip olması

gereken özellikler ile ilgili çıkarımlar Sonuç bölümünde, “sonuç” ve “öneriler” başlıkları altında detaylandırılacaktır.

5. Sonuç ve Öneriler

Açık ve Uzaktan öğretim yapan 2464 öğrenin katılımcı olduğu çalışmada yapılan analizler, sunulan varsayımların sınanmasında kullanılmış ve yorumlanmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1. Sonuç

Kişilerin sosyal ağ ve üniversite sitelerine yönelik kullanım alışkanlıklarını ortaya koymak amacı ile yapılan bu araştırmada yer alan katılımcılar demografik özellikleri bakımından incelenmiştir.

Katılımcıların %53,5 i kadın, %46,5 i ise erkek olduğu, %2 sinin 18 yaşından küçük, %47,7 sinin 19-23 yaşları arasında, %34,3 ünün 24-30 yaş aralığında ve %15,9 unun ise 31 ve + yaş aralığında oldukları, %29,2 lik oranla işletme bölümünde öğrenim görenlerin sıklık bakımından 1. sırada yer aldığı, %12,3 ile kamu yönetimi ve %9,3 ile iktisat bölümünde öğrenim gören katılımcıların 2. ve 3. sırada yer aldıkları, 1. sınıfta öğrenim gören katılımcıların çoğunlukta olduğu gözlemlenmiştir. Var olan durum analizi yapıldığında aşağıdaki bulgular ortaya çıkmıştır.

Öğrenenlerin kurum tarafından hazırlanmış resmi web sitesi ve açık ve uzaktan eğitim için oluşturulmuş web hizmetlerini kullanım oranları %90,5 olarak görülmüştür. Öğrenenlerin web hizmetleri kullanımı konusunda olumlu bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Sunulan hizmetlere yönelik değerlendirmeleri alındığında ise öğrenenlerin %50'sinin sitedeki bilgilerin güncel olmadığını düşündükleri görülmektedir. Katılımcıların %53,4'ü güncel duyurulara erişimde problem yaşadığını belirtmiştir. Bu durum öğrenenlerin arayüz etkileşimlerinde sorunlar yaşadığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bu durum, arayüz tasarımındaki karmaşıklıktan kaynaklanabileceği gibi Anadolu Üniversitesi ve Açıköğretim Fakültesinin birçok farklı web sitesine sahip olmasından da kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Öğrenenlerin %70,9'u görüşlerini iletme konusunda yeterli uygulama olmadığı belirtmişlerdir. Öğrenenler kuruma doğrudan erişimde problem yaşamaktadır.

Öğrenenler, sunulan hizmetlerde en fazla olumlu tutumu e-öğrenme portallarında farklı stillerde öğrenmelere yönelik hazırlanan içerik sunumlarına karşı göstermişlerdir. Ayrıca öğrenenler, ders sunumlarına erişim konusunda sorun yaşamadıklarını belirtmektedirler.

Sunulan hizmetlerin genel değerlendirmesi yapıldığında öğrenenlerin içerik ile etkileşim konusunda sorun yaşamadıkları fakat kurum ve arayüz ile olan etkileşimlerde sorunlar yaşadıkları görülmektedir.

Elde edilen bu veriler oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinin tasarımında göz önüne alınarak uygun çözümler getirilmelidir. Öğrenenin özerk olduğu esnek, etkileşime olanak sağlayan sade ve tek bir site üzerinden tüm bilgi ve gereken içeriğe ulaşılabilen bir tasarım söz konusu sorunların çözümü için önerilebilir.

İhtiyaç analizi için ise öğrenenlerin farklı ortamlardan yararlanma oranları ve amaçları değerlendirilmiştir.

Öğrenenlerin Açık Öğretim Fakültesi bölümleri ile ilgili oluşturulan forumları kullanım oranlarına bakıldığında, %83,4'lük bir çoğunluk göze çarpmaktadır. Bu kullanıcıların kullanım amaçları incelendiğinde en fazla kullanım oranına %58,6 ile ders notlarını takip etmek yanıtı sahiptir. 2. sırada %58,5 ile açıköğretim sistemiyle ilgili bilgi edinmek yanıtı yer almaktadır. Fakat bunların yanı sıra bu siteleri, bilgi paylaşımı, yeni arkadaşlıklar kurmak ve organizasyonlara katılım içinde kullanan bir kesim bulunduğu tespit edilmiştir.

Bu kullanım oranı ve amaçlarına bakıldığında forumlar öğrenenlerin belirli ihtiyaçlarını karşılamak için kullandıkları önemli bir ortam olarak öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra birçok sosyal ağ sitesi üzerinde yapılan aramalar sonucunda açık ve uzaktan eğitim ile ilgili profil, grup ve etkinlik ile karşılaşılmıştır.

Öğrenenlerin sosyal ağ kullanım yeterlilikleri değerlendirildiğinde, ankete katılan öğrenenlerin %59,3'lük çoğunluğu bir tane sosyal ağ sitesini kullandığını belirtirken, %17,6'sı hiç kullanmadığını ve %23,1'i ise birden fazla sosyal ağ sitesini tercih ettiğini belirtmiştir. Sosyal ağ kullanan katılımcı oranı %82,4'tür.

Sosyal ağların kullanım sıklıkları incelendiğinde de katılımcılar, çoğunluk olarak (%53,5) her gün sosyal ağ sitelerini kullandıkları ifade etmişlerdir.

Bu durum katılımcıların sosyal ağ kullanımı konusunda yeterli bilgi ve beceriye sahip olduğunu ayrıca bu kullanımı bir alışkanlık haline getirebileceklerini göstermektedir.

Öğrenenlerin web 2.0 ortamları olan forum ve sosyal ağ sitelerini kullanım sıklıkları ve kullandıkları uygulamalar açısından değerlendirildiğinde oluşturulacak bir sosyal ağ sitesi için öğrenenlerin kullanım yeterliliklerine sahip oldukları ve bu kullanımı alışkanlık haline getirebilecekleri yorumu yapılabilir.

Öğrenenlere sunulacak; verilen ödevler konusunda tartışmalar yapabilecekleri, bilgi ve belge paylaşımı yapabilecekleri, profillerini kendilerine özgü düzenleyebilecekleri, diğer öğrenenlerin profillerini takip edebilecekleri, birlikte çalışarak ürünler oluşturabilecekleri veya oluşturulan ürünler üzerinde düzenleme yapabilecekleri bir sosyal ağ sitesi ile etkileşim içine girerek daha etkin öğrenmeler gerçekleştirmesi sağlanabilecektir.

Etkileşim içinde yapılan bu çalışmalar; öğrenenlerin farklı bakış açıları geliştirmelerine, sosyalleşmelerine, görev ve sorumluluk bilinci geliştirebilmelerine ve etkili öğrenmeler gerçekleştirmelerine olanak sağlayacaktır.

Oluşturulacak bir sosyal ağ sitesine yönelik beklentilere ilişkin yargılar içerisinde en olumlu bakış açısına sahip olan konular, “bilgi ve belge isteklerimi kolaylıkla iletebileceğim uygulamalar olmalı” ve “kayıtlı olduğum Fakülte /Bölüm ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı” , biçiminde ortaya çıkarken, en olumsuz düşünceye sahip olunan konu ise “izin verdiğimde diğer öğrenenler benim profilimi görebilmeli” olarak şekillenmiştir.

Öğrenenlerin oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinden beklentileri değerlendirildiğinde, kurum ile etkileşim konusunda beklentilerinin yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Öğrenenler bölümlerine ilişkin duyurulara, Açıköğretim sistemi ile ilgili bilgi ve belgelere doğrudan erişim istemektedir.

Oluşturulacak sosyal ağ sitesi ile içerik sunumuna yönelik mevcut uygulamaların yer alacağı bir web 2.0 ortamına yönelik oluşturulacak tasarım ile hem öğrenenin hem de kurumun farklı birkaç ortam kullanımından kaynaklı sorun ve zaman kayıpları en aza indirilebilecektir.

Öğrenenler, hem akademik hem de entelektüel paylaşımlar yapabilecekleri denetimli bir ortama yönelik olumlu bir tutum sergilemektedir.

Öğrenenlerin kurumla, öğretici/ders yöneticisi/moderatör ile ve diğer öğrenenler ile etkileşimlerini sağlayabilecek kolay kullanımlı bir arayüze sahip olarak tasarlanan bir sosyal ağ sitesi ile sosyal ve akademik ihtiyaçlarının karşılanabileceği söylenebilir.

Ayrıca oluşturulacak web ortamının tasarımında Moore'un etkileşimsel uzaklık kuramında yer alan diyalog ve yapı kavramları da ön plana çıkmaktadır. Kurama göre diyalog miktarının artması öğrenenlerin uzaklığını azaltmaktadır. Yüksek seviyede etkileşime olanak sağlayan bu ortamlarda belirli bir yapılandırma sağlanmalıdır. Öğrenenlerin verdiği yanıtlardan da ortaya çıkan sonuç denetim unsurunun önemli olduğu yönündedir.

Öğrenenin kendi özerkliğine olanak sağlayan bir tasarım sağlanarak bireyselleştirmesi ve benimsemesi sağlanabilecektir. Bireyin kendi profilini oluşturması, ekleyeceği uygulamaları kendisinin seçmesi, arkadaşlarını kendisinin belirlemesi ve katılacağı grupları kendisinin seçmesi öğrenene yüksek seviyede bir özerklik imkanı sunmaktadır.

Kuramdan yola çıkıldığında yapının az, diyalogun yüksek ve öğrenenin özerkliğine olanak sağlayan tasarımlar bireyin uzaklık hissini azaltmaktadır. Böylece birey kendini ortamın bir öğesi olarak kabul edecek ve daha etkin öğrenmeler gerçekleştirebilecektir.

Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde, oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinin, kuruma sağlayacağı faydalara yönelik şu yorumlar yapılabilir;

1) Sosyal ağ sitesi aracılığı ile bilgi ve belge sunumlarında prosedür uygulamalarından kaynaklı sorunlar ve zaman kayıpları en aza indirilecektir

2) Öğrenenlerin web sitelerindeki bilgilerin güncelliğine yönelik kararsız tutumları bu konuda sorunlar yaşandığını göstermektedir. Yapılması gereken güncellemelerin, tek bir ortamda yapılabilmesi ile iş gücü ve zaman kaybı ve yaşanacak karışıklıkların önüne geçilebilecektir.
3) Sunulacak sosyal ağ sitesi, kurum için daha fazla bir maliyet ve insan gücü gereksinimine neden olmayacaktır. Var olan bilgisayar sistemleri ve personel bu proje için yönlendirilerek çözüme katkı sağlanabilecektir.

Sonuç olarak bir değerlendirme yapılacak olursa;

Öğrenenler web 2.0 ortamlarının kullanımları ile ilgili yeterliliğe sahiptirler ayrıca kurum tarafından sunulan web hizmetlerini yüksek oranda kullanmaktadırlar. Ancak şu an var olan web hizmetleri öğrenenlerin tam olarak beklentilerine yanıt verememektedir. Oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde öğrenenlerin kendi profillerini oluşturabildikleri, içerik veya kurumla ilgili sunulan hizmetlerden istediklerini seçerek kullanabildikleri, akademik ve sosyal paylaşım grupları kurabildikleri, üye olabildikleri ve paylaşım yapabildikleri, moderatörler tarafından denetlenen, üniversite veya bölüm ile ilgili duyuru ve bilgilendirmelerin doğrudan mesaj olarak iletildiği bir tasarım öğrenenlerin beklentilerini büyük ölçüde karşılayacak niteliklere sahip olacaktır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, açık ve uzaktan öğrenim gören öğrenenlere yönelik mevcut durum analizi, ihtiyaç analizi ve tasarlanacak bir web 2.0 ortamı olan sosyal ağ sitelerine yönelik beklentiler incelenmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular ve sonuçlar, hazırlanacak bir sosyal ağ sitesinin tasarımında dikkat edilmesi gereken hususlar konusunda öngörü sağlayacaktır.

Bu bağlamda bu çalışmanın sonuçları çerçevesinde gelecekte yapılacak olan çalışmalar ve uygulamalar için öneriler aşağıda yer almaktadır. Bu öneriler öğrenenlerin beklentilere yönelik sorulan anket soruları ile şekillendirilmiştir.

Oluşturulacak bir sosyal ağ sitesinde öğrenenler kendi öğrenci numaraları ile sisteme kayıt olmalıdır. Bu durum öğrenenin takibini kolaylaştıracağı gibi gizli bir

denetim mekanizması olacaktır. Öğrenen, sakıncalı içerik paylaşımlarını yaparken tespit edilebileceğini bildiği için bu tür paylaşımlardan uzak duracaktır.

Profillerini CV şeklinde düzenlemelerine olanak sağlayacak bir tasarımda, öğrenen istediği kadar bilgiyi profilinde yayınlayabilmelidir. Ayrıca bu bilgiler, kendi isteği dışında diğer kullanıcılar ile paylaşılmamalıdır.

Öğrenenler profillerinin mezun olduklarında da kullanılabilmesi ancak kendi istekleri ile üyelikten ayrıldıklarında profil erişimlerinin engellenmesini istemektedirler.

Öğrenenlerin istedikleri uygulamaları (sıkça sorulan sorular, e-alıştırma vb.) kendi profillerine ekleyebilecekleri modüler bir sistem tasarlanabilir. Böylece kurum için, yeni eklenen içerik ve uygulamaların sisteme dahil edilmesi daha kolay bir hal alırken, öğrenen gereksiz birçok bilgi ve uygulama ile uğraşmak zorunda kalmayacaktır.

Öğrenenler site için belirli kullanım koşulları olması ve her kullanıcının üye olurken bu koşulları kabul ettiğinin varsayılması konusunda olumlu bir tutum sunmuşlardır.

Fakülte, bölüm ve AÖF sistemi ile ilgili sıkça sorulan sorular ve yanıtlarını içeren bir uygulama oluşturularak öğrenenlerin sorularına kendi çabaları ile çözüm bulmaları sağlanabilir. Bu öğrenen ve kurum arasında gerçekleşecek iletişimlerde ortaya çıkan zaman kayıplarını azaltacaktır.

Öğrenenler kendi ilgi alanları doğrultusunda gruplar kurarak bu alanda paylaşımlar yapmak istemektedir. Yapılan paylaşımlar, öğrenenlerin farklı bakış açıları, bilgi ve ilgi kazanmalarını sağlayacaktır. Böylece öğrenenler sadece akademik alanda değil sosyal ve kültürel alanda da kendilerini geliştirebileceklerdir.

Yapılan paylaşımların denetimine yönelik bir moderatörlük sistemi kurulmalıdır. Böylece sakıncalı içerik paylaşımları, gereksiz ya da yanlı paylaşımlar engellenerek kullanıcıların rahatsız olabilecekleri durumlar önlenebilir. Bu durum sitenin kalitesinin yükselmesini sağlar.

Yapılacak moderatörlük sistemi etkin bir şekilde planlamalıdır. Yoğun bir kullanıcı kitlesi tarafından yoğun bir paylaşım söz konusu olduğunda öğrenenin paylaşımının görüntülenebilmesi için bekleme süresi, öğrenenin site kullanım alışkanlığı edinmesini doğrudan etkileyen bir faktör olabilir. Mason ve Rennie, (2008:62-63)'e göre düşünerek mesajlaşma cevap için bir aciliyetin olmaması gibi unsurlar öğrenenlerin çevrimiçi cevaplamaya yönelik güven geliştirmelerini önlemektedir. Paylaşımlar uzun süre yayınlanmadığında, öğrenen bir süre sonra paylaşım yapmayı bırakabilir, sonrasında siteyi kullanım sıklığı azalabilir ve nitekim siteyi kullanmaktan vazgeçerek farklı ortamları kullanmayı tercih edebilir.

Öğrenenlere bölüm ve üniversite ile ilgili duyurular doğrudan mesaj olarak iletilebilir. Bu uygulama öğrenenlerin duyuruların tarihleri ile ilgili yaşayacakları sorunların azalmasını sağlayacağı gibi kurum içinde öğrenenlerin bu problemlerine yönelik yaptığı işlemlerin oranında azalma meydana gelecektir.

Kullanıcıya ait bilgilerin sınıflandırılarak kaydedildiği bir veri tabanı ile uygun programlama dili kullanılarak yapılandırılacak tasarım, bu sistemin kolay ve hatasız bir şekilde uygulamasına olanak sağlayacaktır. Tasarlanacak sistemin arayüzünün basit olması da bir diğer gereklilik olarak sunulmaktadır.

Bu çalışma sonucunda açık ve uzaktan eğitim sunan kurumların oluşturabilecekleri etkileşimli bir sosyal web ortamının tasarımında temel alabilecekleri saptamalar yapılmıştır.

Daha sonra yapılacak çalışmalar için sunulan bu öneriler doğrultusunda hazırlanan bir sosyal ağ sitesi ve bunun uygulanması sonucunda elde edilen veriler ile yeniden yapılandırmalar söz konusu olacaktır. Böylece teorik olarak tespit edilen tasarım çerçevesi pratikte test edilerek iyileştirmeler sağlanacaktır. Yapılacak sonraki çalışmalarda elde edilen veriler doğrultusunda kurumlar hazırlayacakları ortamların alt yapısını tasarlarken ana bir çerçeve çizebilecektir.

Ek-1 Öğrenenlere uygulanan anket Formu

Değerli öğrencimiz;

Değerli öğrencimiz, Bireylerin benzer ilgi alanlarına göre sosyal gruplar kurarak her türlü yazılı, görsel paylaşımı web üzerinden gerçekleştirebildikleri sosyal ağ internet siteleri ve çeşitli konu başlıkları altında bilgi paylaşımında bulunulan forumlar geçtikçe önem kazanmaktadır. Siz öğrencilerimizin kullanımına yönelik Anadolu Üniversitesi tarafından oluşturulması düşünülen sosyal ağ internet sitesinin içeriğinin belirlenmesi için aşağıdaki anket düzenlenmiştir. Anketimize vereceğiniz samimi cevaplarla katkıda bulunmanızı bekliyoruz. Katılımınız için teşekkür ederiz.

---

* Gerekli

Cinsiyetiniz. *

- Kadın
- Erkek

Yaş : *

Kayıtlı olunan bölüm : *

Sınıfınız : *

1. Üye olduğunuz sosyal ağ siteleri hangisi veya hangileridir? *

- Facebook
- MySpace
- Twitter
- Flickr
- Netlog
- Herhangi bir sosyal ağ sitesine üye değilim.(soru 4 ’den devam ediniz.)
- Diğer:

Herhangi bir sosyal sitesine üye değilseniz, nedenini kısaca açıklayınız? (soru 4 ’den devam ediniz.)

……
……
…….

2. Üye olduğunuz sosyal ağ sitelerine giriş sıklığınız nedir?

- [ ] Her gün
- [ ] 3-4 günde bir
- [ ] Haftada bir
- [ ] Boş zamanlarımda sürekli olarak

3. Üye olduğunuz sosyal ağ sitelerinde en fazla kullandığınız uygulamalar?

- [ ] Profil oluşturma
- [ ] Takipçi/hayran olma
- [ ] Profil değişiklikleri ile ilgili yorum yapma
- [ ] Sayfa veya grup oluşturma
- [ ] Arkadaşlarımın profillerini takip etme
- [ ] Kişi ya da grup arama
- [ ] Fotoğraf paylaşma
- [ ] İlgi alanlarımdaki grup ve topluluklara üye olma
- [ ] Video veya dosya paylaşma
- [ ] Özel mesajlaşma
- [ ] Arkadaş edinme
- [ ] Uygulama (oyun,fal vb.) ekleme
- [ ] Diğer:

4. Açıköğretim ile ilgili forum sitelerini kullanıyorsanız, kullanım amacınız aşağıdakilerden hangisi/hangileridir? *

- [ ] Açıköğretim sistemiyle ilgili bilgi edinmek
- [ ] Ders notları temin etmek
- [ ] Açıköğretim sistemiyle ilgili görüşlerimi paylaşmak
- [ ] Yeni insanlarla tanışmak
- [ ] Geçmiş senelerin sorularına erişmek
- [ ] Buluşma ve organizasyonlara dahil olmak
- [ ] Herhangi bir forum sitesi kullanmıyorum.
- [ ] Diğer:

5. Anadolu Üniversitesi'nin web sitesinde yer alan uygulamalardan en çok kullandıklarınızı işaretleyiniz. *

- [ ] Medya uygulamaları (Tv A, Radyo A, e-gazete, Anadolu Haber)

☐ Fakülte, bölüm, birim tanıtımları

☐ Etkinlikler

☐ Duyurular

☐ Kütüphane hizmetleri

☐ Açık Öğretim ile ilgili hizmetler

☐ Kullanmıyorsanız nedenini/nedenlerini aşağıdaki ifadeler arasından işaretleyiniz. (soru 7'den devam ediniz)

☐ Üniversite web sitesi çok karmaşık olduğu için kullanmıyorum

☐ Adresime gönderilen kılavuz, mektuplar ve bürolardan aldığım hizmetler benim için yeterli

☐ Sayfada yer alan bilgi ya da duyurular yeterli değil

☐ Diğer: [ ]

6. Üniversite web sitesini değerlendiriniz. (Verilen ifadelere katılım derecenizi, ilgili kutulara işaretleyerek belirtiniz.) Bu soruyu yanıtladıktan sonra 8. sorudan devam ediniz.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Sitedeki bilgiler günceldir.					
Duyurular sayfasında güncel duyuruları kolayca bulabiliyorum.					
Görüşlerimi web sitesi aracılığıyla iletebiliyorum					
Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma web sitesinde çözüm bulamıyorum.					
Açıköğretim sistemi ve derslerle ilgili tüm bilgilere kolayca erişebiliyorum.					
Fakülte/Bölümümle ilgili açıklamalar yeterlidir.					

7. Anadolu Üniversitesi'nin Açık Öğretim için sunduğu web hizmetlerinden kullandıklarınızı işaretleyiniz *

- ☐ e-öğrenme portalı
- ☐ Yunus Emre portalı
- ☐ Büro-web hizmetleri
- ☐ e-posta
- ☐ Sınav sonuçları
- ☐ Sıkça sorulan sorular
- ☐ Kullanmıyorum.(Soru 9'dan devam ediniz)

8. Açıköğretim web hizmetlerini değerlendiriniz? (Verilen ifadelere katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz).

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
E-öğrenme ortamı, farklı öğrenme bileşenleri ile (e-alıştırma, e-Tv gibi) daha etkili öğrenmemi sağlıyor.					
E-öğrenme ortamlarında yer alan teknik ve akademik destek uygulamaları ile sorularıma çözüm bulabiliyorum.					
Açıköğretim sistemi ile ilgili güncel duyuru ve haberlere kolayca erişebiliyorum.					
Öğrenci hizmetleri için "Büro-Web Hizmetleri" yeterlidir.					
Sorularıma "Sık Sorulan Sorular" sayfasında kolayca çözüm bulabiliyorum.					
Web sitesinde diğer öğrenciler ile etkileşimde (iletişimde) sorun yaşamıyorum.					

9. Açıköğretim için oluşturulacak bir Sosyal Ağ sitesi'nde yer alabilecek uygulamaları beklentileriniz çerçevesinde değerlendiriniz. (Verilen ifadelere katılma derecenizi ilgili kutucuğu işaretleyerek belirtiniz). *

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Üniversite ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.					
Kayıtlı olduğum Fakülte /Bölüm ile ilgili duyuruları güncel takip edebilmek için özel mesaj uygulaması olmalı.					
Bilgi ve belge isteklerimi kolaylıkla iletebileceğim uygulamalar olmalı					
Öğrenci hizmetleriyle ilgili sorularıma cevap alabileceğim destek hattı olmalı					
Fakülte/Bölüm ile ilgili sık sorulan sorular ve yanıtlarını içeren geniş kapsamlı bir uygulama bulunmalı					
Derslerle ilgili akademik danışmanlık sistemi bulunmalı.					
Kullanıcı adı ve şifre kullanarak kendi özelleştirilmiş sayfamı oluşturabilmeliyim					
Kendi profilimi (CV) oluşturabilmeliyim					
İzin verdiğimde diğer öğrenenler benim profilimi görebilmeli					
İlgi alanlarımıza göre akademik ve entelektüel paylaşım grupları kurabilmeliyiz					

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Paylaşımlar Üniversite tarafından belirlenen moderatörler ile kontrol edilmeli					
Mezun olduğumda da üyeliğim devam etmeli					
Üyelik kuralları olmalı ve katılanlar bunları kabul etmeli					
Üyelikten ayrıldığımda profil erişimini engelleyebilmeliyim					

Kaynakça

Açıkgöz, K. Ü. (2003). *Etkili öğrenme ve öğretme.* İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.

Anderson, T., ve Garrison, D. R. (1998). Learning in a networked world: new roles and responsibilties. *Distance Learners in Higher Education: Institutional responses for quality outcomes.* (Ed: C. Gibson) Madison: Atwood, ss. 97-112.

Aydın, C. H. (2003). Uzaktan eğitimin geleceğine ilişkin eğilimler. *TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası Dergisi* , 28-36.

Baker, S. C., Wentz, R. K., ve Woods, M. M. (2009). Using virtual worlds in education: second life as an educational tool. *Teaching of Psychology 36* , 59–64.

Bojars, U., Breslin, J., Finn, A., ve Decker, S. (2008). Using the semantic web for linking and reusing data across Web 2.0 communities. *Web Semantics: Science, Services and Agents on the World Wide Web* , 21–28.

Boulos, M. N., Maramba, I., ve Wheeler, S. (2006). Wikis, blogs and podcasts: a new generation of web-based tools for virtual collaborative clinical practice and education. *BMC Medical Education 6* , 41-48.

Brown, J. S., ve Adler, R. P. (2008). Minds on fire: open education, the long tail, and learning 2.0. *EDUCAUSE Review, 43*(1) , 16-32.

Burgess, J.V. (2006). *Transactional Distance Theory and Student Satisfaction with Web-Based Distance Learning Courses*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. The University of West Florida.

Chen, G., ve Chui, M. M. (2006). Online discussion processes: effects of earlier messages' evaluations, knowledge content, social cues and personal information on later messages. *Computers & Education* , 678-692.

Cormode, G., ve Krishnamurthy, B. (2008). Key differences between Web1.0 and Web2.0. *First Monday* .

Çil, B. (2000). *İstatistik.* Ankara: Detay Yayıncılık.

Dohn, N. B. (2009). Web 2.0: Inherent tensions and evident challenges for education. *Computer-Supported Collaborative Learning* , 343–363.

Downes, S. (2005, Ekim 16). *E-learning 2.0.* , e-Learning Magazin: http://www.downes.ca/post/31741 Erişim tarihi : 22/05/2011

Escofet, A., ve Marimon, M. (2010). Web 2.0. and collaborative learning in higher education. *Educaitonal Social Software for Context-Aware Learning Collaborative Methods and Human İnteraction.* (Ed: N. Lambropoulos, ve M. Romero). Information Science Reference, ss. 207-221.

Facebook. (2011). *Facebook İstatistikler*. Facebook: http://www.facebook.com/press/info.php?statistics Erişim tarihi: 07/07/2011

Galusha, J. M. (1998). Barriers to learning in distance education. University of Southern Mississippi.

Gorsky, P. ve Caspi, A. (2005). A Critical Analysis of Transactional Distance Theory. *The Quarterly Review of Distance Education, 6* (1), 1-11

Hilman, D. C., Willis, D. J., & Gunawerdana, C. N. (1994). Learner-interface interaction in distance education: An extension of contemporary models and strategies for practitioners. *American Journal of Distance Education 8(2)*, 30-42.

Holec, H. (1981). *Autonomy and foreing Language Learning.* Strasbourg: Council for Cultural Cooperation

Hostetter, C. ve. (2006). Measuring up online: the relationship between social presence and student learning satisfaction. *Journal of Scholarship of Teaching and Learning* , 1-12.

İbicioğlu, H. A. (2005). Uzaktan eğitimin başarosonda imkan, algı, motivasyon ve etkileşim faktörlerinin etkileri: Karşılaştırmalı bir uygulama*. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 325-338.

Kalelioğlu, F., ve Gulbahar, Y. (2010). Use of social software in sducation: a multiple intelligences perspective. *Educational Social Software for Context-Aware Learning* (Ed: N. Lambropoulos, ve M. Romero). Information Scien Reference, ss. 50-68

Karaağaçlı, M. (2008). Internet teknolojileri destekli uzaktan eğitimde sosyal kazanımlar gereksinimi. *Bilişim Teknolojileri Sergisi* , 63-74.

Karaman, S., Yıldırım, S., ve Kaban, A. (2008). Öğrenme 2.0 yaygınlaşıyor: Web 2.0 uygulamalarının eğitimde kullanımına ilişkin araştırmalar ve sonuçları. *XIII. Türkiye'de İnternet Konferansı Bildirileri* Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, ss.35-40.

Khan, B. H. (1997). *Web-Based instruction (WBI): what is it & why is it?* Englewood Cliffs, NJ: Educational Technology Publications.

Kirk, T. (2001). Cooperative learning- the building blocks. *Improving Schools 4(2)* , 28-35.

Köksal, B. A. (2003). *İstatistik analiz metodları.* İstanbul: Çağlayan Basımevi.

Laing, C., Wootton, A., & Irons, A. (2006). iPod! uLearn? . *Current Developments in Technology-Assisted Education 44* , 514-518.

Lee, J.-S. C. (2003). Technology acceptance and social networking in distance learning. . *Educational Technology & Society, 6(2),* , 50-61.

Lee, M. J., ve McLoughlin, C. (2010). Social software as tools for pedagogical transformation: enabling personalization, creative production, and part. *Educational Social Software for Context-Aware Learning: Collaborative Methods and Human Interaction (ed:* N. Lambropoulos, ve M. Romero). Information Science Reference, ss. 1-22

Little, D. (1991). *Learner Autonomy 1 - Definitions, Issues and Problems.* Authentik

Mattson, M., Norman, D., ve Purdy, R. (2002, Mart 26). *CAREO: Campus Alberta Repository of Educational Objects.* Virtual Centre for Inovative LearningTechnologies: http://vcampus.uom.ac.mu/upload/public/2002912104122.pdf erişim tarihi: 25/07/2011

McNally, K. (2000). *Maricopa learning eXchange (MLX).* The Labyrinth: http://www.mcli.dist.maricope.edu/labyforum/Spr00/laby2.html erişim tarihi: 18/06/2011

Merchant, G. (2009). Web 2.0, new literacies, and the idea of learning through participation. *English Teaching: Practice and Critique 8* (3), 107-122.

Monteith, M. ve. (2001). Learning in a virtual campus: the pedagogical implications of students' experiences. . *Innovations in Education and Teaching International* , 119-134.

Moore, M. G. (1972). Learner Autonomy: The Second Dimension of Independent Learning. Convergence,5 (2),76-88.

Moore, M. G. (1993). Three types of interaction. *Distance education: New perspectives* (Ed: K. Harry, M. John, ve D. Keegan). London: Routledge, 19-24

Moore, M. G. (1997). Theory of transactional distance. *Theoretical Principles of Distance Education*. (Ed: D. Keegan). London: Routledge, 22-38.

Moore, M. G. (2003). From chautauqua to the virtual university: A Century of Distance Education in the United States. *Office of Educational Research and Improvement* , 1-65.

Moore, M. G. (2007). Web 2.0: Does it really matter? *American Journal of Distance Education 21: 4* , 177-183.

Nakiboğlu, C. (2001). "Maddenin yapısı" ünitesinin işbirlikli öğrenme yöntemi kullanılarak kimya öğretmen adaylarına öğretilmesinin öğrenci başarısına etkisi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi 21*(3) , 131-143.

Oravec, J. A. (2003). Blending by Blogging: weblogs in blended learning initiatives . *Journal of Educational Media 28* (2-3) , 225-233.

O'Reilly, T. (2006, Ekim 1). *Web 2.0: compact definition?* Radar O'Reilly Blog: http://radar.oreilly.com/archives/2005/10/web-20-compact-definition.html erişim tarihi 21/03/2011

O'Reilly, T. (2005, 09 30). *What is Web 2.0*. O'Reilly Media: http://oreilly.com/web2/archive/what-is-web-20.html erişim tarihi 26/08/2011

Pereira, C. S., ve Soare, A. L. (2007). Improving the quality of collaboration requirements for information management through social networks analysis. *International Journal of Information Management* , 86-103.

Report, H. (2010). *Horizon Report 2010*. Horizon Report 2010: http://wp.nmc.org/horizon2010/ Erişim tarihi: 25/08/2010

Rhoades, E. B., Friedel, C. R., ve Morgan, C. (2009). Can Web 2.0 improve our collaboration? *Techniques: Connecting Education and Careers* , 24-27.

Rogers, P. C., Liddle, S. W., Chan, P., Doxey, A., ve Isom, B. (2007). Web 2.0 learning platform: Harnessing collective intelligence. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE July vol:8* , 16-33.

Saban, A. (2002). *Öğrenme öğretmen süreci yeni teori ve yaklaşımlar.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Sandoe, C. (2005). *Measuring Transactional Distance in Online Courses: The Structure Component.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of South Florida.

Serper, Ö. (2004). *Uygulamalı istatistik 2.* Bursa: Ezgi Kitapevi.

Staples, S. D. (2009). web 2.0 Social Networking Sites. *Social Web Evolution Integrating Semantic Applications and Web 2.0 Technologies* (Ed: M. D. Lytros, & P. O. Pablos). Newyork: Information Science Reference, ss. 57-75

Sutton, L. S. (1999). *Interaction.* Dana Tucker Professional Website Design Company: http://danatucker.com/Interaction.pdf erişim tarihi 03/06/2011

The New Media Consortium. (2004). *Horizon Report.* The New Media Consortium.

Thompson, J. (2007). Is Education 1.0 ready for Web 2.0 students? *Innovate: Journal of Online Education 3(4)*.

Turanlı, M., & Güriş, S. (2005). *Temel istatistik.* İstanbul: Der Yayınları.

Vealé, B. L. (2009). *Transactional Distance and Course Structure: A Qualitative Study.* Yayınlanmamış Doktora Tezi. Lincoln: The University of Nebraska

Yılmaz, A. (2001). İşbirliğine dayalı öğrenme; etkili ancak ihmal edilen ya da yanlış kullanılan bir metot. *Milli Eğitim Dergisi 150* .